

SAN MATEO

Dios wũh, Jesucristo, ã n̄owãji ĩ wũtna

(Lc 3.23-38)

¹ Weém, Mateo, ded pah Jesucristo ã jum̄atjidih wã daácna caá. Jesucristo ã n̄owãji ĩ wũtnadih wã jwĩih naóhbiḡna caá. ã n̄oji jon jãt̄ih bóo David wũt jum̄ni ãt jum̄up wut̄ jĩ. Caán ã jum̄at pínah jãt̄ih ã n̄oji Abraham wũt jum̄nibut̄ ãt jum̄up wut̄ jĩ.

² Abraham Isaac íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

Isaacboó Jacob íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

Jacobboó Judá ã déewãjĩh
ĩ íip ãt jum̄up wut̄ jĩ.

³ Judáboó ã weh chénewã
ĩt jum̄up wut̄ jĩ.

Fares, Zara ĩt wũt jum̄up wut̄ jĩ. ĩ ĩn Tamar
mit wũt jum̄up wut̄ jĩ.

Faresboó Esrom íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

Esromboó Aram íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

⁴ Aramboó Aminadab íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

Aminadabboó Naasón íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

Naasónboó Salmón íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ.

⁵ Salmónboó Booz íip
ãt jum̄up wut̄ jĩ. ã ĩn Rahab
mit wũt jum̄up wut̄ jĩ.

Boozboó Obed íip

ãt jumup wut jĩ. ã íin Rut
mit wãt jumup wut jĩ.

Obedboó Isaí íip

ãt jumup wut jĩ.

⁶ Isaíboó David íip

ãt jumup wut jĩ.

David wut jíí judíowã

ĩ chah maáh

ãt jumup wut jĩ.

Davidboó Urías wãt jumniji áadih jwúub áa jumat

túttimah, Salomóndih

ãt weh jumup wut jĩ.*

⁷ Salomónboó Roboam íip

ãt jumup wut jĩ.

Roboamboó Abías íip

ãt jumup wut jĩ.

Abíasboó Asa íip

ãt jumup wut jĩ.

⁸ Asaboó Josafat íip

ãt jumup wut jĩ.

Josafatboó Joram íip

ãt jumup wut jĩ.

Joramboó Uzías íip

ãt jumup wut jĩ.

⁹ Uzíasboó Jotam íip

ãt jumup wut jĩ.

Jotamboó Acáz íip

ãt jumup wut jĩ.

Acázboó Ezequías íip

ãt jumup wut jĩ.

¹⁰ Ezequíasboó Manasés íip

ãt jumup wut jĩ.

Manasésboó Amón íip

* 1:6 1Cr 2.1-15; Rt 4.18-22

ãt jumup wut jĩ.
 Amónboó Josías íp
 ãt jumup wut jĩ.

¹¹ Josíasboó Jeconías ã déewājīh ĩ íp ãt jumup wut jĩ.
 Queét jam láa Israel baácdih moondíh míc mao yap
 yohnit, Babilonia baácdih moónboó queétdih íih
 baácna ĩt ãb bejep wut jĩ.*

¹² Babilonia baácna ĩ juibíát túttimah,
 Jeconíasboó Salatiel dih
 ãt weh jumup wut jĩ.
 Salatielboó Zorobabel íp
 ãt jumup wut jĩ.

¹³ Zorobabelboó Abiud íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Abiudboó Eliaquim íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Eliaquimboó Azor íp
 ãt jumup wut jĩ.

¹⁴ Azorboó Zadoc íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Zadocboó Aquim íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Aquimboó Eliud íp
 ãt jumup wut jĩ.

¹⁵ Eliudboó Eleazar íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Eleazarboó Matán íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Matánboó Jacob íp
 ãt jumup wut jĩ.

¹⁶ Jacobboó José íp
 ãt jumup wut jĩ.
 Joséboó María áa

* 1:11 2R 24.14-15; 2Cr 36.10; Jer 27.20

ãt jumup wut jĩ.

Maríaboó Jesús ín
mit jumup wut jĩ.

Jesúsboó Dios ã wahní Cristo ĩ niijní ãt jumup wut jĩ.

¹⁷ Abrahamjidih jwĩ jenah jwíhichah, púú Davidji
jum láa jwĩ jenah péanachah, nihát ĩ juménájĩh
jumna, catorce poómp ĩt jumup wut jĩ.

Davidjidih jwĩ jwúub jenah jwíhichah, púú Babilo-
nia baácna judíowādih ĩ ub bej láa jwĩ jenah
péanachah, nihát ĩ juménájĩh jumna, catorce
poómp ĩt jwúub jumup wut jĩ.

Babilonia baácna ĩ juibí láa jwĩ jwúub jenah jwí-
hichah, púú Cristo ã cáac jum láa jwĩ jenah
péanachah, nihát ĩ juménájĩh jumna, catorce
poómp ĩt jwúub jumup wut jĩ, páant muntih.

Jesucristo ã cáac jumát
(Lc 2.1-7)

¹⁸ Nin pah Jesucristo ãt cáac jumup wut jĩ. ã ín
Maríaboó Joséjĩh téihya chéonih pínah mit jumup wut
jĩ. ĩ téihya chéwat pínah játih Túini Espíritu ã wēpatjĩh
caántdih ã wudhdanachah, mit wudu jumup wut jĩ.*

¹⁹ Páant mi wudu jumuchah jéihna, Joséboó yoobópdih
chājni jumna, cáacwã ĩ encahjuh, caántdih yohat túut átih
chājap wut yuh jĩ. ²⁰ Pánih jenah jóf ĩonit, ã oo júmuchah,
Dioĩh ángelboó caandíh jíghnit, “José, Davidji jumá,
Túini Espírituboó ã teo wáacatjĩh María mi wudu jumna
caá. Pánihna, tíccanjeh caántjĩh ma téihya chéweé.
²¹ Caánt newé weépdih mi túuhbipna caá. Caanjéh tigaá
áih cáacwã iiguipna bejnít déejidih túi ubni ã jumáipna

* 1:18 Lc 1.27

caá. Páant cáacwādhīh tái ũbni pínah ã jumuchah, Jesús ma wūt búudhdúp”, ángel Josédih át niijíp wut jī.*

²² Jon jātih Dios naáwát dih naóh yapani nin ã daacátji pahjeh át yapap wut jī:

²³ “Jáap wili wébít bid jwiníh newé weépdih mi túuhbipna caá. Caandíh ‘Emanuel’, ĩ niijbípna caá”, át niij daacáp tajī. (Is 7.14)

“Emanuel”, niijná, “Dios jwījeéh ã jumna caá”, niij naóhna ĩt chājap wut jī.

²⁴ Dioíh ángel caandíh ã naáwát túttimah, ã niiját pahjeh José Mariádih át téihya chéwep wut jī. ²⁵ Obohjeéhtih, mi weh jummat pínah jātih, José mijeéh át jumcap wut jī. Páníhna, caánt mi weép jummat túttimah, Joséboó mi wūúhdih Jesús át wūt búudhdúp wut jī.*

2

Yeó aáb jūúwúpmant moón Jesús dih enedih ĩ juyát

¹ Herodes Judea baácdih moón ĩ maáh jum láa, caán baácdih jumni Belén tútchidih Jesús át cáac jumap wut jī. Ā cáac jummat túttimah, cúiwādhīh bohénit yeó aáb jūúwúpmant moón jūóhnit, Jerusalén tútchina ĩt juyúp wut jī. ² Páníh jwinít, caanjíh moondíh nin pah ĩt niij ũúbh joyóp wut jī:

—¿Judíowā ĩ chah maáh pínah dedjīh tigaá ã cáac jummat? Yeó aáb jūúwúpmant jumna, chah iigní cúí ã jáap jígohochah enna, ‘Maáh ã cáac jumna caá’, jwī niij jéihyep jī. Páant ã jígohochah enna, caandíh weñedih jūóhna caá jwī chājap, cúiwādhīh bohénit ĩt niijíp wut jī.

* 1:21 Lc 1.31 * 1:25 Lc 2.21

³ Páant, ĩ ʉúbh joyát doonádih joinít, Herodesboó búdí át jenah joyóp wʉt jĩ. Nihat Jerusalén tútchidih moonbút biíc yoobó búdí ĩt jenah joyóp wʉt jĩ. ⁴ Pánihna, Herodesboó sacerdotewā ĩ maáta, Moisés ā wʉtatjidih bohénitdihbʉt át bid wáacap wʉt jĩ. Páant ĩ míic wáac jʉf beedéchah ennit, queétdih nin pah át niíj ʉúbh joyóp wʉt jĩ:

—¿Dedboo tígaá Cristo ā cáac jʉmat pínahdih Dios naáwát dih naóh yapanit ĩt niíj daác jĩ? át niijíp wʉt jĩ.

⁵ —Judea baácboó jʉmni Belén tútchidih Cristo ā cáac jʉmbipna caá. Nin pah Dios naáwát dih naóh yapani át niíj daacáp tajĩ:

⁶ ‘Judea baácboó jʉmni Belén tútchimant judíowādih wʉtni pínah ā jʉóhbiipna caá. Caán queétdih túi en daoní ā jʉmbipna caá. Pánihna, Belénboó ā cáac jʉmni pínah tútchi ā jʉmʉchah, oboh jʉmni tútchi nihcan caá’, át niíj daacáp tajĩ, (Mi 5.2)

Herodesdih ĩt niijíp wʉt jĩ.

⁷ Páant ĩ niiját túttimah, cáac wihcah, yeó aáb jʉúwʉpmant moondíh Herodes át jwʉúʉ bid bojop wʉt jĩ. Ā pebh ĩ jʉibínachah ennit, débólih caán cúi ā jwíih jíghatjidih queétdih át ʉúbh joyóp wʉt jĩ. Páant ā ʉúbh joyóchah, caán cúidih ĩ jwíih enatjidih ĩt naáwáp wʉt jĩ. ⁸ Páant ĩ naáwát túttimah, Belén tútchina wahna, Herodes queétdih nin pah át niijíp wʉt jĩ:

—Caandíh ñi túi bidbi jwʉhúú. Bid jʉinít, weemdíh naáwádih ñi jwʉúʉ jʉúwʉ, weembút caandíh weñedih wā bejat pínah niijná, át niijíp wʉt jʉh jĩ.

⁹ Páant ā niijíchah joinít, queét ĩt bejep wʉt jĩ. Páant ĩ bejehcah, yeó aáb jʉúwʉpmant ĩ jwíih enni cúijeh mʉntih queétdih át jwʉúʉ waáwáp wʉt jĩ. Pánihna, wébít ā jʉmni mʉʉ cháh pohba caán cúi át chāwáp wʉt jĩ. ¹⁰ Páant ā

chāwáchah ennit, búdí ít weñep wut jī. ¹¹ Pánihna, wébít ã jumni m̄udíh waád j̄uibínit, caandíh beh wili bícdih ít enep wut jī. Pánih ennit, wébít dih wēina, bódicha ít caj yoh ñajap wut jī. Pánih wēi péanit, í ub j̄úóhni paihnadih wātnit, búdí jíib jumni oro, túi chej jumni cáwat pínah, mirra wūt jumni chej jumnidihbut caandíh ít wūhup wut jī. ¹² Caandíh wūh péanit, ūwudih ít bejep wut jī. Pánih ūonit, í oo j̄umuchah, Dios queédih nin pah át níj naáwáp wut jī: “Herodes pehbóó ñi jwúub bejca bojoó”, át níjíp wut jī. Páant ã níjíchah joinítji jáanit, íih baácna jwúub bejna, bíh namáboó ít bejep wut jī.

Joséwã Jesús dih Egipto baácboó í ñumah jwei béjat

¹³ Páant í jwúub bejat túttimah, José jwuh ã jwúub oo j̄umuchah, Dioíh ángel caandíhbut nin pah át níj naáwáp wut jī: “Ma jáa bojoó. Bainídih í mawat pínah níjina, Herodes áih soldadowādih wahna caá ã chājap. Pánihna, bainídih, ã índihbut Egipto baácboó waícanjeh ma ñumah jwei béjeé. Caanná wã níját pah bóo ñi jum jwuhúú”, ángel José dih át níjíp wut jī.

¹⁴ Páant ã níjíchah joinít, cheijeh jáanit, Egipto baácna bainídih ã íin bícdih José át ñumah jwei béjep wut jī. ¹⁵ Caán Egipto baácna j̄uibínit, Herodes ã báadh jwuhat pah bóo caánboó ít jum jwuhup wut jī. Páant Jesús ã yapachah, Dios naáwát dih naóh yapani nin ã daacátji pah át yapap wut jī: “ ‘Egipto baácboó jumni wã wūúhdih wã bid bojipna caá’, Dios ã níjíp be”, át níj daacáp tají.*

Herodes neoná weépdih ã mawat túutat

¹⁶ Cúiwādih bohénit bíh namáboó í jwúub bejat doonádih joinít, Herodesboó búdí át íjíp wut jī. Pánih íjnit, Belén tútchidih moón neoná weépdih, caán tútchi

* 2:15 Os 11.1

jwéejdih moondíhbut át mawat túutap wut jī. Cúiwādh bohénit débólih caán cúí ā jwíh jígohatjidih ī naáwáchah joiníji Herodes ā mawíhniboó chéne jópchi dée ā bíbohatdih át jéihyep wut jī. Pánih jéihna, chéne jópchi nump bíbohnit nihat neoná weépdih át mao yohat túutap wut jī.

¹⁷ Páant ā mawat túutachah, Dios naáwátdih naóh yapani Jeremías ā daacátji pah át yapap wut jī.

¹⁸ “Ramá wūt jumni tátchidih moón búdí ñaacátdih ī joiná caá. Búdí jígahnit, ī ñaac juñát búdí ā yána caá. Raquel mi juimená yaádh, judíowā ī weha mána yaádh, ī wehdih ī mao yohochah ennit, búdí ī ñaac jūiná caá. Ī weh ī wihcatdih enna, ī jígahat ā yaicán niit”, át niij daacáp tajī. *(Jer 31.15)*

Joséwā Egipto baácmant ī jwúub jūúwát

¹⁹ Herodes ā wunat túttimah, Joséwā Egipto baácboó páantjeh ĩt jum jwuhap wut jī. Pánih jumnit, bíic chei José ā oo júmachah, Dioíh ángel caandíh jígohnit, nin pah át jwúub niij naáwáp wut jī: ²⁰ “Wébitdih mawíhnitji maátaboó ī wun beedáh bejep be. Pánihna, caandíh ā ĩnjíh Israel baácboó ma numah jwúub bejeé, páant muntih”, át niijp wut jī.

²¹ Páant ā niiját túttimah, jáanit, wébitdih ā ĩn bíicdih Israel baácboó át numah jwúub bejep wut yuh jī. ²² Obohjeéhtih, Herodes ā buudát túttimah, ā wūúh Arquelaoboó Judea baácđih moondíh át jwúub túut nuúm maáh waadáp wut jī. Páant ā jummat doonáđih joinít, José caanná ā jwúub bejat pínahđih át úum jenah joyóp wut jī. Pánih úum jenah joinít, ā jwúub oo júmachah, Dios caandíh Judea baácboó át chāwát túutcap wut jī. Páant ā chāwát túutcah joinít, Judea baácđih yap bejnít, púú Galilea baácna ĩt juibínap wut jī. ²³ Pánihna, caanná juibínitji, Nazaret wūt jumni tátchiboó ĩt jumap wut

jĩ. Caanná ĩ jumuchah, Dios naáwátdih naóh yapanit ĩ daacátji pah Jesús át jumup wut jĩ. “ ‘Nazaret tútchidih bóo caá’, cáacwã Dios ã wahnidih ĩ niijbípna caá”, ĩt niij daacáp tajĩ.*

3

Juan Daabáni cáacwãdih ã bohéát
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

¹ Dawá jópchi túttimah, Juan Daabáni cáacwãdih daabána át chājap wut jĩ. Judea baácdih muú wihcapboó ã pebhna juibínitdih Dios naáwátdih át bohé jwíhip wut jĩ. ² Nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ: “ĭNi yéej chājatdih cádahnit, túiniboodíh ñi túut nuumú! Nihat baácdih moondíh Dios ã maáh jummatdih ã júutat pínah bahnijeh ã judhna caá”, át niijíp wut jĩ.*

³ Jon játih Dios naáwátdih naóh yapani Isaíasboó Juan ã bohéát pínahdih nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Muú wihcapboó nin pah ã niij ñaac bohébiapna caá:
‘Jwĩ Maáh ã jūúwát pínah játih ñi yéej chājatdih cádahnit, túiniboodíh túut nuumnít, caandíh ñi túi páñaá’, ã niijbípna caá”, Isaías át niij daacáp tajĩ. (Is 40.3)

⁴ Juaníh yégueh chóo camello wūt jumni nuñap yoócjĩh nóomnit, ĩ yacni chóo wut jĩ. Áih juyáát tōp momo jiwí chóo tōp wut jĩ. Wūúc joowádh jéempnit, belo macdihbut apí déebep wut jĩ.* ⁵ Jerusalén tútchimant, nihat Judea baácmant, Jordán muj jwéejmantbut dawá caandíh joyódih ĩpí juibínap wut jĩ. ⁶ Pánih juibínit, ã bohénachah joinít, ĩ yéej chājatdih Diosdih ĩpí naáwáp

* 2:23 Mr 1.24; Lc 2.39; Jn 1.45 * 3:2 Mt 4.17; Mr 1.15 * 3:4 2R 1.8

wut jī. Páant ī naáwáchah joinít, Jordán m̄jboó Juan queétdih át daabánap wut jī.

⁷ Dawá fariseowā, saduceowābut daabáat túttudih ī j̄uibínachah ennit, Juan queétdih nin pah át jíponih niijp wut jī: “¡Maiwā panihnit yeejépwā jumna, peéh chājat pínahdih úum jweíhñitjeh caá! Obohjeéhtih, yeéb ñi yéej chājatdih ñi cádahíhcat jíib Dios yeebdíh ā peéh chā-jachah, ñi jéih jweicán niít.* ⁸ Yéej chājatdih yoobópdih cádahnit, túiniboodíh chājat caá yeebdíh náahap. ⁹ Nin pah ñi niij jenah joicá bojoó: ‘Jon játih bóo Abraham jwiít judíowā jwī n̄uo át jum̄ap wut jī. Pánihna, ā j̄uimená jumna, Dioíhwā caá jwī jum̄ap’, ñi niij jenah joicá bojoó. Yeebdíh nin pah wā niijná caá: Abraham j̄uimená ñi jum̄uchah ȳhna, dedé pínah nihcan caá. Diosboó nin jee dáhnadih tútt n̄uumnít, Abraham j̄uimená pínahdih ā jéih chājna caá. Abraham j̄uimená ñi jum̄at nin oboh jum̄ni jee dáhna ā nihat pahjeh tigaá.* ¹⁰ Nin pah ā jumna caá: Yeéb máa nah panihni ñi jum̄uchah, Diosboó máa nahdih tib yohni panihni caá ā jum̄ap. Yeejép dahna quehndih tib yoh bojnit, áih náatnadihbut ā p̄ud yohbipna caá. Tib yoh péanit, caan náhdih, áih náatnadihbut ā cáo yohbipna caá. Páant ā cáwat pah caandíh jepahcannitdih iiguípnā ā wahbipna caá.* ¹¹ Wā túttimah j̄uóhni wā chah wēpni caá. Páant ā jum̄uchah jenah joinít, ‘Weém oboh jum̄ni caá’, wā niij jenah joiná caá. Pánihna, ñi yéej chājatdih cádahnit, túiniboodíh ñi tútt n̄uumúchah, yeebdíh wā daabána caá. Páant wā daabáat panihni, caánboó yeebdíh Túini Espíritu ā wēpatdih búdí ā w̄h̄bipna caá. Caán ā wēpat t̄uu iigát panihniñih ñi yée-jatdih cáwat pah ā chāj̄bipna caá, jw̄úb yéej chājíhatdih ñi jenah joicát pínah niijná. ¹² Trigo teoni panihni caá.

* 3:7 Mt 12.34; 23.33

* 3:9 Jn 8.33

* 3:10 Mt 7.19

Áih chónadih caóh caj péanit, caán tíibna yoobátdihjeh wuh wuúhboó júi yacnit, áih muúboó ã ámohbipna caá. Obohjeéhtih, ã caóh cajni chónaboodíh ã cáo yohbipna caá. Páant ã chājat pah wā túttimah jūóhni caandíh jepahnitdih ã túi ubbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh jepahcannitboodíh iiguípna ã wahbipna caá. Caán iigát dedé ã noón dūbcan níit”, Juan át niijíp wut jī.

Juan Jesúsdiñ ã daabáát

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Túttimah, Jesús Galilea baácboó jumniñi bejnit, Juandih ã daabáát tútat tút niijná, Jordán mujna át dei juibínap wut jī. ¹⁴ Obohjeéhtih, daabáíhcan, nin pah Juan caandíh át niij jepahap wut jī:

—Meémboó chah wēpni jumna, weémboodíh ma daabána áta túi tagaá. Meemdíh daabáni pínah nihcan caá, Juan Jesúsdiñ át niijíp wut jī.

¹⁵ —Páant niijcánjeh, weemdíh ma daabánaá. Pániñ daabánit, Dios áíhwādiñ ã chājat tútat pahjeh tigaá jwī chājibip. Páant jwī chājachah ennit, cáacwāboó Dios ã wahni wā jumatdih ī jéihbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.

—Caán láa bācañ, ã túimi nacaá, Juan át niij jepahap wut jī.

¹⁶ Páant niij jepahnit, Jesúsdiñ át daabánap wut jī. Æ daabá péanachah, Jesús mujna ñuhniñi át aab ñúhup wut jī. Pániñ aab ñúhniñjeh, Jesús ã enechah, jeá át jéweah bejep wut jī. Páant ã jéweah bejchah, jop pah jígoñni Túini Espíritu jeámant dei jūóhniñ, caandíh át juí jaamáp wut jī. ¹⁷ Páant ã juí jaamáchah, “Nin wā wūh, wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá”, Dios jeámant át niijíp wut jī.*

* 3:17 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 12.18; 17.5; Mr 1.11; Lc 9.35

4

Nemépwā ī maáh Jesúsdiĥ ã yéejalĥat

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Páant ã daabáát túttimah, Túini Espíritu Jesúsdiĥ muú wihcapboó át numah bejep wut jī, nemépwā ī maáh, Satanás, caandíĥ yeejép ã wutat pínah niijná.*

² Caánboó jumna, Diosdiĥ túi uuúbát túut niijná, cuarenta yeó jáap át jeémcap wut jī. Pániĥ jeémcap, Jesús nuugúp wunna át chájap wut jī. ³ Páant ã nuugúp wunĥchah enna, Satanásboó ã pebhna juibínit,

—Meém Dios wūúĥ jumna, nin jee dáĥnadiĥ ‘Pan dahna ma jumú’, ma niijí, át niijíp wut yah jī.

⁴ —Páant wā chájcan níft. Dios naáwátđiĥ naóĥ yapani nin pah át níj daacáp tajī:

‘Jeémátđiĥjeh pohba ī jeéméĥchah, cáacwāĥ caolih túi booni paniĥni ã jumcan níft. Íih caolih túi booni ã jummat pínah niijná, Dios naáwátđiĥ túi joyát caá náahap’, át níj daacáp tajī, *(Dt 8.3)*

Jesús Satanásdiĥ át níj jepahap wut jī.

⁵ Páant ã níj jepahat túttimah, Jerusalén, “Dioíĥ tútĥi”, ī niijní tútĥina Satanás Jesúsdiĥ át numah bejep wut jī. Caanná numah juibínit, Dioíĥ muú chah jap bóo jumni waolí beo nah yapatboó Jesúsdiĥ át nuĥat túutur wut jī. ⁶ Pániĥ nuĥat túutnit, nin pah át níj naáwáp wut yah jī:

—Meém Dios wūúĥ jumna, meemdíĥ ã wapat pínahdiĥ júutat túut niijná, ninmant ma ñaáp jéen bejeé. Davidji nin pah ã níj daacátjidiĥ ma túi náĥninaá:

‘Dios áih ángelwáđiĥ meemdíĥ ã en dawát túutbipna caá. Pániĥna, queét meemdíĥ ī jípónih teobipna caá,

* 4:1 He 2.18; 4.15

jee dáhboó míh jítcha ã buug lájcat pínah niijná',
 ãt niij daacáp tajĩ, (Sal 91.11-12)

Satanás Jesúsdiñ ãt niijíp wut jĩ.

⁷ —Páant wã chājcan niít. Dios naáwátđih biñh naóh
 yapani nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

‘Ñi Maáh Dios ã niijátjidiñ “¿Yoobópdih niít?” niij jéi-
 híhna, caandíh ñi chājat túutca bojó’, ãt niij
 daacáp tajĩ, (Dt 6.16)

Jesús caandíh ãt niij jepahap wut jĩ.

⁸ Páant ã niij jepahat túttimah, jap bóo jeená Jesúsdiñ
 Satanás ãt ñumah púuh laab béjep wut jĩ. Caán jeejína
 púuh laáb juibínit, niñat cáacwã ĩ jummat yoobó Jesúsdiñ
 ãt júutur wut jĩ. Dawá íih bií déedihbut ãt júutur wut jĩ.

⁹ Páñih júutnit, nin pah caandíh ãt niijíp wut yuh jĩ:

—Wã pebh bódicha caj yoh ñajnit, weemdíh ma weñeé.
 Páant ma weñechah, niñat nin tútchina ã jummatdihbut
 meémboodíh wã wūhbiñna caá, Jesúsdiñ ãt niijíp wut jĩ.

¹⁰ —Satanás, weemdíh ma cádah bejeé. Dios naáwátđih
 naóh yapani nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

‘Ma Maáh Diosdihjeh wēinit, ã wutatđih ma jepahaá’, ãt
 niij daacáp tajĩ, (Dt 6.13)

Jesús Satanásdiñ ãt niij jepahap wut jĩ.

¹¹ Páant ã niijíchah joinít, Satanás caandíh ãt cádahap
 wut jĩ. Páant ã cádahat túttimah, Dioíh ángelwāboó Jesús
 pebh juibínit, caandíh ĩt teo wáacap wut jĩ.

Galilea baácđih moondíh Jesús ã bohé jwíhat

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Túttimah, Juandih nemat muúboó ĩ nemat doonáđih
 joinít, Jesús Galilea baácna ãt jwúub bejep wut jĩ.*

¹³ Caanjíh jumniñi Nazaret tútchimant bejnit, Capernaum

* 4:12 Mt 14.3; Mr 6.17; Lc 3.19-20

tútchina át juibínap wut jĩ. Caán tútchi Galilea ím jwéejdih Zabolón, Neftalí í jüimenáíh baácji jumni tútchi át jumup wut jĩ. Caanná juibínit, Jesús át jumup wut jĩ.*

¹⁴ Páant ã jumuchah, Dios naáwát dih naóh yapani Isaías nin ã daacátji pah Jesús át yapap wut jĩ:

¹⁵ “Zabolón, Neftalí í jüimenáíh baácji, Jordán muj conanaamánt, ím pebh, Galilea wūt jumni baác dih dawá judíowã nihcannit í jumna caá.

¹⁶ Caanjíh moón dupánapboó jumnit panihnit Diosdih ít jéih jwuhcap taga. Pánih jéihcan, iiguípna bejnit déeji ít jumup taga. Obohjeéhtih, Dios ã wahni, yeh iigát panihni, ã túi chājatdih júutnit, queétdih caandíh át jéihyanap taga buca”, Isaías át níj daacáp tajĩ. (Is 9.1-2)

¹⁷ Caanná jumna, nin pah Jesús át níj naóh bohé jwíhip wut jĩ: “**Nihat baác dih moondíh Dios ã maáh jumatdih** ã júutat pínah bahnijeh ã judhna caá. Pánihna, ñi yéej chājatdih cádahnit, túiniboodíh ñi túut nuumú”, át niijíp wut jĩ.*

Queéj júut maonitdih ājeéh Jesús ã bejat túutat

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Túttimah, Galilea ímna dei juibí, púud bejnit, Simón, ã úud Andrésjĩh queéj júut maona, íh ñuodíh í yoh báhanachah, Jesús queétdih át enep wut jĩ. Simónboó Pedro í niijní át jumup wut jĩ. Pánih ennit, nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

¹⁹ —**Weemdíh ñi pej jum júúwú.** Páant ñi júúwúchah, yeebdíh wā bohé bipna caá. Páant wā bohénachah joinít, queejwádih ñi bidat pah, cáacwāboodíh bidnit, wíih

* 4:13 Jn 2.12 * 4:17 Mt 3.2

doonádih ñi naóhbiṗna caá, weemdíh jepahna, wíihwã ĩ jumat pínah niijná, át niijíp wut jĩ.

²⁰ Páant ã niijíchah joinítjeh, íih ñnonádih cádahnit, Jesúsjeéh ĩt bejep wut jĩ.

²¹ Pánih chibít yáap queétdih numah bejnit, Santiago ã úud Juandihbut Jesús át enep wut jĩ. Queét ĩ íp Zebedeo bíicdih íih jááj chóodih chúudnit, íih ñnonádih ámohna ĩt chājap wut jĩ. Pánih ennit, queét chénewādihbut át bid bojop wut jĩ, caandíh ĩ pej jumat pínah niijná.

²² Páant ã bid bojochah joiná, queétbody bíicmantjeh nihat ĩ tewatdih, ĩ ípdihbut cádahnit, Jesúsjeéh ĩt bejep wut jĩ.

Dawá cáacwādh Jesús ã bohéát

(Lc 6.17-19)

²³ Pánihna, nihat Galilea baácdih moondíh Jesús ã bohénitdih át numah bohé jibip wut jĩ. Jwiít judíowã jwĩ míic wáacat muná jumat pah waadnít, Dios ã maáh jumat táini doonádih át bohénap wut jĩ. Pánih bohéna, det wun-nitdihbut át boonanap wut jĩ.* ²⁴ Páant ã chājat doonádih nihat Siria baácdih moonbút ĩt joyóp wut jĩ. Pánih joinít, dawá mácah wunat jumnit, búdí tubanit, nemép caolih jumnit, wāá wunat jumnit, jéih wálicannitdihbut ĩt ub juibínap wut jĩ. Nihat ĩ ub juibínitdih Jesús át boonanap wut jĩ. ²⁵ Páant ã chājat doonádih joinít, Galilea baácdih moón, Díez Tútchinadih moón, Jerusalén tútchidih moón, Judea baácdih moón, Jordán muj conanaamánt moonbút dawá caandíh ĩt pee bejep wut jĩ.

5

Jeé ñaj yacapboó ded pah jumnitdih Dios ã wēi enatdih Jesús ã bohéát

(Lc 6.20-23)

* 4:23 Mt 9.35; Mr 1.39

¹ Dawá ã pebh ï juibínachah ennit, jeé ñaj yacapboó púuh laáb juibínit, Jesús caanjíh át chúudup wut jī. Páant ã chúuduchah, ã bohénitbut ã pebhna it juibínap wut jī.

² Páant ï juibínachah ennit, queétdih bohéna, nin pah át niij naóh jwíhip wut jī:

³ “**Det moh yéejnit panihnit Dios ã teo wáacatdih bidnitdih Dios ã wēi** enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih ã teo wáacipna caá, Dios ã maáh jumupboó ï túi jumat pínah niijná.

⁴ “**Det ï yéejatdih jíghahnit, bita ï yéejatdihbut jíghahnitdih** Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih túi teo wáacnit, ï yéejatdih ã yohochah, ï jíghahat ã yaibpna caá.*

⁵ “**Det bitadih yap yohcanjeh teo wáacnitdih Dios ã wēi** enna caá. Pánih wēi ennit, nin baác jáap ã jumuchah, queétdih maáta pínah ã waadábipna caá.*

⁶ “**Det nuugúp wan babhbíhnit panihnit yoobópdi chājat** pínahdih bidnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Dios queétdih ã teo wáacipna caá, caandíh ï túi jepahat pínah niijná.*

⁷ “**Det bitadih jíghah en teo wáacnitdih Dios ã wēi** enna caá. Pánih wēi ennit, Diosbut queétdih ã jíghah en teo wáacipna caá.

⁸ “**Det Diosdihjeh bidnit, yoobópdi jengah joinít dih Dios ã wēi** enna caá. Pánih wēi ennit, ã teo wáacachah, Diosdih ï enbipna caá.*

⁹ “**Det bitadih míic jūihñat túutcan, túi bíicdih chājat** túutnitdih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ‘Wā weh caá’, queétdih ã niijbípna caá.*

* 5:4 Is 57.18; 61.2 * 5:5 Sal 37.11 * 5:6 Pr 9.5; Is 55.1-2 * 5:8 Sal

24.3-4 * 5:9 Pr 12.20

¹⁰ “Det Dios ã náahat pah ĩ chãjat jíib bitaboó queétdih yeejép ĩ chãjachah yuhna, caandíh cádahcannit-dih Dios ã wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ã teo wáacachah, Dios ã maáh jumupboó ĩ jumbipna caá.*

¹¹ “Wíihwã ñi jumat jíib bita yeebdíh ĩ jũihñuchah, yeejép ĩ chãjachah, ĩ yee naóh yacachah, yeebdíh wēi ennit, wã teo wáacipna caá.* ¹² Dios naáwátdih naóh yapanitjidih biíc yoobó yeejép itát chãj waáwáp tajĩ. Páni-hna, queétdih ĩ chãjatji pahjeh bita yeebdíhbut yeejép ĩ chãjbipna caá. Obohjeéhtih, jeáboó ñi juibínachah, Dios yeebdíh búdí ã túi chãjbipna caá. Páant ã túi chãjat pínahdih jéihnit, bita yeebdíh yeejép ĩ chãjachah yuhna, ñi túi weñé”, Jesús queétdih át niijp wut jĩ.*

Núumni, jiiát panihnit Jesúihwã ĩ jumat

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ “Yeéb nin baáboó jumna, núumni panihni ñi jumna caá. Núumnijĩh ñipí buiná caá, jeémát ã nuñat pínah niijná. Pánihat pah yeéb wíihwãboó nihat bitajeéh jumna, queétdih ñi túi teo wáacna caá, ĩ túi jumat pínah niijná. Obohjeéhtih, núumni ã buyát beedéchah, ñi jéih jwúub buyácan caá. Páant ã buicáh, caandíh yohatjeh caá náahap. Pánih yohnidih cáacwã jéihcanjeh, ĩ wid chũibipna caá. Pánihat dée pah yeéb Diosdih cádahna, bitadih teo wáacat dée wihcan, buicánni núumni panihni ñita jum tagaá.*

¹⁴ “Yeéb nin baáboó jumna, jiiát panihni ñi jumna caá. Chei namáboó ñi jii béjat pah, ñi túi chãjachah ennit, bitabut biíc yoobó Dioíh namáboó ĩ jéih bejna caá. Jeejĩh

* 5:10 1P 3.14 * 5:11 1P 4.14 * 5:12 2Cr 36.16; Hch 7.52 * 5:13 Mr 9.50; Lc 14.34-35

jumni tútchidih dedé jáhat wihcah, nihat cáacwã ã túi enat pah, yeéb ñi túi chãjatdihbut nihat ã túi enna caá.* ¹⁵ **Jiát dahdih jiínit, pamap dahjĩh cáacwã ãpĩ páah jwejcan caá. Obohjeéhtih, caandĩh japboó ãpĩ jí cáagna caá, nihat muú díftboó jumnit ã túi enat pínah niijná.*** ¹⁶ **Pánihna, caán japboó cáagni jiiát dah panihni jumna, yeebút bitadih ñi túi chãjáá. Páant ñi túi chãjachah ennit, ñi íp jeámant bóodih cáacwã ã wẽi naóhbipna caá”, queédih Jesús át niijíp wut jĩ.***

Moisés ã wutatji

¹⁷ **“Nindihbut yeebdĩh wã jéihyaat túutna caá: Moisés ã wutatjidih, Dios naáwát dih naóh yapanit ã daacátjidihbut yohodih wã jũóhcan beé. Queét ã daacátjidih yoobópdih cáacwãdih jéihyanit, ã niijátji pah bíic yoobó chãjat túut niijná, wã jũúwúp be. ¹⁸ Yoobópdih yeebdĩh wã naóhna caá. Péeni yeó jáap játih, Moisés ã wutatji ã buudcán niít. Nihat ã daacátji pah ã yap beedáat pínah játih, nin baác, jeábut ã buudcán niít.*** ¹⁹ **Ded bíic wutatdih yap yohna, ‘Dedé pínah nihcan caá’, niijni, bitadihbut yap yohat túutni, Dios ã maáh jumupboó oboh jumni ã jumvipna caá. Obohjeéhtih, ded ã wutatdih túi jepahna, bitadihbut jepahat túutni, Dios ã maáh jumupboó maáh ã jumvipna caá. ²⁰ Yoobópdih yeebdĩh wã naóhna caá. Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbut ‘Dios ã wutatdih jwĩ túi jepah beedána caá’, niijná yuhna, ã túi chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutatdih yeébbodĩh queét chah túi jepahat caá náahap. Pánih jepahcan, Dios ã maáh jumupboó ñi juibícan niít”, Jesús queédih át niijíp wut jĩ.**

* 5:14 Jn 8.12; 9.5

* 5:15 Mr 4.21; Lc 8.16; 11.33

* 5:16 1P 2.12

* 5:18

Íijat

(Lc 12.57-59)

²¹ “**Ñi nuowādh** nin pah ī niīj naóh bohéatjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Cáacwādh ñi mao yohca bojoó. Ded cáacdh mao yohnidih peéh chājat ā jumbipna caá’, ī niijátjidih ñit joijí tagaá.* ²² **Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Ded bíhdh íjna, cáacdh mao yohnidih ī peéh chājat pah, caandíh** but peéh chājat ā jumbipna caá. Ded bíhdh jūihna ‘Meém jenah joicánni caá’, ā niijátji jíib, peéh chājat túutnit pebhboó ī ub bejbipna caá. ‘Meém yeejépabeh caá’, niijní iiguípna bejni pínah ā jumna caá.

²³ “**Diosdh weñedih juibína**, sacerdotedih nuñápdih ñi mao wūhat túutat pínah játihbitjeh, bíh yeebdíh ā íijatdh náhninit, nin pah ñi chājaá: ²⁴ **Ñi wūhni** pínah nuñápdih jwejjwūhnit, ā pebhna jwūub bej, ñi míic ámohoó. ‘Páant wā chājatjidih wā jíghna caá. Chéneji wā jwūub chājcan níit, páant mūntih. Pánihna, weemdíh ma íj jenah joyátdih ma cádaaá’, ñi niijí. Páant ñi míic ámohat túttimah, Dioíh mūná caandíh weñedih ma jwūub bejeé, buca.

²⁵ “**Bíhdh ma jíib buudáátdih** bidnit, cáacwādh peéh chājat túutni maáh pebhna naóh yacadh meemdíh ā ub bejechah, ájeéh íjcanjeh ma bejeé. Peéh chājat túutni pebhboó ñi juibíat pínah játih, meemdíh ā naóh yaccat pínah niijná, caanjíh ñi míic ámohoó. Páant ñi chājcah nihna, yeebdíh āta naóh yac tagaá. Páant ā naóh yacachah joinít, peéh chājat túutniboó meemdíh nemat muúboó āta nemat túut tagaá. ²⁶ **Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Caán nemat muúboó** ñi jíib chāj beedáat pah bóo ñi jum

* 5:21 Ex 20.13; Dt 5.17

jwuhbipna caá. Caán jíib chājat túutnidih jíib chāj péanit, ñi bacbipna caá”, Jesús queétdih át niijíp wut jí.

Bitá weha mánajih yeejép chājcat

²⁷ “Ñi nuowādh nin pah ĩ niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Bitá weha mánajih yeejép ñi chājca bojó’, ĩ niijátjidih ñit joijí tagaá.* ²⁸ **Obohjeéhtih, weémboó yeebdíh nin pah wā naóhna caá: Ded yad wilijih yeejép chājcan** yuhna, caántdih en ñinahnitjeh, yeejép átát chāj péanap taga. Pánihna, yaddihbút biíc yoobó muntih ā yapna caá.

²⁹ “**Ma jéihyepmant bóo quíibjih en ñinahnit, yeejép chājna, caan dáhdih wáat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih quíib dahdih ma wáat yohochah, caan dájhéh āta buud** tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah dahjih iiguípna bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, en ñinahnit, yeejép chājatdih cádahat caá náahap.*

³⁰ “**Míih jéihyepmant bóo téihyajih yeejép chājna, caán téihyadh ma dúuc** bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih téihyadh ma yohochah, caán téihyajeh āta buud tágaá. Obohjeéhtih, chénat pah téihyajih iiguípna bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús queétdih át niijíp wut jí.*

Yaddih yohcat

(Mt 19.7-9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ “Ñi nuowādh nin pah ĩ niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Yaddih yohíhna, ñi yohat pínah papélahdih wūhnit, caántdih ñi jéih yohna caá’, ĩt niijíp

* 5:27 Ex 20.14; Dt 5.18

* 5:29 Mt 18.9; Mr 9.47

* 5:30 Mt 18.8; Mr 9.43

wut yuh jī.* ³² **Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Ājeéh bóli biíh newéjīh yeejép mi chājat jíibjeh, newé caántdih ā jéih yohna caá. Páant mi chājcah yuhna, ā yohat túttimah, biíhjíh mi jwúub áa jumna, caanjíh yeejép mita chāj tagaá. Pánihna, det yohnitjīh jwúub áa jumna, yeejép ĩ chājna caá**”, Jesús át niijíp wut jī.*

Ded pah yoobópdih jwī naáwát pínah

³³ **“Jon játih moondíh nin pah ĩ níj naóh bohéátjidih yeebbút** ñit joijí tagaá: “Dios ā enechah, wā niiját pah wā chājbiipna caá. Páant wā chājcah, weemdíh ā peéh chāja naáh”, niijnít, ñi niiját pahjeh chājat caá náahap’, ĩt niijíp wut jī.* ³⁴ **Obohjeéhtih, yeéboó ñi niiját pah chājíhcan, Dios ā wūtjīh niicánjeh, ‘weemdíh peéh chājna’, niijná, biíh wūtjīhkeh ñipí niijná caá. Yoobópdih nin pah yeebdíh wā naóhna caá: ‘Jeá túini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbiipna caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, ‘jeá’, niijná yuhna, Dios ā maáh jumupboó ā jumuchah, ā wūtdih niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chājap. ³⁵ **‘Nin baác túini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbiipna caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, ‘baác’, niijná yuhna, nin baácdih moondíh Dios maáh ā jumuchah, ā wūtdih niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chājap. ‘Jerusalén tútchi túini ā jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbiipna caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, Jerusalén jwī Maáh chah wēpni ā ñíoni, caandíh jwī weñat pínah tútchi, oboh jumni tútchi nihcah, biíc yoobó muntih niijná caá ñi chājap.* ³⁶ **‘Wā báadhna, wā niiját pah yoobópdih wā chājbiipna******

* 5:31 Dt 24.1-4; Mt 19.7; Mr 10.4 * 5:32 Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18;

1Co 7.10-11 * 5:33 Lv 19.12; Nm 30.2; Dt 23.21 * 5:35 Sal 48.2; Is 66.1; Mt 23.22; Stg 5.12

caá', ñi niijíchah, biíc yoobó ã túican caá. Diosjeh yeebdíh ã jéih báadhdat túutna caá. Caanjéh ñíih waó yoócdih jéih baabána, ã jéih jwúub eyana caá. Yeéb áihwá jumna, ñíih bácahjíh niijná yuhna, áih wútjíh niiját pahjeh muntih niijná caá ñi chājap. ³⁷ **Obohjeéhtih, nin pahjeh ñi niijí: 'Páant wā chājbip caá', niíj, 'Páant wā chājcan niít', ñi niijí. Chah dawá jacna ñi niijíchah, ã túican caá'**, Jesús át niijíp wut jī.

Jwī peéh chāj jwúubacat

(Lc 6.27-36)

³⁸ **"Ñi nuowādih nin pah ī niíj naóh bohéatjidih yeebbát ñit joijí tagaá. 'Bíih míih quíib dahdih ã búuh mawat pahjeh, meembút caandíh búuh mao jwúubanaá. Míih maó doóbhdih ã daj mawat pahjeh, meembút caandíh daj mao jwúubanaá', it niijíp wut jī.*** ³⁹ **Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Meemdíh yeejép chājnidih yeejép ma chāj jwúubaca bojóó. Ded meemdíh íjnit, míih jéihyepmant bóo púo tíbdih ã mawachah, biámantbut ma júutú, mawíhna, ã jwúub mawat pínah niijná.*** ⁴⁰ **Bíihboó ded pah ma chājatji jíib meemdíh ã naóh yacachah, peéh chājat túutniboó míih camisadih meemdíh naóh yacnidih ã wūhat túutuchah, caandíh wūhnt, ma duoní jih bóo chóodihbut ma wūhuú.** ⁴¹ **Bíihboó áih bií déedih namá tacdih meemdíh ã duo wáhat túutuchah, meémboó ã juibíát pínahna ma duo wáhaá.** ⁴² **Ded ã náahatdih meemdíh ã wúubúchah, ma wūhuú. Bíih meemdíh ã waíhichah, caandíh ma wayaá"**, Jesús át niijíp wut jī.

Jwítdih eníhcannitdih Jesús ã oyat túutat

(Lc 6.27-28,32-36)

* 5:38 Ex 21.24; Lv 24.20; Dt 19.21 * 5:39 Lm 3.30

⁴³ “**Ñi nuowā**dih nin pah ī niij naóh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Ñijeéh jumnitdih ñi oyoó. Obohjeéhtih, yeebdíh eníhcannitdih eníhcat caá náahap’, it niijíp wut jī.* ⁴⁴ **Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wā naóhna caá: Yeebdíh eníhcannitdih oinit, ñi túi chājaá.** Det yeebdíh yeejép ī chājachah, Diosdih ñi **uúbú**, queétdih ā túi chājat pínah niijná. ⁴⁵ **Pánih chājna, jwī íp jeámant bóo ā weh ñi jumbipna caá.** Diosboó nihat cáacwādh biíc yoobó ā túi chājna caá. Yeejépwādh, táunitdihbut yeó ā túi chāhat túutna caá. Ā wutatdih jepahnitdih, jepahcannitdihbut mah ā **buugát túutna caá.** Cáacwādh biíc yoobó Dios ā túi chājat pah, yeebbút biíc yoobó ñi túi chājaá. ⁴⁶ **Yeebdíh oinitdihjeh ñi oi jwūbanachah,** dedé pínah nihcan caá. Romano maáta ī **uúbát túutni** dinerodih **uúbnitboó** tubit yéejnit jumna yuhna, páant ī chājna caá. Obohjeéhtih, yeéb wíihwāboó nihatdih oinit, biíc yoobó teo wáacat caá náahap. ⁴⁷ **Yeéb ñi déewādhjeh míic jwāáhnit, ñi wēi** naóh **uúbúchah,** dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit yuhna, biíc yoobó ī chājna caá. Obohjeéhtih, yeébbóo nihatdih ñi túi wēi jwāáá. ⁴⁸ **Jeámant bóo jwī íp nihatdih túi chājni ā jumat pah, ā weh jumna,** biíc yoobó yeebbút nihatdih túi chājnit ñi **jumúú**”, Jesús át niijíp wut jī.*

6

Ded pah caá jwī túi chājat

¹ “**Dios** táunidih ā chājat túutuchah jepahnit, ‘ñi eneé! Dios ā wutat pah wā túi chājna caá’, bitadh ñi niijcá bojóo. Pánih bita ī wēi enat pínadhjeh bidna, ī wēi

* 5:43 Lv 19.18 * 5:48 Lv 11.44-45; 19.2; Dt 18.13

naáwátjeh ñi túi chājat jíib wāát jumna caá. Dios jeámant bóo yeebdíh ã wūhcan niít.*

² “**Moh yéejnitdih teo wáacna, bitadih ñi jútca** bojoó. Túi chājnit pah jígohnitboó nihat ñ wēi enatdih bidna, ded pah ñ chājat pah ñi chājca bojoó. Queét namánaboó jumnitdih, jwiít judíowã jwí míic wáacat munáboó jumnitdihbət ípí wūhna caá, dawá queétdih ennit, ñ wēi naáwát pínah niijná. Queétdih ñ wēi naáwáchah, ñ túi chājatji jíib dée ñ bíbohna caá. Diosboó ñ túi chājatji jíib queétdih ã jwúb wūhcan niít. ³ **Obohjeéhtih, moh yéejnitdih teo wáacna, bíh ma chéen yoobát ã jumuchah yuhna**, caandíh jútcanjeh, ma wūhú. ⁴ **Páant moh yéejnitdih ñi teo wáacachah, cáacwã ñ encah yuhna**, Diosboó ã enna caá. Pánih enna, caanjéh ñi túi chājatji jíib yeebdíh ã wūhbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Ded pah caá jwí úbát

(Lc 11.2-4)

⁵ “**Diosdih úbhna**, túi chājnit pah jígohnitboó nihat ñ wēi enatdih bidna, ñ úbát pah yeéboó ñi úbhca bojoó. Queétdih úbhna, jwiít judíowã jwí míic wáacat munáboó, namánaboobút ñhñit, Diosdih ñ úbhna caá, dawá queétdih ennit, ñ wēi naáwát pínah niijná. Páant cáacwã ñ wēi enatjeh caá ñ úbát jíib dée.* ⁶ **Obohjeéhtih, yeéboó Diosdih úbát túut** niijná, ñíih tólihboó ñi nem waad béjeé. Pánih nem waad béjnit, jwí íp jwí jéih enca naáhdih ñi úbú. Pánihna, cáacwã ñ encah yuhna, jwí ípboó yeebdíh ennit, ã túi joibípna caá. Pánih joinít, ñi úbúchah, yeebdíh ã túi teo wáacbipna caá.

⁷ “**‘Dawá láa nin jacnajíhjuh wã úbúchah**, Dios weemdíh ã túi jepahbipna caá’, caandíh jéihcannitboó ñ niij jenah joiná yuh caá. ⁸ **Pánihna, queét ñ úbát** pah

* 6:1 Mt 23.5 * 6:5 Lc 18.10-14

ñi uúbhca bojoó. Obohjeéhtih, ñi uúbát pínah játih, jwĩ ípboó ded pah ñi náahatdih ã jéihna caá. ⁹ **Pánihna, yeéboó nin pah jwĩ ípdih ñi niij uúbú:**

‘Paá, meém jeáboó jumni, chah túini ma jumuchah, meemdih jwĩ wěina caá. Ma wūt chah yáaat caá jwiít jwĩ náahna caá.

¹⁰ **Nihat meém maáh ma jummatdih jéihnit,** ĩ jepaha naáh. Ma wutuchah, jeáboó jumnit ĩ túi jepahat pah, nin baácdih moonbút ĩ jepaha naáh.

¹¹ **Yeó jáap jummat pah jwĩ jeémát pínahdih ma wūhú.***

¹² **Bitá jwiítidih ĩ yéej chājatdih jwĩ yohat pah, meembút jwĩ yéej chājatdih ma yohoó.**

¹³ **Nemépwā ĩ maáh jwiítidih ã yéejahichah, ma teo wáacá, jwĩ yéej chājcat pínah niijná. Páant jwĩ uúbúchah, meém jwĩ Maáh chah wěpni jumna, ma jéih jepahna caá. Páant ma jumuchah, yeó jáap jummat pah nihat meemdih ĩ wěi naáwát caá náahap. Páant tíi ã jumna nah’,**

Diosdih ñi niij uúbú.

¹⁴ **“Bitá yeebdih ĩ yéej chājatdih ñi yohochah ennit, jwĩ íp jeáboó jumnibat yeéb ñi yéej chājatdih ã yohbipna caá.**

¹⁵ **Obohjeéhtih, bitá yeebdih ĩ yéej chājatdih ñi yohcah, jwĩ ípbat ñi yéej chājatdih ã yohcan níit”, Jesús át niijp wut jĩ.***

Ded pah caá jeémp jwuhcan jwĩ uúbát

¹⁶ **“Diosdih túi uúbát túut niijná, jeémp jwuhcan, jí-gahnit pah ñi jígohca bojoó. Páant tigaá túi chājnit pah jígohnitboó ípí chājap. Cáacwā queétdih ĩ wěi naáwátidih bidna, queét íih móotdih jígahni pah ĩ chājna caá. Páant ĩ chājachah, jeémp jwuhcannit ĩ jummatdih nihat ennit,**

* 6:11 Pr 30.8-9 * 6:15 Mr 11.25-26

‘Queét túinit caá’, ĩ níj wěina caá. Yoobópdiĥ yeebdíĥ wā naóĥna caá: Cáacwā queétdiĥ ĩ wěi naáwátjeh ĩ jeémp jwuhcat jíib dée ā jumna caá. Diosboó queétdiĥ ā wěi naóĥcan níít. Queét ĩ chājat pah ñi chājca bojoó. ¹⁷ **Obohjeéhtih, yeéboó jeémp jwuhcan**, ñíih móotdiĥ túi chocnit, yeó jáap jummat pah ñi túi múic ámohat pah ñi chājaá. ¹⁸ **Yeéb páant ñi chājachah, ñi jeémp jwuhcatdiĥ** cáacwā ĩ jéihcaĥ yuhna, jwí ípboó ā jéihbipna caá. Jwí íp, jwí jéih enca naáh, ñijeéh jumnit, jeémp jwuhcanjeh, ñi úúbúchah, ā enbipna caá. Pánih ennit, ded pah jeémp jwuhcan, ñi úúbát jíib yeebdíĥ ā túi chājbipna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

*Jeáboó búdí jíib jumni panihnidih jwí bíbohat
(Lc 12.33-34)*

¹⁹ “**Nin baácboó jum jwuhna**, ‘Wíih pínahjeh caá’, níj jenah joinít, bíí déediĥ dawá ñi ub ámohca bojoó. Nin baácboó jumni ā moopáh bejbipna caá. Bíih moópcannidiĥ bitaboó ĩ nuumbípna caá. Pánihna, nin baácdiĥ bóo bíí dée buudní pínahjeh ā jumuchah, caandíĥ ñi en ñinahca bojoó.* ²⁰ **Obohjeéhtih, bíí déediĥ ñi en ñinahat pah Dios ā weñat pínahdiĥ túi** jenah joí chājnit, búdí jíib jumni panihnidih jeáboó ñi bíbohbiĥna caá. Caán ñi bíbohniĥboó ā moópcan níít. Nuumnít ĩ jéih ub bejcan níít. Pánihna, caanná ñi bíbohat pínah ā buudcán níít. ²¹ **Dios pebhboó ñíih búdí jíib jumni panihni** ā jumuchah jéihnit, Dios ā weñat pínahdiĥ ñi túi jenah joibípna caá. Obohjeéhtih, nin baácboojéh ñíih búdí jíib jumnidih bíbohniĥ, ñi weñat pínahdiĥjeh ñi jenah joibípna caá”, Jesús át niijíp wut jī.

*Ded pah jwí jenah joyátđih jwí chājat
(Lc 11.34-36)*

* 6:19 Stg 5.2-3

²² “**Jiiát ã** túi yeh iiguíchah, jwĩ túi jéih enat pah, Dios ã weñat pínahdih túi jenah joinít, túinidih ñi chājbiḡna caá. Ded pah ñi jenah joyátđihjeh ñi chājbiḡna caá. Túinidih jenah joinít, túinidih ñi chājbiḡna caá. ²³ **Obohjeéhtih,** túicannidih jenah joinít, yeejépdih ñi chājbiḡna caá. Páant yeejépdih ñi jenah joyóchah, tubit yeejép ñi chājat ã jumbiḡna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Dinerodih búdí bidna, Diosboodíh ñi jéih bidcat
(Lc 16.13)

²⁴ “**Ded Diosdih oini ã weñat pínahdih chājna,** tubit pohba dinerodih ã jenah joicán niít. Obohjeéhtih, ded dinerodihjeh búdí jenah joiníboó Diosboodíh ã oican caá. Dinerojĩhjih wēini jumna, Diosboodíh ã náahcan niít. Pánihna, Diosdih, dinerodihbut bíc yoobó ñi jéih bidcan caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Dios ã wehdih ã túi en dawát
(Lc 12.22-31)

²⁵ “**Nin pah yeebdíh wā jw**úb naóhna caá: Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawát pínah yéguehnadihbut ñi náhni dahwaca bojoó. Obohjeéhtih, caandíh bidat chah Diosjeéh ñi túi jummat pínahboodíh ñi bidií. Páant ñi bidichah, caán yeebdíh oina, ñi jeémát pínah, ñi dawát pínahdihbut ã wūhbiḡna caá, ñi túi jummat pínah niijná. ²⁶ **Jwébehwādih ded pah Dios ã en dawátđih ñi jenah joyoó.** Queét wápchi wihcan, jeémát ĩ ámohat **m**uunádihbut ĩ bíbohcah yuhna, jwĩ ípboó queétdih túi en daoná, ĩ jeémát pínahdih **ápí** wūhna caá. ĩObohjeéhtih, jwébehwādih ã oyat chah yeébboodíh Dios ã oina caá! Pánih oinit, yeebdíhbut ã túi en daobíḡna caá. ²⁷ **Nindih ñi túi** jenah joyoó: Búdí náhni dahwana yuhna, ñi wunat pínah yeó jáapdih ñi jéih túut nuumcán niít. Pánihna, búdí ñi jenah joyát dedé pínah nihcan caá.

28 “**Ñi dɔwát** pínah yéguehnadihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. Jiadih bóo cháanadih ñi túi jenah joyoó. Caán cháana behna, ã túi jígohat pínahdih ãpí teocan caá. 29 **Pánih teocan** yuhna, maáh Salomónji áih túini yégueh chóodih dɔonít, ã túi jígohat chah cháanaboó ã túi jígohna caá.* 30 **Caán cháanadih Diosboó ã túi** jígohat túutna caá. Obohjeéhtih, caán cháanaboó buu déedih jum, cheibit déedih ã diib téh bejna caá. Páant ã diib téhechah, cáacwã ípí cáo yohna caá. Páant maátcanjeh ã jumuchah yuhna, Dios caán cháanadih túi jígohni ã chãjna caá. Caán cháanadih túini yégueh dée pah ã wũhat chah yeébbodíh Dios yéguehdih ã wũhbipna caá. Pánihna, caandíh búdí jenah joicánjeh, Diosboodíh ñi túi jenah joyoó. 31 **Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dɔwát** pínahdihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. 32 **Diosdih jéihcannitboó bíf déedih** tubit ípí jenah joiná caá. Obohjeéhtih, jwĩ íp jeáboó jumni, ñi jeémát pínah, ñi dɔwát pínahdihbut ded pah yeebdíh judhdaditdh ã jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh ã teo wáacat pínahdih ñi túi jenah joyoó. 33 **Bíf déedih ñi bidat chah, Dios ã maáh** jumaditdh bidnit, caandíh ñi túi jepahaá. Pánih jepahnit, áih túini doonádih bitadih ñi naáwá, queébtut caandíh í jepahat pínah niijná. Páant ñi chãjachah, Diosboó nihat ñi náahaditdh ã wũhbipna caá. 34 **Cheibit dedé ã yapat pínahdih** búdí ñi jenah joicá bojoó. Cheibit yeejép ñi yapachah, Dios yeebdíh ã teo wáacbipna caá. Buu ded pah ñi chãjatdihjeh jenah joyát caá náahap. Bífh yeó jáapdih bóo pínahdih tubit ñi jenah joicá bojoó. Dios yeebdíh en daonít, ã túi teo wáacbipna caá”, Jesús át niijp wut jí.*

* 6:29 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6 * 6:34 Sal 55.22; 1P 5.7

7

“Yeejépwā caá”, bitadih niŷ jūihcat

(Lc 6.37-38,41-42)

¹ “Meém yeejép caá”, bitadih ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ã niijcán niít. ² Bitadih ‘Ápí túi chājcan caá’, ñi niŷ enat pah, Diosboó yeebdíhbut biíc yoobó ã niŷ enbipna caá.* ³ **Nin pah yeéb ñipí chājna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ã jumuchah**, caanbítdih ñi túi enna caá. Caán bainí oj ã jumuchah yuhna, ñi enat pah, ñi dée ã yéej chājatbitdih ñipí enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh búdí quíib becát ã jumuchah yuhna, caandíh ñi encan caá. Caandíh ñi encat pah, búdí yeejép chājna yuhna, ñi enah bojna caá. ¿Dépanih tigaá páant ñi chāj? ⁴ **Yeebdíh búdí quíib becát panihni ã jumuchah yuhna**, ‘Némé, ma quíib becátíh weémboó meemdíh wā póoj yohbipna caá’, ñipí niijná caá. Pánihat pah, búdí yéej chājnit jumna yuhna, ‘Némé, tūbit yeejép chājna caá ma chājap. Caandíh ma cádaaa’, ñipí niijná caá. ¿Dépanih tigaá yeéb yeejép chājnit jumna yuhna, búdí ñi yéej chājatdih jenah joicánjeh, bita bainí ĩ yéej chājatdihjeh ñi jenah joí? ⁵ **Páant niijnít, túinit pah jíghnit ĩ chājat pahjeh muntih yeebút biíc yoobó ñi chājna caá**. Yeebdíh búdí quíib becát panihnidih ñi jwíih póoj yohat pah, ñi yéej chājatdih jwíih cádahat caá náahap. Páant ñi cádahat túttimah, ñi déeíh bainí quíib becát panihnidih túi jéih enna, ñi jéih póoj yohat pah, ã yéej chājatdih ñi jéih cádahat túutbipna caá.

⁶ “**Mujjiowá panihnit yeejépwā Diosdih náahcannitdih áih túini doonádih ñi naóhca bojoó**. Páant ñi naáwáchah, caandíh joí íijnit, yeebdíh tūbit yeejép ĩta chāj taga. Momo

* 7:2 Mr 4.24

m̄wā panihnit, í náah chājnitdih Dioíh túini doonádih ñi naóhca bojoó. Queétdih ñi naáwáchah, joíhcan, búdí jíib jumni jeé tííbnadih momo m̄wā bepédih í wid chuñat pah, caán túini doonádih ita yoh tagaá”, Jesús át niijíp w̄t j̄i.

Diosdih jwí **uúbúchah**, ã jepahat

(Lc 6.31; 11.9-13)

⁷ “**Diosdih** **uúbhna**, ñi **uúbh** cádahca bojoó. Páant ñi **uúbúchah**, ded pah ñi **uúbát**dih Dios yeebdíh ã w̄h**hipna** caá. Ded pah ñi náahatdih bidnit, ñi bid cádahcah, ded pah ñi bidatdih yeebdíh ã w̄h**hipna** caá. Jēc panihnidih w̄w̄mp mao cádahcah, Dios ã w̄t**hipna** caá. ⁸ **Det Diosdih túi** **uúbh**nit, í **uúbát**jidih í bíboh**hipna** caá. Det Diosdih bidnit, caandíh í jwá**h**hipna caá. Det í w̄w̄mp mawachah joinít, jēc panihnidih Dios queétdih ã w̄t**hipna** caá. Páni-hna, yeó jáap jummat pah Diosdih ñi **uúbúchah**, yeebdíh ã jepah**hipna** caá.*

⁹ “**¿Pan dahdih ñi** w̄w̄h yeebdíh ã **uúbúchah** joinít, jee dá**h**oodíh caandíh ñita w̄h taniít? Ñita w̄hcan tagaá. ¹⁰ **¿Queejdíh ã** **uúbúchah**, b̄cdih ñita w̄h taniít? Ñita w̄hcan tagaá. ¹¹ **Yeéb yéejnit** jumna yuhna, ñi wehdih túinidih ñipí w̄hna caá. Páni-hna, ñi íp Diosboó yéejcanni jumna, túini ñi w̄hat chah caandíh **uúbh**nitdih ã w̄h**hipna** caá.*

¹² “**Bita yeebdíh í** **túi** chājat pínahdih ñi náahat pah, yeebút bitadih ñi **túi** chājaá. Queét yeebdíh í **túi** chājah yuhna, yeé**boó** queétdih ñi **túi** chājaá. Páant tigaá Moisés ã w̄tatji, Dios naáwát**dih** naóh yapanit í daacátjibut ã niijíp”, Jesús queétdih át niijíp w̄t j̄i.*

* 7:8 Dt 4.29; 2Cr 15.2-15; Jer 29.13

* 7:11 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24;

1Jn 3.21-22; 5.14-15

* 7:12 Lc 6.31

Bainí jęc naawát

(Lc 13.24)

¹³ “**Jeáboó bejihna, Diosdih túi** jenah joinít, ñi jepahaá. Pánih jepahnit, ā weñat pínahdihjeh ñi chāj bipna caá. Pánih chājnit, bainí jęc panihni ā jumuchah yuhna, ā pebhna bejni bainí namádih ñi jéih ñáan bejbipna caá. Obohjeéhtih bádí jęcdih waadnít, bádí namádih ñi bejchah, dedé bawat ā wihcan niít. Páant ā buocah, dawá jenah joicánjeh iiguípna bejni namádih bejna, buadnít ĩ jum bipna caá. ¹⁴ **Obohjeéhtih, bainí jęcdih** waadná, bainí namáboó ñi ñáan bejchah, túi jenah joyát caá náahap. Pánihat pah, Dios pebhboó yeéb ñi bejihichah, ā buwuchah yuhna, caandíh túi jenah joinít jumna, ñi jéih bujábipna caá. Pánih ñáan bejna, Dios pebhboó juibínit, páantjeh ájeéh ñi túi jum bipna caá. Obohjeéhtih, daocánnit túi jenah joinítjeh caán namáboó ĩ jéih ñáan bejbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Cáacwā ded pah ĩ chājatdih ennit, ded pah ĩ jumatdih jwĩ jéihyat

(Lc 6.43-44)

¹⁵ “**Ñi túi** chāja chaáh. ‘Dios naawát dih naóh yapani caá’, niij yeenitdih ñi joyáh bojoó. Queét túinit pah jígohna yuhna, ĩ jenah joyátboó yeejép ā jumuchah, yeebdíh ĩ yeejaíh bipna caá. ¹⁶ **Queétdih beh enat túut** niijná, ded pah ĩ chājatdih ñi túi eneé. Yeejép ĩ chājachah enna, yeejép wā ĩ jumatdih ñi jéih bipna caá. ĩ túi chājachah enna, túinit ĩ jumatdih ñi jéih bipna caá. Nin pah caá ā jumup: Ded óot nah iguíh pihana ápí quehcan caá. Mai bab nahbut bab dahna ápí quehcan caá. ¹⁷ **Túini** nah túini dahna ā quehna caá. Obohjeéhtih, yeejép nahboó yeejép dahna ā quehna caá. ¹⁸ **Túini** nah yeejép dahna ā quehcan,

* 7:14 Sal 1.6; Pr 4.18-19

yeejép nahbut túini dahna ãpí quehcan caá. ¹⁹ Yeejép dahna quehni nahdih tib yohnit, cáacwã ípí cáo yohna caá. Pánihat dée det yeejép chãjnitdih Dios ã yohbipna caá.* ²⁰ ‘Dios naáwát dih naóh yapani wã jumna caá’, niij yeenitdih nin pah ñi beh enbipna caá: Ded pah í chãjatdih enna, yeenit í jummatdih ñi jéihbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

“Meemdíh wã jéihcan caá”, Jesús ã niiját

(Lc 13.25-27)

²¹ “Dawá weemdíh ‘Maá’, niijnít jumna yuhna, jeáboó í juibícan niít. Wã íp jeáboó jumni ã weñat pínahdih chãjnitjeh ã maáh jumupna í juibíbipna caá. ²² Péeni yeó jáapnadih wã íp ã maáh jumupna waadíh nit, dawá weemdíh jepahcannitjibut nin pah í niijbípna yuh caá: ‘Maá, ma wēpatjĩh ma naáwát dih jwiít jwĩ naóh yapanap jĩ. Ma wēpatjĩh nemépwádih jwĩ bacat túutup jĩ. Cáacwã-jeh í jéih chãjca naáhdih ma wēpatjĩh jwĩ chãj júutup jĩ’, í niijbípna yuh caá. ²³ Obohjeéhtih, ‘¡Yeebdíh wã jéihcan caá! ¡Yeejép chãjnitjeh ñi jumna caá! Pánih jumnit, wã pebhna ñi waád jüóhca bojoó’, queétdih wã niij jepahbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Chéne muú teonit naáwát

(Lc 6.47-49)

²⁴ “Ded wã bohéatdih jói jepahna, muú chãj pooni panihni ã jumna caá. Túi jenah joiní jwumúp baácdih numah baád waadánit, áih jagápdih ã túi dodhdop be. ²⁵ Caán muudíh ã péaat túttimah, búdí mah jüóh, muj búdí daab béj, búdí johlitbut ã jüúwúp be. Páant tubit ã johochah yuhna, caán muú numah dodhni jumna, ã áaccap be. ²⁶ Obohjeéhtih, ded wã bohéatdih joiná yuhna,

* 7:19 Mt 3.10; Lc 3.9

* 7:20 Mt 12.33

* 7:23 Sal 6.8

jepahcan, túi jenah joicánni muú chājni panihni caá ã jumup. Caánboó óonjihbitjeh baád waadánit, áih jagápdih ã dodhdop be. ²⁷ **Caán muudíh** ã péaat túttimah, mah búdí jūóh, muj daab béj, búdí johlitbut ã jūúwúp be. Pánih búdí ã johochah, caán muú áacna, búdí ã yáanap be”, Jesús át niijíp wut jī.

²⁸ Páant ã niij naawáchah joiná, cáacwã ãt joí wáhi bejep wut jī. ²⁹ “Caán túi jéihni pah jwiít dih ã niij bohéna caá. Moisés ã wutatjidih bohénit páant ípí niij bohécan caá. Pánih bohéna, caánboó yoobópdih tigaá maáh ã jumup”, ãt míic niijíp wut jī.*

8

Bácah moópnidih ã booaat

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Páant niij naóh bohé péanit, Jesús jeé ñaj yacapboó chūudniji ã bohénitdih át nūmah dei bejep wut jī. Á dei bejehah ennit, dawá ájeéh ãt péé bejep wut jī. ² Páant ã bejehah, bácah moópni jwááhnit, bódicha caj yoh ñajnit, nin pah át niijíp wut jī:

—Maá, ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, Jesús dih át niijíp wut jī.

³ —**Júu!** Wēinit meemdíh wã booana caá, caandíh teo jáhanit, át niijíp wut jī.

Páant Jesús ã niijíchahjeh, ã moopát át ñūmáh bejep wut jī.

⁴ —**Meemdíh wã booaatjidih bitadih ma naóhca bojóó. Pánih naóhcan, sacerdotedihjeh naawádih ma bejeé. Caanná juibínit, míih bácah ã ñūmátjidih ma juutú.** Moisés ã wutatji pah sacerdotewã ã cáo wūhat pínah niijná, chéne jopwādih ma wūhuú, Dios meemdíh

* 7:29 Mr 1.22; Lc 4.32

ã booaatjidih ĩ jéihyat pínah niijná. Túttimah, ma déewã-
jeéh ma jwúub jumuchah, ã túibipna caá,* Jesús caandíh
ãt wēp niijíp wut jī.

*Soldadowã ĩ maáhdih teo wūhndih Jesús ã booaat
(Lc 7.1-10)*

⁵ Túttimah, Jesús Capernaum tútchina ã juibínachah,
Romano cien soldadowã ĩ maáh ã pebh juibínit, nin pah
caandíh ãt niijíp wut jī:

⁶ —Maá, weemdíh ma teo wáacá. Weemdíh teo wūhni
búdí wūna, wíih muúboó ã lajna caá. Áih bácah jwioní
ã jumuchah, búdí tubanit, ã jéih bejcan caá, Jesúsdi h ãt
niijíp wut jī.

⁷ —**Caandíh boanadih wã bejmi caá,** Jesús caandíh ãt
niij jepahap wut jī.

⁸⁻⁹ —Obohjeéhtih, Maá, wíih muuná ma bejcah, ã túimi
nacaá. Weem chá h wēpni ma jumuchah, ‘Wíih muudíh ma
waád jūúwú’, niijní dée nihcan caá. Ma naáwáchahjeh,
weemdíh teo wūhni ã boobipna caá. Wã chah jumnit
bita maáta weemdíh ĩ wutna caá. Weembút soldadowãdih
wutni caá. Bíicdih ‘Ma bejeé’, wã niijíchah, ãpí bejna caá.
Bííhdih ‘Ma jūúwú’, wã niijíchah, ãpí jūóhna caá. ‘Nindih
ma chãjaá’, wã niijíchah, páant ã chãjna caá. Weém
wutni jumna, meembút wutni ma jumatdih wã jéihna caá.
Ma wutat pahjeh weemdíh teo wūhni ã boobipna caá,
soldadowã ĩ maáh Jesúsdi h ãt niijíp wut jī.

¹⁰ Páant ã niijíchah joí wēinit, Jesús ãjeéh péenitdih nin
pah ãt niijíp wut jī:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nin soldadowã
ĩ maáh judío nihcan yuhna,** Diosdi h ã túi jenah joiná caá.
Caandíh teo wūhndih wã booaat pínahdih ãt jéihyep taga.
Weemdíh caán ã túi jenah joyát pah, ded judío bíic yoobó

* 8:4 Lv 14.1-32

jenah joinídh wã en jwuhcan caá. ¹¹ **Yeebdíh wã naóhna caá. Péeni láa bita judíowã nihcannit, nihat baácdih moón Diosdih tui** jenah joinít, jeáboó Dios ã maáh jumupna dawá ĩ juibípna caá. Caanná jumnit, Abraham, Isaac, Jacob bíícdih ĩ jeémpbipna caá.* ¹² **Obohjeéhtih, judíowã Dios ã maáh** jumupna bejnít déejidih, yeejép dupúnarboó ã wahbipna caá. Caanná ã wahnitboó búdí jígahnit, íih maodíh ĩ néeh cháac juibípna caá, Jesús át niijíp wut jĩ.*

¹³ Páant queétdih niij péanit, soldadowã ĩ maáhdih nin pah át jwúub niijíp wut jĩ:

—**Míih munná** ma jwúub bejeé. Meemdíh teo wáhni booni ã jumna caá. ‘Jesús caandíh ã booabipna caá’, ma niij jenah joyát pahjeh ã yapna caá, Jesús caandíh át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijchahjeh, áih muúboó jumni caandíh teo wáhni át boonap wut jĩ.

Pedro chudhdih Jesús ã booaat

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Páant niij péanit, Jesús ã bohénitdh át jwúub numah bejep wut jĩ, páant muntih. Pánih bejna, Pedroíh munná juibínit, ĩt waad béjep wut jĩ. Pánih waad béjnit, Pedro chudh búdí pahat wunna, mi ñajat chóoboó mi ñajachah, Jesús át enep wut jĩ. ¹⁵ Pánih ennit, míh téihyadh ã teo jáhanachahjeh, pahat át dúucach bejep wut jĩ. Páant ã dúucuchah joinít, caántboó ñah ñuhnit, Jesúsdh jeémát mit wáhp wut jĩ.

Dawá wunnitdh Jesús ã booaat

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Tõo ñáh juúwáchah, dawá nemép caolih jumnitdh ĩ chéenwã Jesús ã jumni muú jóocmant ĩt ub juibínar wut

* 8:11 Lc 13.29 * 8:12 Mt 22.13; 25.30; Lc 13.28

jĩ. Páant ĩ ʉb jʉibínachah ennit, Jesús wã ĩt bac bejep wʉt jĩ. Pánih bac bejnit, Jesúsboó nemépwãdih ã bac bejat tʉtʉuchahjeh, cáacwãíh bácahmant ĩt bac bejep wʉt jĩ. Bitá tubúp chũúhñitdihbut Jesús ãt booa beedánap wʉt jĩ.
 17 Páant ã chãjachah, Dios naáwãtdih naóh yapani Isaías ã niijátji pah ãt yapap wʉt jĩ. “Jwĩ tubúp chũúát dih, jwĩ wʉnatdihbut jígah ennit, ãt boooanap taga”, Isaías ãt niij daacáp tajĩ.*

Biquína Jesúsdih ĩ pééihat

(Lc 9.57-62)

18 Dawá Jesús pebh ĩ jwí ñʉhuchah ennit, Jesús ã bohénitdih nin pah ãt niijíp wʉt jĩ:

—**Chóbe conanaáboó jwĩ chũúh** bejjĩh, ãt niijíp wʉt jĩ.

19 Páant niijnít, jélitna ĩ dei bejehah, Moisés ã wʉtatjidih bohéni Jesúsdih jwãáhnit, nin pah ãt niijíp wʉt jĩ:

—Bohéní, deyoób ma bejehah, weembút majeéh wã bejmi caá, ãt niijíp wʉt jĩ.

20 —**Jia mʉjjiowá** íih mʉú pínah íitnadih ĩ bíbohna caá. Jwébehwãbut íih yécanadih ĩ bíbohna caá. Obohjeéhtih, weémboó nihat cáacwã úud jeñé, wíih mʉjééh pohba wã bíbohcan caá. Pánihna, wãjeéh ma jũúwúchah, búdí bʉwat meemdíhbut ã jumbipna caá, Jesús caandíh ãt niij jepahap wʉt jĩ.

21 Páant ã niijíchah joinít, bíh jwah nin pah ãt niijíp wʉt jĩ:

—Maá, majeéh weembút wã bejmi caá. Obohjeéhtih, wã bejat pínah játih wã íip ã wʉnuchah, áih bácahdih wã yohat pínah niijná, ‘Ma chão jwúhúú’, weemdíh ma niijí. ã wʉnuchah yoh péanit, majeéh wã bejbipna caá, ãt niijíp wʉt jĩ.

* 8:17 Is 53.4

²² —**Weemdíh náahcannit** wunnit panihnit jumna, queétboó wunnitdih ī yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wajeéh jumni pínah buu ma jūúwú, Jesús caandíh át niijíp wut yuh jī.

Búdí johlit nolihatdihbut ā yayáát

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Páant niij péanit, jélitboó dei juibínit, búdí jááj chóodih ā bohénitdih át numah waadáp wut jī. ²⁴ Íimdih ī chúuh bejehah, Jesúsboó át ūwah bejep wut jī. Páni-hna, ím tac yoób ī buug lájachah pohba, Jesús ā ūwat pónih, búdí johlit át jūúwúp wut jī. Páant búdí nolihat ā jumuchah, it daábíhip wut jī.

²⁵ —;Maá, jwiít dih ma teo wáacá! ;Daabná caá jwī chájap! it niij wucup wut jī.

²⁶ Páant ī niij wucuchah, jáanit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jī:

—;Dépanih tigaá búdí ñi úum? Weemdíh túi jenah joiná, ñita úumcan tagaá, át niijíp wut jī.

Páant niijnít, ñah ñuhnit, johlit, nolihatdihbut jūihnit, “**Ma yayaá**”, át niijíp wut jī. Páant ā niijichahjeh, johlit nolihatbut bícmantjeh át yayáh bejep wut jī. ²⁷ Páant ā yapachah, en wúhi bejnit, queétjeh nin pah it míic niijíp wut jī:

—;Dedé cáac tigaá nin? Ā naáwáchahjeh, johlit, nolihatbut ā yayáh bejna caá, it niijíp wut jī.

Gadara baác dih moón nemép caolih jumnitdih Jesús ā booaat

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Páant ā yapat túttimah, Gadara baácna it chúuh juibínap wut jī. Caanná ī chúuh juibínachah, chéne neoná cáac yohopmant Jesús dih it jwááh dei jūúwúp wut jī. Queét nemép caolih jumnit, tabit tac behnit ī jumuchah,

caanná cáacwã ĩpí bejcap wut jĩ. ²⁹ Pánihna, Jesúsdi h jwááh dei juibínit, nin pah ĩt niij ñaacáp wut jĩ:

—¿Meém Dios wááh, dépanih chājadih jūóh tigaá ma chāj? ¿Dios ā peéh chājat pínah ā juđh jwuhuchah yuhna, játih jwiít dih peéh chājadih jūóh nit beé ma chājap? ĩt niijíp wut jĩ.

³⁰ Yuúpbit dawá momo muuwã bid jeémpna ĩt chājap wut jĩ. ³¹ Pánihna, queétdih ennit, nemépwã nin pah Jesúsdi h ĩt niijíp wut jĩ:

—Jwiít dih bacat túutna, cot muuwá dih ma waadát túutá, ĩt niijíp wut jĩ.

³² —Júu, caán láa bácah ñi bejeé, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ā niijíchahjeh, queét cáacwá ĩh bácah mant bacnit, muuwá dih nemépwã ĩt waadáp wut jĩ. Páant ĩ waadá chah, wépép ñáo dei bej, ímna buúg báah bejnit, muuwã ĩt chíic wun beedáh bejep wut jĩ.

³³ Páant ĩ yapachah enna, búdí úumnit, queét muuwá jidih en daonítboó ĩh tútchina ĩt ñáo jweí jwúub bejep wut jĩ. Pánih ñáo jwúub juibínit, muuwã ded pah ĩ yapatjidih, nemép caolih jumnitdihbut ded pah Jesús ā booaatjidih ĩt naóh peeté p wut jĩ. ³⁴ Páant ĩ naáwáchah joinít, ni hat caán tútchidih moón Jesúsdi h enedih ĩt bejep wut jĩ. Pánih juibínit, caandíh náahcan, ĩh baácmant Jesús wá dih ĩt jwúub bejat túutap wut jĩ.

9

Jéih yoocannidih Jesús ā booaat

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Páant ĩ jwúub bejat túutuchah joinít, ĩh jāáj chóona waadnít, Jesús wá ĩt jwúub chúuh bejep wut jĩ. Pánih chúuh bejnit, Jesús āpí juibíni tútchina ĩt jwúub juibínap

wut jĩ. ² Caanná ĩ juibínachah, caanjĩh moón jéih yoocannidih ã ñaját chóojĩh Jesús pebhna ĩt beo juibínap wut jĩ. “Jesús nindih ã jéih boobipna caá”, ĩt niúj jenah joyóp wut jĩ. Páant ĩ niúj jenah joyátdih jéihnit, jéih yoocannidih nin pah Jesús át niijíp wut jĩ:

—Ma weñeé. Ma yéejatdih meemdih wã yohna caá, át niijíp wut jĩ.

³ Páant ã niijíchah joinít, biquína Moisés ã wutatjidih bohénit nin pah ĩt niúj jenah joyóp wut yuh jĩ: “Diosjeh yéejatdih ã jéih yohna caá. Nin cáacjeh jumna yuhna, páant niijná, ‘Dios wã jumna caá’, niúj yeena caá ã chãjap”, ĩt niúj jenah joyóp wut jĩ. ⁴ Páant ĩ niúj jenah joyátdih jéihnit, nin pah Jesús queétdih át niijíp wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá páant yeejép ñi jenah joi? ⁵ ‘Ma yéejatdih wã yohna caá’, wã niijíchah joinít, weemdih jéihcan yuhna, ‘Yeeni caá’, ñi niúj jenah joiná caá. Obohjeéhtih, ‘Ñah ñuhnit, ma yáac chũi bejeé’, wã niijíchah, caán ã bejehah ennit, wã niiját yoobópdihi ã jumatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wépat wã bíbohatdihbut ñi jéihbipna caá. ⁶ Weém niihat cáacwã úud jeñé, nin baácdih moondih jéih boonit, ĩ yéej chãjatdihbut wã jéih yohna caá. Pánih tibeé Dios weemdih ã wah deyanap jĩ, cáacwã ĩ yéejatdih wã yohat pínah niijná. Pánihna, caán wépatdih wã bíbohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, nin pah wã chãj júutbipna caá, át niijíp wut jĩ.

Páant niúj péanit, jéih yoocannidih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Ma ñah ñuhú. Ma ñaját chóodih ubnit, míih muúboó ma jwúub bejeé, át niijíp wut jĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, jéih yoocanniji ñah ñuhnit, áih muúboó át jwúub bejep wut jĩ. ⁸ Páant ã boonachah ennit, cáacwã ĩt en wúhi bejep wut jĩ. Pánih en wúhi bejnit,

Dios Jesúsdiḥ búdí wēpat ã wũhatdih jéihnit, Diosdiḥ búdí ĩt wēi naáwáp wut jĩ.

Jesús Mateodiḥ ã jũúwát túutat

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Pániḥ booa péaniji caán mũmánt bac bejnit, Jesús ã bohénitdih át jwúub nãmah jib bejep wut jĩ. Pániḥ bejnit, caanmánt jũóhnit, weém Mateo pebh ĩ jayáp jĩ. Romanowã ĩ maáta ĩ úbát túutni dinerodiḥ úbh wũhni wã jũmũp jĩ. Pániḥna, caán láa wíih tewat tólihboó wã chúudũp jĩ. Caanjĩḥ wã chúudũchah ennit, nin pah weemdíḥ Jesús ã niijíp jĩ:

—Wãjeéḥ ma pée jũúwá, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinítjeh, ñah ñũhnit, ãjeéḥ wã bejep jĩ.

¹⁰ Túttimah, Jesús wãdih wíih muúboó nãmah jeémédih wã bejep jĩ. Weem páh dawá dinerodiḥ úbh wũhnitdih, bita “Yeejépwã caá”, ĩ niijnítidihbut wã nãmah jeémép jĩ. ¹¹ Páant queét bícdih jwĩ jeéméchah ennit, biquína fariseowã jwiít Jesús ã bohénitdih nin pah ĩ niij jũihũũp jĩ:

—¿Dépanih tigaá ñíih bohéni dinerodiḥ úbh wũhnit, yeejép chãjnit bícdih ã jeémp? ĩ niijíp jĩ.*

¹²⁻¹³ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesúsboó queét fariseowãdih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Tubáp chũúhcannit cohnidih ĩpĩ bidcan caá. Wũn-nitjeh caá caandíḥ ĩ bidip. Pánihat pah ‘Weém yéijat wihcanni caá’, niij jenah joinít, teo wáacni pínahdih ĩpĩ bidcan caá. Obohjeéhtih, ‘Wã yéijatdih jíghnit, wã túut nuúmíhna caá’, niij jenah joinít caá teo wáacni pínahdih ĩ bidip. ‘Jwiít yeejépwã caá’, niij jenah joinítidihjeh teo

* 9:11 Lc 15.1-2

wáacadih wā jūúwáp be, ī yéej chājatdih cádahnit, táini-
 boodíh ī tūut nūumát pínah niijná. Dios naáwátidih naóh
 yapani ā niij daacátjidih yeebdíh jéihyat caá náahap. ‘
 “Nūñúpwādih ñi mao cáo wāhatdih weém wā náahcan
 caá. Obohjeéhtih, bitadih ñi jígah en teo wáacatdih caá
 yeebdíh wā náah yacap”, Dios ā niijná caá’, āt niij daacáp
 tajī. *Caán ded pah ā daacátjidih jéihyat tūut niijná, ñi
 jwúub bohénaá. Caán ā daacátji pah, jígah ennit, weém
 cáacwādih teo wáacadih wā jūúwáp be, ā niijíp jī.

Jeémp jwuhcatdih Jesúsdih ī úubh joyát

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Tūttimah, Juan Daabáni ā bohénitboó jwī pebh jainít,
 nin pah Jesúsdih ī niij úubh joyóp jī:

—Jwiít Juan ā bohénit, jwī nūowā ī wutat pah jwīpí
 jeémp jwuhcan caá. Fariseowābut biíc yoobó ipí chājna
 caá. ¿Dépanih tigaá ma bohénitboó páantjeh ī jeémp?
 Jesúsdih ī niijíp jī.

¹⁵ —Nin pah caá ā jumap: Téihya chéoni ā nūmah
 jeémpnit biícidih ā jum jwuhchah, jígahcan, ipí túi wēi
 jeémpna caá. Obohjeéhtih, caán téihya chéonidih bita
 ī ub bejat tūttimah, jígahnit, ita jeémp jwuhcan tagaá.
 Weém caán téihya chéoni panihni wā jumna caá. Pánihat
 pah tigaá wā bohénit wājeéh jumna, wēinit, páantjeh
 ī jeémpna caá. Obohjeéhtih, bita weemdíh ī ub bejat
 tūttimah, wā bohénitjeéh wā wihcah, caán láa jígahnit, ī
 jeémp jwuhcan niít, Jesús queétdih ā niijíp jī.

¹⁶ Pánihna, ded pah jwī nūowā ī wutatji áih jáap bo-
 héatjīh fariseowā ī widíhichah enna, Jesús queétdih nin
 pah ā jwúub niij bohénap jī: “Jáap yégueh chóo chocca
 naáh chóojīh máa yégueh chóodih nah wai búudhdad ā

* 9:12-13 Os 6.6; Mt 12.7

náahcan caá. Páant ñi chãjachah nihna, caandíh ñi chocat túttimah, jíint bejna, máa chóodih chah áta yewa tagaá. Páant tigaá jwí n̄owā ĩ naáwátjidih wíih jáap bohéátjĩh wid naóhcat caá náahap. ¹⁷ Pánihat dée, pah jwuhcanni iguíh macdih nuñúp chóojĩh ĩ chãjnihi máa wuh wuúhdih yáacat ã náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna, iguíh mac pahna, máa wuh wuúh jéih yúuhcan, áta yewah bej tagaá. Páant ã yewechah, chénat pah áta b̄ud tágaá. Pánihna, jáap macdih, jáap wuh wuúhboó yáacat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguíh mac, caandíh yáacni chóobut ã túi jumbipna caá. Pánihat pah, wíih jáap bohéat jwí n̄owā ĩ naáwátjijĩh wid naóhcat caá náahap”, ã niijíp jĩ.

Áih yéguéh chóodih juí, teonih, Jairo nuumdíhbut Jesús ã booaat

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Wíih muúboó páantjeh jwí jumuchah, jwiít judíowā jwí míic wáacat muudíh en daonít ĩ maáh ã waád juyúp jĩ. Waád j̄unít, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Wã nuúm jáantjeh mi wunah bejep be. Obohjeéhtih, caántdih ma teo jáha booaat túut niijná, wãjeéh ma juúwú. Páant ma teo jáhanachah, mi jwúub boobipna caá, Jesúsdi h ã niijíp jĩ.

¹⁹ Páant ã niijíchah joinít, Jesús wíih muúboó jeémp ch̄udniji, ñah ñuhnit, ájeéh ã bac bejep jĩ. Jwiít ã bohénitbut ĩjeéh jwí bejep jĩ. ²⁰⁻²¹ Pánih bejnit, namádih jwí bejchah, cáacwā cātíh bíih wili wunnih mit jumup tajĩ. Caánt doce jópchi mácanihat panihat wunnih, “Jesúh yéguéh chóodihjeh juibí teona, wã boobipna caá”, mit niij jenah joyóp wut jĩ. Páant niij jenah joinít, Jesús táahmant

jũóhñit, áih yégueh chóo yapatbitdih mit jwí tewep tajĩ.
 22 Páant mi jwí tewatdih jéihna, tac pũud ennit, Jesús caántdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Nũmú**, ma weñeé. Weemdíh túi jenah joinít, ma boona caá, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mit boonap tajĩ.

23 Túttimah, jwiít Jesús bícdih maáih mũnã jwĩ waád jwibínap jĩ. Pánih waád jwibínit, chíó póojnitdih, dawá ñaac jũnítidibut jwĩ enep jĩ. 24 Páant ĩ jũñúchah ennit, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Yeéb ñi bac bejeé**. Mi wũncan caá. Ĝona caá mi chãjap, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, “Nih yáana caá ã chãjap”, niijnít, cáacwã caandíh ĩ dehwep jĩ. 25 Pánihna, queét ĩ bac bejat túttimah, wũnnih pebhna waad béjnit, miíh téihyadih Jesús át tewep wut jĩ. Páant ã teweçahjeh, boonit, mit ñah ñũhũp wut jĩ. 26 Jóocmant ñũhñit caántdih ã booaat doonádih joinít, caán tútchidih moondíh ĩt naóh peetép tajĩ.

Chénewã jéih encannitdih Jesús ã booaat

27 Caanjíh jũmñitji jwúub jibidih jwĩ bejehchah, chénewã jéih encannit neoná jwiítidih pée bejnit, nin pah ĩ niij ej ñaacáp jĩ:

—jDavid jũima, Dios ã wahni, jwiítidih ma jígah eneé! ĩ niijíp jĩ.

28 Páant ĩ niij ej ñaacáchah, jwiít Jesús bícdih bíh mũboó jwĩ waad béjep jĩ. Páant jwĩ waad béjehchah, queét jéih encannitbut ĩ ñũn waád juyúp jĩ. Páant ĩ waád juyúchah ennit, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**‘Jwiítidih ã jéih booami nacaá’, ¿weemdíh ñi niij jenah jói niít? ã niijíp jĩ.**

—Páant tigaá jwī niíj jengah joyóp, caandíh ī niíj jepahap jī.

²⁹ Páant ī niíj jepahachah joinít, íih quíibdih teo jáhanit, nin pah ā niijíp jī:

—‘Páant ā chāj**bipna caá**’, **ñi niíj jengah joyát pahjeh tigaá wā chāj**bip****, ā niijíp jī.

³⁰ Páant ā niijíchahjeh, ī jéih enep jī, bŭca. Pánih booanit, Jesús nin pah queétdih ā jwú**ub** niijíp jī:

—**Weém b**uutéh yeebdíh wā booaatdih bitadih ñi naóhca bojoó, ā niijíp jī.

³¹ Páant ā niijíchah yuhna, bac bejnit, queétdih ded pah ā booaatjidih nihat pebhboó ít naóh peetép tajī.

Jéih wéhecannidih Jesús ā booaat

³² Páant ī bac bejchah, Jesús pebh nemép jŭmnidih bita ī ñahwat ŭb waád jŭyú**p** jī. Caán nemép caandíh āt jéih wéheat tú**ut**cap tajī. ³³ Páant ī ŭb jŭyú**chah** ennit, Jesús nemépdih ā bacat tú**ut**cap jī. Páant ā bacat tú**ut**chahjeh, jéih wéhecanniji ā jwú**ub** wéhenap jī. Caandíh ennit, nihat ī en wúhi bejep jī.

—jNin pah yapatdih nihat jwiít Israel baácdih moón jwí**pí** encan jī! ī míic niijíp jī.

³⁴ Obohjeéhtih, fariseowā mácah ī míic niíj wéhenap jī.

—Nemépwā ī maáh ā wépatjīh caá nemépwādh ā bacat tú**ut**cap, ī míic niijíp jī.*

Jesús cáacwādh ā jígah enat

³⁵ Pánihat túttimah, nihat botoni tútchina, dahwani tútchinadih**but** bohé jibidih bejna, Jesús jwiít**dih** ā nŭmah bejep jī. Tútchina yoobó naóh jib bejna, jwiít judíowā jwí míic wáacat mŭ**uná** waadnít, Jesús á**pí** bohénap jī. Dios ā maáh jŭmat táini doonádih naóhnit, nihat caanjīh moón

* 9:34 Mt 10.25; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15

tubúp chũúhntdihbut ãpí booanap jĩ.* ³⁶ Pánih bejna, dawá cáacwã owejawādh en daoní wihcat pah yeejép yapnit, moh yéejnit ĩ jumuchah ennit, Jesús queétdih búdí ãt jígah enep jĩ.* ³⁷ Pánih jígah ennit, jwiít ã bohénitdih nin pah ã niijp jĩ:

—**Jóo dajat láa búdí** tawat ã jumuchah yuhna, teonitboó daocánnitjeh ĩ jumna caá. Pánihat pah, túini doonádih joinít pínah dawá ĩ jumuchah yuhna, queétdih naóhnt pínahboó daocánnitjeh ĩ jumna caá. ³⁸ **Pánihna**, túini doonádih chah dawá bohénitdih ã wahat pínah niijná, Diosdih ñi úúbú, ã niijp jĩ.*

10

Jesús doce ã naáwát túutnit pínah ĩ wũtna
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Túttimah, jwiít doce ã bohénitdih bid bojnit, nemép-wādh bacaat pínah wēpat, nihat wánnitdih booaat pínah wēpatdihbut jwiítidih ã wũhup jĩ.

² Nin caá jwiít Jesús ã bohénit, ã naáwát túutnit pínah jwĩ wũt: Simón ã jumup jĩ. Caandíh Pedro Jesús ã wũt búudhdup jĩ. ã úud Andrésbut ã jumup jĩ. Santiago, ã úud Juanjĩhbut ĩ jumup jĩ. Queét chénewã Zebedeo weh ĩ jumup jĩ. ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, weém Mateobut jwĩ jumup jĩ. Weémboó Romanowã ĩ maáta ĩ úúbát túutni dinerodih úúbh wũhni wã jumup jĩ. Bíh Santiago, Alfeo wũúhbut ã jumup jĩ. Tadeo, Lebeo ĩ niij wũt búudhnbubut ã jumup jĩ. ⁴ Bíh Simón, Celote wũt jumni poómpdih bóobut ã jumup jĩ. Judas Iscariote, Jesúsdih eníhcannitdih duó wáini pínahbut ã jumup jĩ.

* 9:35 Mt 4.23; Mr 1.39; Lc 4.44
50.6-7; Ez 34.5; Zac 10.2; Mr 6.34

* 9:36 Nm 27.17; 1R 22.17; 2Cr 18.16; Jer
* 9:38 Lc 10.2

*Jesús doce ã bohénitdih ã wahat
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)*

⁵ Jwiít doce ã bohénitdih ã wēpatdih wūh, biíh tútchin-
aboó wahna, ded pah jwī chājat pínahdih nin pah Jesús
jwiítidih ã niíj naáwáp jī: “**Judíowā nihcannit pebhna ñi
bejca bojoó. Samaria baácboobút ñi** bejca bojoó. ⁶ **Diosdih
jéihcannit jumna, buudnít** ovejawā panihnit ī jumuchah,
judíowā pebhboojéh ñi bejeé. ⁷ **‘Dios maáh ã jumatdih
ã júutat** pínah bahnijeh ã judhna caá’, queétdih ñi niíj
naáwá. ⁸ **Pánih naóhna, bácah moópnit, dawá tubúp**
chūúhñit, wunah bejnitdihbut ñi booanaá. Nemép caolih
jumnitíh bácahmant nemépwādih ñi bacanaá. Páant
ñi chājat pínah wēpatdih yeebdíh wā wūhna caá. Jíib
náahcanjeh yeebdíh wā wūhat pah muntih, yeebút biíc
yoobó jíib náahcanjeh cáacwādih ñi teo wáacá.

⁹ **‘Pánih bejna, dinerodih ñi** ub bejca bojoó. ¹⁰ **Wuh**
wūh, túut nuumát pínah camisa, zapatos ub bejcan, íoh
cajat nahdihbut ñi ub bejca bojoó. Ñi dawát chóojeh
ñi duo béjeé. Ñi bohénit pínahboó yeebdíh ī numah
jeémpbipna caá. Ñi duoní chóo ã moopóchah, queétboó ñi
túut nuumát pínah chóodihbut ī wūhbirna caá. Queétdih
ñi teo wáacat jíib, páant caá yeebdíh ī chājbirna caá.*

¹¹ **‘Caán tútchina jubínit, caán tútchidih jum jwuhna,**
yeebdíh wēi jwāáhnitíh muudíjhjeh ñi chāo jwúhuú. ¹² **Íih**
muna waad béjnit, ‘Dios ã túyat ñijeéh ã jumna naáh’,
caán muudíh moondíh ñi niíj. ¹³ **Páant ñi niíjchah,**
túinit ī jumat jíib, Dios ã túyat íjeéh ã jumbipna caá.
Obohjeéhtih, túicannit ī jumuchah, páant ñi niíjchah
yuhna, Dios ã túyat íjeéh ã wihcan niít. ¹⁴ **Yeebdíh**
náahcan, í joíhcah, caán munamánt ñi bac bejeé. Bac

* 10:10 1Co 9.14; 1Ti 5.18

bejnit, queétdih Dios ã yohat pínahdih júutat túut ni-ijná, ñíh zapatosdih too dugnit, caán jumni becchídih ñi péoh mao yoh jéenanaá. Pánihna, caán tútchidih moón yeebdíh í náahcah, bíc yoobó muntih queétdihbut ñi chãj júutú.* ¹⁵ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Peéh chãjni yeó jáapdih Sodoma tútchidih moón, Gommorra tútchidih moondíhbut Dios búdí ã peéh chãjbipna caá.* Obohjeéhtih, queétdih ã peéh chãjat chah, yeebdíh náahcannitboodíh ã peéh chãjbipna caá”, jwiít dih ã niijíp jí.*

Jesúíhwãdih bita yeejép í chãjat pínah

¹⁶ “¡Weemdíh ñi túi joyoó! Yeéb ovejawã panihnitdih jiowá panihnit pebhboó wã wahna caá. Pánihna, jopwã pah tac behcannit, maiwã pah ñi túi yap náhninaá.* ¹⁷ ¡Ñi túi chãja chaáh! Yeebdíh eníhcannit ñi maátadih í wãhbirna caá. Jwiít judíowã jwí míic wáacat muúboó waadní, yeebdíh í pëibipna caá. ¹⁸ Wííhwã ñi jummat jíib, caán tútchinadih moón í maáta pebhna, chah wëpnit maáta pebhna but yeebdíh í ub bejbipna caá. Caanná í ub bejchah, queét maátadih, judíowã nihcannit maátadihbut wííh túini doonádih ñi naóhbipna caá. ¹⁹ Páant maátadih í wãhuchah, ‘Ded pah wã niiját pínahdih wã jéihcan níit’, ñi níj jenah joicá bojoó. Yeebdíh í wãbh joyóchahjeh, ñi niiját pínahdih Dios yeebdíh ã jéihyabipna caá. ²⁰ Páant ã jéihyanachah, queétdih jepahna, yeéb ñi jenah joyátjijeh ñi jepahcan níit. Dios jwí íp ã jenah joyát dih Túini Espírituboó yeebdíh ã naawát túutbipna caá.*

* 10:14 Hch 13.51 * 10:15 Gn 19.24-28; Mt 11.24 * 10:15 Lc 10.4-12

* 10:16 Lc 10.3 * 10:20 Mr 13.9-11; Lc 12.11-12; 21.12-15

²¹ “Caán láa, det wíihwā ĩ jummat jíib, biíc weh jumna yuhna, maátadih naóh yacnit, ã déedih ã mao yohat túutbipna caá. ĩ mána ĩ wehdih, ĩ wehboó ĩ mánadihbut ĩ mao yohat túutbipna caá.* ²² Pánihna, yeéb wíihwā ñi jummat jíib, nihat yeebdíh ĩ eníhcan níít. Páant ĩ eníhcah, yeebdíh yeejép ĩ chājachah yuhna, weemdíh páantjeh ñi cádahcah, yeebdíh wā túi ubbipna caá, wā íip pehbboó ñi túi jummat pínah niijná.* ²³ Wíih túini doonádih ñi naáwát jíib, biíc tútchidih moón yeebdíh ĩ yéej chājachah, bíih tútchina jwei béjnit, caanjíh moondíhbut ñi naáwá. Yoobópdi h yeebdíh wā naóhna caá. Nihat Israel baácboó jumni tútchinadi h moondíh ñi naóh beedáat pínah játih, weém ni hat cáacwā úud jeñé nin baácboó wā jwúub dei jüóhbi pna caá.

²⁴ “Jáap jéihni caandíh bohéni chah ni hcan caá. Biíc yoobó teo wühni but ã maáh chah ni hcan caá.* ²⁵ ‘Ded pah weemdíh bohénidih ã yapat pah muntih weemdíhbut ã yapbi pna caá’, jáap jéihnidih níij jenah joyát caá náahap. Teo wühni but ‘Ded pah wā maáhdih ã yapat pah muntih weemdíhbut ã yapbi pna caá’, níij jenah joyát caá náahap. Obohjeéhtih, ‘Wā maáh chah jumna, caandíh yeejép ã yapat pah weémboodíh ã yapcan níít’, níij jenah joicát caá náahap. Weém muú mínah panihni, yeébboó wā pebh moon pánihnit ñi jumna caá. Pánihna, cáacwā weemdíh ‘Beelzebú caá’, niijná, yeéb wíihwādi hbut biíc yoobó yeejép ĩ niijbipna caá”, Jesús jwiítidih ã niijp jíi.*

*¿Deddih tigaá úumat náah?
(Lc 12.2-7)*

* 10:21 Mr 13.12; Lc 21.16 * 10:22 Mt 24.9,13; Mr 13.13; Lc 21.17 * 10:24
Lc 6.40; Jn 13.16; 15.20 * 10:25 Mt 9.34; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15

²⁶ “Buu láa cáacwādh wíih túini doonádh ñi naawáchah yuhna, jóihcan, bita ï encah, yeebdíh yeejép ï chājbpna caá. Pánih yeejép ï bih chājachah yuhna, túttimah nihat ï túi jéihbpna caá. Yeebdíh yeejép chājnitdh ñi úumca bojoó.* ²⁷ Pánihna, buu ded pah yeebdíhjuh wā bohéatdh túttimah dawá cáacwā cāth úumcanjuh ñi naawá. ²⁸ Cáacwā yeebdíh maona, ñíih bácahdíhjuh ï mao yohna caá. Obohjeéhtih, ñíih caolihdh ï jéih maocan caá. Pánihna, det yeebdíh mao yohíhndíh ñi úumca bojoó. Obohjeéhtih, Diosboodíh caá úumat náahap. Caanjéh tigaá ñíih bácahdíh, ñíih caolihdhbut iiguípnā ã jéih yohna caá.

²⁹ “Chéne jwébehwābit bainíbitjuh ï jíib jumuchah yuhna, bícbitdh Dios ã buudácan caá. Dios ã wutcah, caanbít ã wuncan níit. ³⁰ Ñíih waó yoócnadh Dios jenah en beedáni jumna, ded pah ñi jumatdhbut ã túi jéih beedána caá. Pánih jéih beedána, yeebdíh ã túi jéih en daoná caá. ³¹ Jwébehwādh ã oyat chah, yeebboodíh ã oina caá. Pánih oinit, ã en dawátdh jéihna, ñi náhni dahwaca bojoó”, Jesús ã niijp jí.

“Weém Jesúh caá”, úumcanjuh, niiját

(Lc 12.8-9)

³² “Weém Jesúh caá’, ded bitadh ã niijíchah, weembát caandíh ‘Caán wíih caá’, wā íp jeáboó jumndíh wā ni-ijbípna caá. ³³ Obohjeéhtih, ded wíih jumna yuhna, ‘Weém Jesúh nihcan caá’, bitadh ã niijíchah, ‘Caán wíih nihcan caá’, weembát wā ípdíh wā niijbípna caá”, Jesús ã niijp jí.*

Jesús cáacwādh chéne poómp ã chājat

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

* 10:26 Mr 4.22; Lc 8.17 * 10:33 2Ti 2.12

³⁴ “¿Ded pah tigaá yeéb weemdíh ñi niíj jenah joí? ‘Áih doonádih joinít, nihat cáacwā túi biíc dih ĩ jumbipna caá’, ¿ñi niíj jenah joí niít? Obohjeéhtih, páni hcan caá. Cáacwā wā bohéatdih ĩ joyát túttimah, biquína wā naáwát dih ĩ túi wēi joyóchah, bitaboó caandíh jepahcan, queétdih ĩ en jūihbipna caá. ³⁵ Biquína behnit wā naáwát dih ĩ túi joyát jíib ĩ weh queétdih ĩ eníhcan niít. Behnit yaádh wā naáwát dih ĩ túi joyát jíib ĩ weh yatá queétdih ĩ eníhcan niít. ĩ chudhna yaádh wā bohéatdih ĩ túi joyát jíib, ĩ weh áana yaádh queétdih ĩ eníhcan niít. ³⁶ Ded weemdíh jepahnidih ã déewā yoobát ĩ eníhbican nacaá.*

³⁷ “Ded weemdíh ã oyat chah ã mánadh, ã wehdih oina, wíih nihcan niít. ³⁸ Páni hna, cruzboó wunna, yeejép wā yapat pínah pah, ded wíih ã jumat jíib yeejép ã yapbipna caá. Páni h yeejép yapatdih úumnit, jweiná, wíih nihcan niít.* ³⁹ Ded weemdíh túi jenah joicán, bí déedih en ñinahnit, ã náahatdihjeh chájna, iiguípna ã bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded áih pínahdih jenah joicánjeh, wā weñat pínahdih chájni boó páantjeh wájeéh ã túi jumbipna caá”, Jesús ã niijíp jī.*

Jwiútdih jíib wūhat panihni
(Mr 9.41)

⁴⁰ “Det yeéb wíihwādh túi náahna, weemdíhbut ĩ náahna caá. Páni hna, weemdíh túi náahni weemdíh wahnidihbut ã náahna caá.* ⁴¹ Dios naáwát dih naóh yapani ã tewat jíib Dios caandíh ã túi chájipna caá. Ā naáwát dih naóh yapani ã jumachah enna, ded caandíh túi náahna, naóh yapanidih ã túi chájat pah Dios caandíhbut

* 10:36 Mi 7.6 * 10:38 Mt 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24 * 10:39 Mt 16.25; Mr 8.35; Lc 9.24; 17.33; Jn 12.25 * 10:40 Mr 9.37; Lc 9.48; 10.16; Jn 13.20

biíc yoobó ã túi chãjbipna caá. Ded túini ã jummat jíib, Dios caandíh ã túi chãjbipna caá. Túini ã jumuchah ennit, biíhboó caandíh túi náahna, túinidíh Dios ã túi chãjat pah, caandíh náahnidihbut biíc yoobó ã túi chãjbipna caá. ⁴² **Ded wíih moh yéejni ã jumuchah enna, caandíh ã babhbat pínah, bainí mahjeh ã wũhuchah yuhna, ã teo wáacatbit jíib, Dios caandíhbut ã túi chãjbipna caá**”, Jesús jwiítidih ã niijíp jĩ.

11

Juan Daabáni ã uúbh joyát tútat

(Lc 7.18-35)

¹ Páant jwiít ã bohénitdih ã naóh péaat túttimah, caán baác dih bóo tútchinadih moondíh Jesús áih túini doonádih bohénadih ã bejep jĩ. Jwiítbut biíh tútchinadih moondíh bohénadih jwĩ bejep jĩ. ² Pánih bejnitji jwĩ jwúub juyúchah, Jesús ded pah ã chãjat doonádih Juan Daabáni nemat muúboó jumni át joyóp tajĩ. Pánih joiníji ã bohénitdih Jesús pebhna át wahap tajĩ, caandíh ã uúbh joí enat pínah niijná. ³ Páant ã wahachah, jwĩ pebh jwinít, nin pah Jesús dih ã níj uúbh joyóp jĩ:

—Juan jwiítidih nin pah ã níj uúbh joí enat túttup be: ‘ “Wã túttimah biíh ã jũóhbiipna caá”, ¿wã niijníji níit meém? ¿Wã niijníji ma nihcah, biíhdih páñat náah níit? ã niijíp be, Jesús dih ã niijíp jĩ.

⁴ Páant ã níj uúbh joyóchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã níj jepahap jĩ:

—**Buu** ded pah ñi joyátji, ñi enatjidihbut Juandih nin pah níj naáwádih ñi bejeé: ⁵ **‘Jéih encannitji, jéih joicán-nitji, jéih bejcannitjidihbut ã booana beé. Báčah moóp-nitji, wunah bejnitjidih yuh buca ã booana beé.’ Moh**

* 11:5 Is 35.5-6

yéejnitdih ã túi ɯbat pínah doonádihɯt naóhna ã chãjap be.* ⁶ Pánihna, “Ded weemdíh túi jenah joí cádahcannidih Dios ã wēi enna caá”, Jesús ã niijíp be’, Juandih niij naawádih ñi bejeé, ã niijíp jĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, Juandih naawádih ï jwúɯb bejep jĩ. Páant ï jwúɯb bejehah, Juan ded pah ã jummatdih dawá jwíjeéh péenitdih Jesús nin pah ã niij naawáp jĩ: “¿Dedédih enedih bej tigaá ñipí chãj, muú wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeémp yílip déedih johlit ã joh jwejni panihnidih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcan beé. Det biáboó ï naawáchah yuhna, caánboó jweéhcanjeh, yoobópdih ãpí naawáp wut jĩ. ⁸ Pánih jumnidih bidcan, ¿túini yégueh ɯonídih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, túini yégueh ɯonít maátaíh muúboó ïpí jumna caá. Juanboó queét pah nihcan beé. ⁹ Pánih jumnidihɯt bidcan, ¿Dios naawátidih naóh yapanidih enedih bejnit beé ñi chãj? Páant tigaá Juan ã jumɯp. Bitanaóh yapanit chah ã jumna caá. ¹⁰ Juan ã jwíih naóh waawát pínahdih jon játih Dios naawátidih naóh yapani nin pah át niij naóh daacáp tajĩ:

‘Á wúúhdih Dios nin pah ã niijíp be: “Ma játih wã naawátidih naóh waóhni pínahdih wã wahbipna caá, meémboó ma naawáchah joinít, cáacwã ï jepahat pínah niijná”, Dios ã niijíp be’, át niij daacáp tajĩ. (Mal 3.1)

¹¹ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nihat bita chah Juan Daabáni ã jumna caá. Obohjeéhtih, páant ã jumɯchah yuhna, Dios ã maáh jumɯpna ded oboh jumni-boó Juan chah ã jumnipna caá.

¹² “Juan ã bohé jwíih láa buu láana, Dios ã maáh jumɯpboó dawá ï waadát pínahdih búdí ï bidna caá. Pánih

* 11:5 Is 61.1

bidna, Diosdih túi jenah joinít, yeó jáap jummat pah chah dawá waadná caá ĩ chājap. Obohjeéhtih, bitaboó páant ĩ waadát dih íjnít, queétdih ĩ jáhna yuh caá. ¹³ **Juan** **ã jũwát** pínah játih, nihat Dios naáwát dih naóh yapanitboó daácna, Moisésbut daácna, Dios ã maáh jummat pínahdih ĩt naóh daacáp tajĩ. Juanbut caandíhjuh muntih ã naóh bohénap be.* ¹⁴ **‘Dios ã wahnĩ ã jũwát** pínah játih, Elías panihni ã jũóhbirna caá’, jon játih ĩ niijní tigaá Juan ã jummap. Pánihna, ‘Yoobópdih tigaá Juan ĩ niijní Elías panihni ã jummap’, yeebdíh niij jenah joyát caá náahap.* ¹⁵ **¡Ded molít** jumna, ã túi joyó naáh!

¹⁶ **“Buu** láa moón weemdíh jepahcannit nin pah ñi jumna caá: Yoahdih tíohnit wébít pah caá ñi jummap. Tíoh chúdnit, nin pah ípí niij míc jũihna caá: ¹⁷ **‘Jwĩ pelat póoj tíhwichah** yuhna, yeébbóó ñi búndíhcan beé. Wunnitdih jwĩ jũí tíhwichah yuhna, ñi jũí wáaquíhcan beé’, ĩ niij míc jũihna caá. ¹⁸ **Páant ĩ chājat pah, yeebbút** bíc yoobó ñipí chājna caá. Juan Daabáni cáacwājeéh jeémpcan, poonidihbut āpí babhcap jĩ. Páant ã chājcah enna, ‘Nemép caolih jumni caá’, niij jũihnit, ã bohéatdih ñi joíhcap jĩ. ¹⁹ **Obohjeéhtih, weém, nihat cáacwā** úud jeñé, cáacwājeéh jeémpnit, wāpí babhna caá. Páant wā chājachah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpni, babh máihni caá ã jummap. Romanowã ĩ uúbát túutni núodih uúbh wũhnit, yeejép chājnit bícdih āpí pej jumna caá’, niij jũihnit, weemdíhbut ñi jepahcan caá. Páant niij jũihna, wébít pah caá ñi jummap. Obohjeéhtih, ded pah Dios ã wutat pah wã túi chājachah enna, ã jenah joyát yoobópdih ã jummatdih ñi jéihbirna caá’, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

* 11:13 Lc 16.16 * 11:14 Mal 4.5; Mt 17.10-13; Mr 9.11-13

*Biñh tútchinadih moón ã jepahcat
(Lc 10.13-15)*

²⁰Túttimah, biñh tútchinadih moón caandíh ã jepahcatji jíib, Jesús queétdih ã jüihñup jĩ. Caán tútchinadih moón biñh tútchina chah Dios ã wēpatjĩh Jesús ã chäj júutup yah jĩ. Páant ã chäj júutuchah yuhna, ã yéejatdih ã cádahcap jĩ. Páant ã cádahcatji jíib nin pah queétdih ã niñ jüihñup jĩ: ²¹“**¡Corazín tútchidih moón yeejép ñi yapbipna caá! ¡Betsaida tútchidih moonbút yeejép ñi yapbipna caá! Níih tútchinadih Dios ã wēpatjĩh búdí wã chäj júutup yah be. Páant ã wēpatjĩh wã chäj júutuchah enna, Tiro tútchidih moón, Sidón tútchidih moonbút ã yéejatdih cádahnit, túiniboodíh ã ita túut nuum tágaá. Jígahna duwát chóo duonít, ã jígahatdih júutna, tau jóóhjih ã ita míic waáh tagaá.**” ²²**Nin pah yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá: Peéh chäjat yeó jáapdih Dios Tiro tútchidih moón, Sidón tútchidih moondíhbut ã peéh chäjat chah yeébbóodíh búdí ã peéh chäj bipna caá.** ²³**Yeebbút Capernaum tútchidih moón, ‘Jwiít chah jumnit jwí jumna caá’, ¿ñi míic niñ jenah joí niít? Páant niñ jenah joiná yuhna, oboh jumnit ñi jumbipna caá.**” ²⁴**Níih tútchidih Dios ã wēpatjĩh dawá láa wã chäj júutuchah yuhna, yeéb weemdíh ñi jepahcap be. Sodoma tútchijidih Dios ã wēpatjĩh páant wã chäj júutuchah nihna, caán tútchidih moón ã yéejatdih ã ita cádah tagaá. Páant ã cádahachah, caán tútchi páantjeh áta jum tagaá.**” ²⁴**Yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Peéh chäjat yeó jáapdih Dios Sodoma tútchidih moondíh ã peéh chäjat chah yeébbóodíh búdí ã peéh chäj bipna caá”, Jesús ã niñ jip jĩ.***

* 11:21 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.6; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zac 9.2-4
14.13-15 * 11:23 Gn 19.24-28 * 11:24 Mt 10.15; Lc 10.12

* 11:23 Is

“Wã pebh ñi choó jũúwú”, Jesús ã niiját
(Lc 10.21-22)

²⁵ Caán láa nin pah Jesús jwĩ ípdih ã niij úúbúp jĩ: “**Paá, meém nihat baácdih moón, nihat jeádih moondíh**but í maáh ma jumuchah, meemdíh búdí wã wěina caá. ‘Jwiít túi jéihnit caá’, niijnítdih wã bohéatdih ma beh joyát túutcap be. Obohjeéhtih, jéih jwuhcannitboodíh mapí beh joyána caá. Páant ma chãjachah, ‘Túina caá, Paá’, meemdíh wã niijná caá. ²⁶ **Páant tigaá, Paá, mapí wěi chãjap**”, ã niijíp jĩ.

²⁷ Páant niij úúbh péanit, cáacwãboodíh nin pah Jesús ã niij naáwáp jĩ: “**Dios wã íp nihat ã wěpat** bíic yoobó weemdíhbut ã wũhup be.* **Ded pah wã jumatdih wã ípjeh** caá ã jéihyep. Bíih jéihni wihcan caá. Pánihna, ded pah wã íp ã jumatdihbut weemjéh caá wã jéihyep. Det wã ñionitdihbut wápí bohéna caá. Jwiítjeh caá caandíh jwĩ jéihyep.* ²⁸ **Yeéb nihat teo wěejní**t, chodóp ðonít panihnit wã pebh ñi jũúwú. Páant ñi jũúwúchah, yeebdíh wã chooát túutbipna caá. ²⁹ **Weém bíicdih túi** bejnít, wã naáwátđih jenah joinít, ñi wěi jepahaá. Weém cáacwãđih jígah ennít, oboh jumni pah queétdih túi teo wáacni wã jumna caá. Páant wã jumatdih en yacnit, wã naáwátđih túi jenah joiná, túi choonít panihnit ñi jumnipna caá.* ³⁰ **Pánih choonít jumna**, wã weñat pínahdih ñi chãjachah, yeebdíh ã buocan níít. Búdí chodat panihnidih ðuwát túutcan, ñi bujúaca naáhdíh yeebdíh wã wutcan níít”, ã niijíp jĩ.

* 11:27 Jn 3.35 * 11:27 Jn 1.18; 10.15 * 11:29 Is 30.15; Jer 6.16

12

*Chooát yeó jáapdih Jesús ā bohénit trigodih ī úuc jeémát
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)*

¹ Biíh chooát yeó jáapdih Jesús jwiít dih bohé bejna, trigo wáapdih ā numah chóop yap bejep jī. Pánih bejna, jwiít ā bohénit nuugúp wunna, trigodih jwī úuc jeémép jī.* ² Páant jwī úuc chah enna, jwī jeéh bejnit fariseowā íjnit, Jesús dih nin pah ī níj jūihñup jī:

—Jwiít dih ma joi jwáhúú. ¿Dépanih tigaá jwī chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénit ī teo? Pánih teona, Dios ā wutatdih yap yohna caá ī chājap, ī niijíp jī.

³⁻⁴ Páant ī niijíchah joinit, “Wā bohénit ī yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queét fariseowādih nin pah ā níj bóod chuñup jī:

—**Davidji ā pej jumnitjīh nuugúp wunna**, Dioíh muuná waadnít, sacerdotewā Diosdih ī wūhniji pandih ít jeémép wut jī. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewājeh ī jeémát pínah át jumup wut jī. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jī. ¿Davidwā páant ī chājatjidih Dios naawátdih ī daácni núodih ñi bohécannit jīí? Caán pandih ī jeéméchah yuhna, ‘Ñi túi chājcan beé’, Diosboó át niijáp wut jī. Pánihat pah, buu nin trigodih úuc jeémpna, wā bohénitbut Diosdih ī yap yohcan caá.* ⁵ **Nindihbut ñi náhninaá: Dioíh muúboó teonit sacerdotewā jwī chooát yeó jáapdih ípí choocán caá.** Páant ī choocán yuhna, Dios ā wutatdih yap yohnit nihcan caá. ¿Páant Moisés ā wutatjidih ñi bohécannit jīí? ⁶ **Yeebdíh nin pah níj naóhna caá wā chājap: Dioíh muudíh wēina,** caán muúboó teonit ī choocáh enna yuhna, ‘Á túina caá’, ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, caán muudíh ñi weñat chah

*

12:1 Dt 23.25

*

12:3-4 1S 21.1-6; Lv 24.9

*

12:5 Nm 28.9-10

weémboodíh weñat caá náahap. ⁷ **Dios naáwát nin pah ã niijná caá:** ‘Nũñp wãdih mao cáo wũhat wã náahcan caá. Obohjeéhtih, bitaboodíh ñi jígh en teo wáacat caá wã náahap’, Dios ã niijná caá. ^{*}**Páant ã niijátjidih beh joiná nihna, wã bohénitdih ñita** jũihcan tagaá. Queét caandíh úuc jeémpna, yap yohna ĩ chãjcan caá. Pánihna, queétdih ñi jũihñat ã túican caá. ⁸ **Nihat cáacwã** úud jeñé, weemjéh tigaá chooát yeó jáapdih cáacwã ded pah ĩ chãjat pínahdih wutni wã jumna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

Téihya ágahnidih Jesús ã booaat

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Páant niij péa, bejnit, jwĩ míic wáacat munná jwiútdih Jesús ã numah waád juibínap jĩ. ¹⁰ Caanjíh téihya ágahni ã jumup jĩ. Pánihna, fariseowáboó Jesúsdi h naóh yacat túut niijná, caandíh nin pah ĩ niij úubh joyóp jĩ:

—¿Ma jenah joyóchah, jwĩ chooát yeó jáapdih Dios ã booaat túut niít? ĩ niijíp jĩ.

¹¹ —¿Ñíh oveja íitboó ã buug yácachah ennit, ñita jwúub ubcan taniít? ^{*} ¹² **Obohjeéhtih, oveja chah caá cáacboó ã jíb** jumup. Pánihna, chooát yeó jáapdih yuhna, cáacwãdih Dios ã teo wáacat túutna caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

¹³ Páant niij péanit, caán téihya ágahnidih nin pah ã niij wutup jĩ:

—**Míih téihyadih ma yoo** dũwúú, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, áih téihyadih ã yoo dũwúp jĩ. Páant ã yoo dũwúchahjeh, áih téihya ã túyah bejep jĩ. ¹⁴ Páant Jesús ã boanachah ennit, fariseowã ĩ íij bac bejep jĩ. Pánih íij bac bejnit, ded pah Jesúsdi h mao yohat túutat túut niijná, ĩt míic wéhenap wut jĩ.

* 12:7 Os 6.6; Mt 9.13 * 12:11 Lc 14.5

Jesús ded pah ã jummat pínahdih Isaías ã daacátji

¹⁵ Pánihna, fariseowã caandíh ï mao yohíhatdih jéihna, Jesús jwiít dih biáboó ã numah bejep jĩ. Páant jwĩ bejehah ennit, dawá jwiít dih ï péenap jĩ. Páant ï péenachah, nihat ï ãb jũóhñit wənnitdih Jesús ã boonanap jĩ. ¹⁶ Pánih boonanit, ded pah ã chājatdih bitadih ã naáwát túutcap jĩ. ¹⁷ Queétdih boana, jon játih Isaías nin pah ã daacátji biíc yoobó ã chājap jĩ:

¹⁸ “Dios nin pah ã niijná caá: ‘Nin wã wahni, wã oini, weemdíh ã túi teo wəhuchah, búdí wã wéina caá. Caandíh Túini Espíritudih wã wəhbipna caá, wã wəpat biíc yoobó caanbút ã bíbohat pínah niijná. Pánih jumnit, yoobópdih wã chājat doonádih nihat baác dih moondíh ã naóhbipna caá.

¹⁹ Pánih naóhna, míc jũihcan, bitadíh íjajcan, túinijeh ã naóhbipna caá.

²⁰ Moh yéejnit panihnitdih jũihcanjeh, ã túi teo wáacbipna caá. Bitá jígahnitdihbut ã weñabipna caá. Pánih jumna, cáacwã ï míc yéej chājatdih ámohñit, túinijeh ã chājat túutbipna caá.

²¹ Áih túini doonádih joinít, nihat baác dih moón caandíh ï túi jepahbipna caá. Páant ï túi jepahachah, queétdih ájeéh ã túi jummat túutbipna caá’, Dios ã niijná caá”, Isaías át niíj daacáp tajĩ. (Is 42.1-4)

*“Nemép ã wəpatjĩh Jesús ã boana caá”, ï niiját
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Bíh yeó jáap nemép jumnidih jwĩ pebhna cáacwã ï ãb juyúp jĩ. Nemépwã caandíh enat túutcan, ït wéheat túutcap tajĩ. Páant ï ãb juyúchah, Jesús caandíh ã boonanap jĩ. Páant ã boonachahjeh, ennit, ã wéhenap jĩ. ²³ Pánihatdih ennit, nihat ï wáhi bejep jĩ. Pánih wéhinit, “¿Nin David

juima, Dios ã wahni, jwĩ maáh pínahna níít?” ĩ míic níj wábh joyóp jĩ.

²⁴ Obohjeéhtih, páant ĩ niijíchah joinít, fariseowáboó nin pah ĩ niijíp jĩ: “Nihcan caá. Nemépwã ĩ maáh Beelzebú ã wēpatjĩhjah caá nemépwãdih ã bacanap”, ĩ míic niijíp jĩ.*

²⁵ Páant ĩ níj jenah joyátdih jéihnit, Jesús queétdih nin pah ã níj naáwáp jĩ: “**Det biíc baácdih moonjéh yuhna**, míic maona, ĩta wun beedáh bej tagaá. Det tátchidih moón biícwã yuhna, míic maona, queébtut ĩta jweí peét bej tagaá. ²⁶ **Pánihna, Satanás, nemépwã ĩ maáh áihwãdih ã bacanachah, biíc yoobó muntih** áta yap tagaá. ²⁷ **Obohjeéhtih, ‘nemépwãdih bacanit, ĩ maáh ã wēpatjĩh ã wutna caá’,** ñi niiját yoobópdih ã jumuchah nihna, ñijeéh jumnitboó ¿déhe ã wēpatjĩh tigaá ĩpĩ baca? Páant ĩ bacanachah ennit, ‘ĩ túi chájna caá’, ñipĩ niijná caá. Pánihna, weém páant wã bacanachah ennit, ‘Á túi chájcan caá’, ñi jéih niijcán caá. ²⁸ **Dios ã wēpatjĩh nemépwãdih wã bacanachah,** Dios ã maáh wēpat ñi cãtĩh ã jumna caá.

²⁹ “**Nin pahbut** ã jumna caá: Wēpép newéih muná ded wáumíhna yuhna, ã jéih waadcán caá. Obohjeéhtih, caandíh chéó péanit, áih bií déedih ã jéih ubna caá”, Jesús á niijíp jĩ. Páant niijná, nin pah níj naóhna át chájap wut jĩ: Nemépwã ĩ maáh wēpép ã jumuchah yuhna, Jesúsboó caandíh chah wēpni jumna, ã jéih yap yohna caá.

³⁰ “**Ded wãjeéh teocanni, weemdíh en jũihni,** nemépwã ĩ maáhjeéh ã jumna caá. Pánih jumna, weemdíh jepahíh-nitdih ñun yóhna caá ã chájap.*

³¹⁻³² “**Nin pah yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá: Det yéj chájna, Diosdih yeejép wéhena yuhna,** ĩ jwúub

* 12:24 Mt 9.34; 10.25 * 12:30 Mr 9.40

túut nuumáchah, Dios ĩ yéejatdih ã yohbipna caá. Det weém nihat cáacwã úud jeñédihbut yeejép wéhenit, ĩ túut nuumáchah, yeejép ĩ wéheatjidih Dios ã yohbipna caá. Obohjeéhtih, det Túini Espírituboodíh yeejép ĩ wéhenachah, ĩ yéejatdih ã yohcan niít. Páant ĩ yéej chã-jatdih quíib buudcán, Dios queétdih iiguípna ã wahbipna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

Máa quehe ded pah ã jummat naáwát

(Lc 6.43-45)

³³ “**Ded máa nah** túini dahna ã quehechah ennit, túini nah ã jummatdih ñi jéihna caá. Obohjeéhtih, biíh nah túicanni ã quehechah ennit, caan náh yeejép ã jummatdih ñi jéihna caá. Pánihat pah, cáac ded pah ã jummatdih jéihíhna, ã chãjatdih enat caá náahap.* ³⁴ **Yeéb maiwã panihnit** tubit yeejépwã jumna, yoobópdih ñi wéhecan caá.* **Cáacwã ded pah ĩ jenah joyát pah biíc yoobó ĩpí wéhena caá.*** ³⁵ **Pánih jumna**, ded túi jenah joiní apí túi wéhena caá. Obohjeéhtih, ded yeejép jenah joiníboó yeejép apí wéhena caá. ³⁶ **Pánihna, Dios ã peéh chãj láa ded yeejép wéhenidih ã peéh chãjbipna caá.** ³⁷ **Túi wéhenidih** ‘Meém túini caá’, Dios ã niijbípna caá. Obohjeéhtih, yeejép wéheniboodíh ‘Meemdíh peéh chãjat ã náahna caá’, ã niijbípna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

Jwiít cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih Jesúsdiĥ ĩ chãj júutat túutat

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Biíh láa muú díftboó jwĩ jumuchah, biquína fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitjĩh waád junínit, nin pah Jesúsdiĥ ĩ niijíp yah jĩ:

* 12:31-32 Lc 12.10 * 12:33 Mt 7.20; Lc 6.44 * 12:34 Mt 3.7; 23.33; Lc

3.7 * 12:34 Mt 15.18; Lc 6.45

—Bohéní, jwiít cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih ma chãj júutú, meém Dios ã wahni yoobópdih ma jummatdih jwĩ jéihyat pínah niijná, ĩ niijíp jĩ.*

³⁹ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queét maátadih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**Yeéb yeejépwã Diosdih náahcannit ñi jumna caá.** Pánihnit jumna, Dios ã wēpatjĩh ñipí chãj júutat túutna yuh caá. Obohjeéhtih, yeebdíh páant wã chãj júutcan niít. Dios naáwátadih naóh yapani Jonásjidih Dios ã wēp chãjat pah muntih weemdíhbut chãjnit, ã wēpat yeebdíh ã júutbipna caá. Páant bóojeh ã wēpat júutat ã jummbipna caá.* ⁴⁰ **Pánihna, Jonásjidih búdí** queej ã jeéméchah, biíc peihcanni yeó jáap áih wudah díitboó át jumup wut jĩ. Pánihat pah weém nihat cáacwã úud jeñéboó wun-nit, jeé íitboó ĩ yohat túttimah, biíc peihcanni yeó jáap caánboó wã jummbipna caá. Pánihat túttimah, wã jwúub boo pud jũúwúchah, Jonás ã yapatjidih náhninit, Dios ã wēpatdih ñi jéihbipna caá.* ⁴¹ **Jonás Nínive tútchidih moonjidih Dios** queétdih ã peéh chãjat pínah doonádih ã naáwáchah, ĩ yéejatdih cádahnit, ĩt túut nuúm beedép wut jĩ. Pánihna, cáacwãdih ã peéh chãjat yeó jáapdih queét Nínive tútchidih moondíh Dios ã peéh chãjcan niít. Obohjeéhtih, Jonásji chah caá weém wã jumup. Páant wã jumuchah yuhna, yeéboó weemdíh ñi jepahcan caá. Páant ñi jepahcat júb Dios yeebdíh búdí ã peéh chãjbipna caá.* ⁴² **Chóop yapapboó jumni** baácdih moón ĩ maáh wili maáh Salomón túi jéihni ã jummat doonádih joinít, ã naáwátadih joyát túut niijná, yúúpmant mit jũúwúw wut jĩ. Obohjeéhtih, caán túi jéihni ã jummat chah weémboó wã jumna caá. Páant wã jumuchah yuhna, yeéboó weemdíh

* 12:38 Mt 16.1; Mr 8.11; Lc 11.16

* 12:39 Mt 16.4; Mr 8.12

* 12:40

Jon 1.17 * 12:41 Jon 3.5

ñi joíhcan caá. Páant ñi joíhcat jíb cáacwādh ã peéh chājat yeó jáapdh Dios yeebdíh búdí ã peéh chāj bipna caá, Jesús ã niijíp jī.*

Bacaniji nemép ded pah ã jwúub waadát

(Lc 11.24-26)

⁴³ “**Nemép ñ bacaniji**, muú wihcapboó jibna, ã jummat pínah bíh muu pánihnidih ã táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, ã jéih bid juicán caá. ⁴⁴ **Pánih bid juicán**, ‘Weemdíh ñ bacaniji muná wã jwúub bejbipna caá, páant mantih’, ã míic niij jengah joiná caá. Páant niij jengah joinít, ã jwúub juí enechah, áih muují túi tóodh ámohni panihni ã jumna caá. Caán cáacboó ã túut numcáh, áih jéc páantjeh pãa lajni panihni ã jumna caá. ⁴⁵ **Páant ã jumuchah** ennit, nemépboó bita siete ã chéenwã chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queétdih ã numah waadná caá. Páant yeejép ñ wutuchah, ñ waadni cáac chah yeejép chājni ã jumbipna caá. Pánihat dée pah yeéb yeejépwādh ã yapbipna caá”, Jesús cáacwādh ã niijíp jī.

Jesús ã déewã caandíh ñ bidat

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Páant Jesús queétdih ã naáwát pónih, caandíh míic wéheat túut niijná, ã ín ã úudwã bícdih jóocmant ñt juyúp wut jī. ⁴⁷ Páant ñ juyúchah ennit, jwíjeéh jumni Jesúsdih nin pah ã niijíp jī:

—jMa eneé! Meemdíh míic wéheat túut niijná, ma ín ma úudwã bícdih jóocmant ñ páina caá, ã niijíp jī.

⁴⁸ —**Ma niiját túina** caá. Obohjeéhtih, ¿Dedh tigaá wã ín? ¿Det tigaá wã úudwã? ã niijíp jī.

⁴⁹ Páant niijnít, jwiít ã bohénitdih júutnit, nin pah ã niijíp jī:

* 12:42 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12

—Nit caá wã íin, wã úudwã panihnit. ⁵⁰ Det wã íip Dios ã náahat pah chãjnitjeh wã úud, wã jwan, wã íin panihnit ï jumna caá, ã niijíp jĩ.

13

Waáh momni naáwát
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Caán yeó jáapjeh muntih Jesús muú diítboó jumnji ã bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, íim jwéejna jwiít dih ã numah dei bejep jĩ. Pánih dei bej, caanná juibínit, jwĩ chũudup jĩ. ² Páant jwĩ chũuduchah ennit, dawá cáacwã ã pebh míic wáac juyúchah, búdí jááj chóodih waadnít, ã chũudup jĩ. Jwiítboó bita bíic dih jwĩ ñuhup jĩ.* ³ ã jenah joyátjĩh queétdih bohéna, nin pah ã níj naáwáp jĩ:

“Bíic newé, waáh momodih ã bejep be. ⁴ Páant ã waáh bojochah, biquí tíibna namádih ã buug ñájap yuh be. Obohjeéhtih, waícanjeh jũóhnit, jwébehwã caán tíibnadih ï jeémp beedánap be. ⁵ Bíih tíibna jeejĩh yewéni baác jumupboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, waícanjeh ã chíih jũúwúp yuh be. ⁶ Pánih chíihna yuhna, yeó tubit ã chãhachah, ñeh bainíjeh jumna, ã diib téhah bejep be. ⁷ Bíih tíibna nemép óot cãtĩh ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, ã chíihichah, caán nemép óotnaboó caandĩh ã chíih yap bejchah, momniboó mánahnit, ã wunah bejep be. ⁸ Obohjeéhtih, bíih tíibna túini baácboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájna, chíihnit, ã túi quehep be. Pánihna, caánboó chíihni biquí wawánadiah cien tíibna, bíih wawánadiah sesenta tíibna, bíih wawánadiah treinta tíibna ã jumup be. ⁹ ¡Ded molít jumna, ã túi joyó naáh!” queétdih ã niijíp jĩ.

* 13:2 Lc 5.1-3

Ā bohénit beh joicán, Jesúsdiĥ ĩ ũúbh joyát
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Páant ā niiját túttimah, jwiít ā bohénit ā bohéatdiĥ beh joicán, ā pebhna juibínit, nin pah jwĩ niij ũúbh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá cáacwādiĥ bohéna, ma jenah joiní naáwátjĩhjih mapí bohé? jwĩ niijóp jĩ.

¹¹ Páant jwĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah jwiítđiĥ ā niij jepahap jĩ:

—Dios jwĩ maáh yoobát jumna, niĥat cáacwādiĥ ā teo wáacat pínah dooná, jwĩ déewā jon játih moondíĥ ā jéihya jwuhca naáh doonádiĥ buu yeéb wā bohénitđiĥ Dios ā jéihyaat túutna caá. Obohjeéhtih, bitadiĥ páantjeh ā jéihya jwuhcan caá. ¹² Det caán doonádiĥ túi joinítđiĥ चाह ā jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, det túi joicánnitboodíĥ bainí ĩ jéihyatđiĥ ā dúuc wáyat pah ā chājbpipna caá.*

¹³ Cáacwā quíib wihcannit dée, ded pah ĩ enatđiĥ ĩ beh encan caá. Molít wihcannit dée, ĩ joiná yuhna, ĩ jéih beh joicán caá. Páant ĩ jummatđiĥ jéihna, wā jenah joiní naáwátjĩhjih queéđđiĥ wā bohéna caá. ¹⁴ Jon játih Isaías ā daacátji pah caá ĩ jumup.

‘Nin pah caá Dios ā niijóp: “Wā naáwátđiĥ maatápđiĥ joiná yuhna, caandíĥ ñi beh joicán niít. Ded pah wā chājatđiĥ enna yuhna, ñi beh encan niít.

¹⁵ Ded pah wā naáwát, wā chājatđiĥbut jéihíhcannitjeh ñi jumna caá. Pániĥ jumnit, weemdíĥ joíhcan, ñíih molítđiĥ ñi nem teona caá. Wā chājatđiĥ eníhcan, ñi quíib ũona caá. Páant ñi chājcan nihna, túi enna, túi joiná, túi beh joinít ñita jum tagaá. Pániĥ túi beh joinít jumna, túut nuumnít, weemdíĥ ñita

* 13:12 Mt 25.29; Mr 4.25; Lc 8.18; 19.26

bid tagaá. Páant weemdíh ñi bidichah, ñi yéejat-dih yohnit, yeéb iiguípna ñi bejat déedih wāta túi ub tagaá”, Dios ā niijná caá’, Isaías āt niij daacáp tajī. (Is 6.9-10)

¹⁶ “**Obohjeéhtih, yeéb wā bohénitboó jéihíhnit** jumna, ennit, ñi beh enna caá. Joinít, ñi beh joiná caá. Páant ñi jumuchah, Dios yeebdíh ā wēi enna caá. ¹⁷ **Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá.** Buu ñi enatdih jon játih moón Dioíhwā, Dios naáwát-dih naóh yapanitbut búdí eníhna yuhna, ī encap jī. Buu ñi joyát-dihbut búdí joíhna yuhna, ī joicáp jī”, Jesús jwiít-dih ā niijíp jī.*

Waáh momni naáwát-dih Jesús ā beh joyáat

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ “**Waáh momni naáwát-dih beh joyát** túut niijná, nindíh wā naáwáchah, ñi túi joyoó. ¹⁹ **Wíih túini** dooná naóhni waáh momni panihni caá. Biquína joinít namáboó buug ñájni panihni ī jumna caá. Caandíh joiná yuhna, beh joicán, ī jepahcan caá. Pánihna, caandíh ī joyát túttimahbitjeh, nemépboó jūóhnit, jwébehwā caán tíib-nadíh ī jeémát pahjeh, queét ī joyát-jidíh ā quíib buudána caá. ²⁰ **Bitá joinítboó, jeejáh yewéni baácdih** buug ñájni panihni ī jumna caá. Caandíh joinít, búdí ī wēi jwuhna yuh caá. ²¹ **Obohjeéhtih, wēi** joiná yuhna, ñeh jáap bejni panihni ī jumna caá. Pánihna, yeejép ā yapachah, wíihwā ī jummat jíib bita queétdih ī yéej chājachah, waícanjeh wíih túini doonádih ī cádahna caá. ²² **Bitá joinítboó nemép óotna cātih** buug ñájni panihni ī jumna caá. Caandíh joinít, ī jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, nin baácdih bóodih búdí jenah joinít, bíí déedihbut búdí ī bidna caá. Páant ī jenah joyóchah, ī joiní túini dooná pácahi panihni íih

* 13:17 Lc 10.23-24

caolihboó ã jéih behcan caá. Pánihna, caandíh jenah joicán, táiniboodíh ĩ jéih chājcán caá. ²³ **Obohjeéhtih, bitaboó wíih** túini doonádih joinít, túini baácboó buug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandíh joiná, túi beh joinít, ĩ túi jepahna caá. Pánih jepahnit jumna, Dios ã náahat pahjeh ĩ túi chājna caá. Biquína, cien tíibna ã quehat pah, chah túini yoobát ĩ chājna caá. Bitá, sesenta tíibna ã quehat pah, túini ĩ chājna caá. Bitaboó, treinta tíibna ã quehat pah, nump túini ĩ chājna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

Trigo cātíh yeejép yílip ã chíihat naáwát

²⁴ **“Dios ã maáh** jummat nin pah ã jumna caá: Wápchi mínah áih wápchiboó trigodih ã momop yuh be. ²⁵ **Obohjeéhtih, caán, nihát ájeéh moonbút** ĩ úwat pónih, caandíh eníhcanniboó áih wápchina junít, ã momatji cātíh yeejép yílipdih ã momop be. Mom péanit, ã bejep be. ²⁶ **Túttimah,** trigo chíihnit, ã jáap quehe jūúwúchah, yeejép yílip ã jummatdihbut teo wūhnit ĩ enep be. ²⁷ **Pánih ennit, wápchi mínah pebhna juibínit,** nin pah ĩ niij úúbh joyóp be: ‘¿Maá, trigodihjeh ma momochah yuhna, dépanih tigaá míih wápchidih yeejép yílipbut ã chíih?’ ĩ niijíp be. ²⁸ **‘Weemdíh eníhcanni caandíh át momop taga’, ã niij jepahap be.** ‘¿Caán jáoni yílipdih jwí wui yóh jíih?’ ĩ niij úúbh joyóp be. ²⁹ **‘Ñi wui yóhca bojoó.** Caandíh wuiná, trigodihbut ñita wui yóh tagaá. ³⁰ **Trigo yílip bícdih ã beh jwuh** naáh. Caán trigo ã behechah, yeebdíh nin pah wã niijbípna caá: “Yeejép yílipdih ñi jwíih wuyúú. Pánih wuí, nah chéó péanit, caandíh ñi cáo yohoó. Pánih cáo péanit, trigoboodíh ñi bóod ubúú. Pánih bóod ub beedánit, caandíh wã ámohat munná ñi ámohoó”, wã niijbípna caá”, caandíh teo wūhndih wápchi mínah ã niijíp be”, Jesús ã niijíp jĩ.

Mostaza tíib naáwát
(Mr 4.32; Lc 13.18-19)

³¹⁻³² “Dios ã maáh jummat nin pahbut ã jumna caá: Mostaza tíib cáo tíbih pah bóo ã jumna caá. Pánih bainí tíbih jumna yuhna, caandíh ĩ momochah, chíihna, ã túi behna caá. Páant ã behechah, áih cácanaboó dawá jwébehwá ĩpí jaamná caá. Pánihat pah tigaá Dios ã maáh jummat. Áihwá daocánnit jwíih jumnitji, túttimah ĩ dao béjbipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.

Pan paááni naáwát
(Lc 13.20-21)

³³ “Dios ã maáh jummat pan paááni panihni ã jumna caá. Pandih chãjĩhna, yad wili trigo ojdiñ pamapdiñ yacnit, mahjĩh wid, caandíh paááni pínahdiñbut mipí túi widna caá. Pánihna, niñat mi widniñi ã túi paabípna caá. Pánihat pah tigaá Dios ã maáh jummat doonádiñ joinít, cáacwã ĩ túut nuumbípna caá. Queét joinítboó bitadiñ ĩ jwúub naáwáchah, dawá joinít, queétbut ĩ túut nuumbípna caá”, Jesús jwiítđiñ ã niijíp jĩ.

Jesús ã jenah joiní naáwátñajĩhjah cáacwãđiñ ã bohéát
(Mr 4.32-34)

³⁴ Cáacwãđiñ bohéna, ã jenah joiní naáwátjĩhjah Jesús ãpí bohénap jĩ. ³⁵ Pánih bohéna, Dios naáwátđiñ naóh yapani nin ã daacátji pahjah biíc yoobó ãpí bohénap jĩ: “Nin pah Dios ã niijná caá: ‘Wã jenah joiní naáwátjĩh wã bohébiñna caá. Nin baácđiñ wã chãjat túttimah, cáacwãđiñ wã naóh jwáhca naáhđiñ wã naóhbiñna caá’, ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajĩ.
(Sal 78.2)

Trigo cátiñ yeejép yilip naáwátđiñ ã beh joyáát

³⁶ Pánih naóh péanit, jááj chóodih chúudnji aáb jüóh-nit, caandíh joinít dih “Jwĩ bejna caá”, niijnít, munná Jesús jwiít dih ã nũmah jwũub aab béjep jĩ. Pánih munná aáb jwĩbínit, jwiít caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Trigo cātíh yeejép yílip chíihat naáwátjĩh ma bohé-nachah, jwĩ beh joicán beé. Pánihna, jwiít dih ma jéihya naáwá, jwĩ niijíp jĩ.

³⁷ Páant jwĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**Weém, nihat cáacwã** úud jeñé, wápchi mínah panihni caá. Weém Dios ã wahni jumna, trigodih momni panihni wã jumna caá. ³⁸ **Nin baác wápchi panihni, Diosdih jepah-nit trigo panihnit** ĩ jumna caá. Obohjeéhtih, nemépwã ĩ maáhdih jepahnitboó trigo cātíh chíihni yeejép yílip panihni ĩ jumna caá. ³⁹ **Nemépwã ĩ maáh wápchi mínahdih eníhcanni yeejép yílipdih momni panihni caá. Caán trigo ã behechah, ĩ bóod** ub láa, péeni yeó jáap panihni caá. Ángelwã caán trigodih yeejép yílipdihbut bóod ubnit panihnit ĩ jumna caá. ⁴⁰ **Trigodih** ubnit, yeejép yílipboodíh ĩ wuí cáwat pah péeni yeó jáapdih nemépihwādih iiguípboó ĩ yohbipna caá. ⁴¹ **Weém nihat cáacwã** úud jeñé, wíih ángelwādih nin baácboó wã wahbipna caá, wíih cáacwã cātíh yeejép chājnit, yéej chājat túutnitdihbut ĩ ub bejat pínah niijná. ⁴² **Pánih** ub bejnit, queédih iiguípboó ĩ yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jígahnit, queétjeh ĩ míic néeh chāác jwĩbípna caá. ⁴³ **Dioíhwāboó jwĩ íip Dios bíicdih ã maáh** jumapboó ĩ jumbipna caá. Caanjíh jumna, yeo páh túi yeh iigní panihnit, maáta ĩ jumbipna caá. ^{*} **jDed molít** jumna, ã túi joyó naáh! Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

Búdí jíib jumnidih bihni naáwát

* 13:43 Dn 12.3

⁴⁴ “Dios ã maáh jummat wápchiboó búdí jíib jumnidih ĩ baad bíhniĵi panihni ã jumna caá. Biíc newé caán wápchi mínahdih teo wūhna, caán búdí jíib jumnidih bid ĵuinít, búdí wēina, ã ĵwúub bihip be, páant muntih. Pánihna, caandíh búdí náahna, áih bií déedih jíib chāĵ beedánit, caán jíibĵih wápchidih ã jíib chāĵap be. ‘Buu caán wápchi wíih ã jumuchah, caánboó wā bid ĵuinĵibut wíihĵeh ã jumna caá’, wēinit, ã míic niĵíp be. Dios ã maáh jumupboó ñi waadát pínah caán búdí jíib jumni panihni ã jumna caá”, Jesús ã niĵíp ĵi.

Búdí jíib jumni perla wūt jumni naáwát

⁴⁵ “Dios ã maáh jummat nin panihnibut ã jumna caá. Búdí jíib jumni jeé tíib dée perlas wūt jumni tíibnadih jíib chāĵniboó chah jíib jumni perlas tíibnadih niĵat pebhboó ã bid beĵep be. ⁴⁶ Chah búdí jíib jumni tíibdih bid ĵuinít, caandíh jíib chāĵíhna, niĵat áih bií déedih jíib chāĵ wūhndih ã beĵep be. Pánih jíib chāĵ wūh beedánit, caán búdí jíib jumni tíibdih ã jíib chāĵap be. Caán tíibdih búdí ã náahat pah, Dios ã maáh jumupboó waadát pínahdih chah bidat caá náahap”, Jesús ã niĵíp ĵi.

Ñúo naáwát

⁴⁷ “Dios ã maáh jummat nin pahbut ã jumna caá. Cáacwā queejwádih ĵúut maona, ñnodíh ĩ yoh báahanachah, queejwá jummat yoobó ĩpí chūúhna caá. ⁴⁸ Páant dawá ĩ chūúúchah, niĵat queejwádih íim ĵwéeĵna ub ñáan ĵuibínit, túinitdihĵeh ĩ ñíona caá. Pánih ñíonit, íih wūhnaboó ĩpí mao yacna caá. Obohjeéhtih, jeémĵca naáhwāboodíh ĩpí yohna caá. ⁴⁹⁻⁵⁰ Pánihat pah, péeni yeó jáapdih ángelwāboó cáacwādih ĩ ñíobipna caá. Yeeĵép-wādih ñíonit, iĵuípna ĩ yohbipna caá. Caán iĵuípboó

jumna, jígahnit, queétjeh ĩ míc néeh cháac jũibípna caá”, Jesús jwiít dih ĩ níijíp jí.

Máa bohéát, jáap bohéát

⁵¹ Páant níj péanit, Jesús jwiít dih nin pah ĩ níj wũbh joyóp jí:

—¿Bũtéh wã bohéát dih ĩni beh joinít beé? ĩ níijíp jí.

—Jwĩ beh joiná beé, caandíh jwĩ níj jepahap jí.

⁵² Páant jwĩ níj jepahachah joinít, jwiít dih nin pah ĩ jwũub níj naáwáp jí:

—**Det Moisés ĩ wũtatjidih bohénit Dios ĩ maáh jummatdihbũt bohéna, máadih, jáapdihbũt cáacwãdih ĩ jéih bohéna caá.** Queét bohénit mũú mínah panihnit caá ĩ jumap. Caán, bitadih teo wáacat túut níj ná, áih mũudíh jumni túinidih ub bacanit, jáapdih, máadihbũt queétdih ĩ jéih wũhna caá, Jesús jwiít dih ĩ níijíp jí.

Nazaret tútchiboó ĩ bejat

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Páant ĩ jenah joiní naáwát najíh bohé péanit, Jesús jwiít dih ĩ nũmah bejep jí. ⁵⁴ Pánih bejnit, ĩ behni tútchina jwĩ jũibínap jí. Caanná jũibínit, jwiít judíowã jwĩ míc wáacat mũuná waadnít, caanjíh jumnit dih ĩ bohénap jí. Páant ĩ bohénachah joiná, joí wáhi bejnit, nin pah ĩ míc níj wũbh joyóp jí:

—¿Dedmant tigaá nin bohéát dih át joí? ¿Dépanih tigaá ĩ túi jéih beedá? Dios ĩ wēpatjíh jwiít cáacwã jwĩ chájca naáhdih ápí chájna caá. ⁵⁵ ¿Nin máa teoni wũúh nihcan níit? ¿Á ĩn María nihcan níit? ¿Santiago, José, Simón, Judas, ĩ úudwã nihcan níit? ⁵⁶ ¿Yad jupũna yaádh nin tútchidih jwĩjeéh jumnit nihcan níit? Pánihna, jwiít jwĩ jummat pahjeh jumni tigaá ĩ jumap. ¿Pánih jumna yũhna, nin bohéát dih dee tigaá át joí? ĩ níijíp jí.

⁵⁷ Páant niíj jenah joinít, íjna, caandíh ï náahcap jĩ. Páant ï náahcatdih enna, nin pah queétdih Jesús ã niijíp jĩ:

—Dios naáwátdih naóh yapanidih bita ípí wēi joiná caá. Páant ï wēi joyóchah yuhna, áih tútchidih moón, ã déewāboó caandíh ípí joíhcan caá. Pánihna, ninjĩh wā behechah ennitji, weemdíh ñi joíhcan caá, ã niijíp jĩ.*

⁵⁸ Caandíh ï joíhcah enna, caán tútchidih Dios ã wē-patjĩh daocánni láajeh Jesús ã chãj júutap jĩ.

14

*Juan Daabáni ã wunat
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)*

¹ Caán láa Herodes, Galilea baácdih moón ï maáh, Jesús ded pah ã chãjat doonádih át joyóp wut jĩ. ² Pánih joinít, caandíh teo wáhnitdih nin pah át niijíp wut yuh jĩ: “Wā maoniji Juan Daabáni át jwúub boo pud jüóh tagaá. Pánih jwúub booni jumna, jwiít cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih át chãjap taga”, át niijíp wut jĩ. Jesúsdi “Juan tigaá”, át niíj jenah joyóp wut yuh jĩ.

³⁻⁵ Juandih ã mao yohat tútat pínah játih, Herodes ã úud Felipe áadih át bíbohop wut jĩ. Páant ã chãjat doonádih joiná, Juan Daabáni Herodesdih nin pah át niíj jüihñup wut jĩ: “Ma úud áadih dúuc wái áa jumna, Dios ã wutatdih yap yohna caá ma chãjap”, át niijíp wut jĩ.*

Páant ã niiját jíb Herodes caandíh át mao yohíhip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, “ ‘Juan Dios naáwátdih naóh yapani ã jumna caá’, judfowã ï niíj jenah joiná caá. Pánihna, caandíh wā mao yohat tútuchah, queét weemdíh ita íj tagaá”, niíj jenah joinít, queétdih át úumup wut jĩ. Pánih úumna, Juandih mao yohcanjeh, caandíh teonit, chéwat

* 13:57 Jn 4.44 * 14:3-5 Lv 18.16; 20.21

túutnit, nemat muúboó át nemat túutur wut jī. Yad Herodías mi wutuchah joinít, páant át chājar wut jī.*

⁶ Pánihat túttimah, Herodes ā cáac jumni yeó jáapjidih náhninit, numah jeémát át chājar wut jī. Pánih chājnit, caanjíh jumnit ī enechah, ā aá nuúm mit eo júutur wut jī. Páant mi eo júutuchah enna, Herodesboó búdí át weñep wut jī. Pánih wēinit, caántdih nin pah át niijír wut jī:

⁷—Dios ā enechah, meemdíh yoobópdih wā naóhna caá. Dedé ma náahatdih weemdíh ma wúbuchah, meemdíh wā wūhbirna caá, caántdih át niijír wut jī.

⁸ Páant ā niijíchah joinít, mi ín ded pah mi niiját túutat pahjeh Herodesdih mit jepahap wut jī.

—Juan Daabániíh wao dáhdih dúuc bóodat túutú. Pánih péanit, pamapjih áih wao dáhdih cáagnit, weemdíh ma wūhú, caán ā wunatdih wā jéihyat pínah niijná, mit niijír wut jī.

⁹ Páant mi niijíchah joinít, Herodes búdí át jígahap wut yuh jī. Obohjeéhtih, caanjíh míc wáacnitdih tíicnit, “Meemdíh wā wūhcan níit”, caántdih át jéih niijcáp wut jī.

¹⁰ Pánihna, Juaníh wao dáhdih át dúuc bóodat túutur wut jī, buca. ¹¹ Pánih péanit, pamapjih áih wao dáhdih cáagnit, ít ub jūwúwup wut jī. Pánih ub jūóhnit, Herodías nuumdíh ī wūhuchah, caántboó mi índih mit teo yapanap wut jī.

¹² Páant ī chājat túttimah, Juan ā bohénitji jūóhnit, áih bácahjidih ubnit, cáac yohop íitboó ít yohop wut jī. Pánih yoh péanit, queét jūinít, Jesúsdiñ naáwádiñ ī juyúr jī.

Cinco mil cáacwādiñ Jesús jeémát ā wūhat

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Páant ī niijní doonádiñ joí péanit, jááj chóona waad-nít, cáac wihcapboó Jesús jwiítidih ā numah chúuh bejep

* 14:3-5 Lc 3.19-20

jĩ. Jwiít Jesús biícdih jwĩ chũuh bejat doonádih joinít, caandíh jwāáát túut niijná, dawá íih tútchinamant jũóh-nit, íim jwéejmant ít púud bejep tajĩ. ¹⁴ Jwiít jwĩ chũuh juibíát pínah játih, queét ítát juibínah tajĩ. Pánihna, dawá cáacwã í páñachah ennit, Jesús queétdih át jígah enep jĩ. Pánih jígah enna, í ɯb jũóhnit wənnitdih ā booanap jĩ. ¹⁵ Cheyeh jumuchah, jwiít ā bohénit caandíh nin pah jwĩ niijíp yɯh jĩ:

—Cheyeh caá. Nin pehbbit tútchi wihcan caá. Pánihna, queétdih yuúpbít jumni tútchina ma wahaá, jeémátdih í jíib chājat pínah niijná, jwĩ niijíp jĩ.

¹⁶ —**Í bejca bojo naáh. Yeebjéh queét í jeémát pínahdih ñi wũhúá,** Jesús jwiítidih ā nií jepahap jĩ.

¹⁷ —Oboheéhtih, biícjĩh bóo téihya botoni pan dahna, chéne queejwábitdihjeh jwĩ bíbohna caá, jwĩ niijíp jĩ.

¹⁸ —**Caán ñi bíbohndih weemdíh ñi** ɯb jũúwá, ā niijíp jĩ.

¹⁹ Páant ā niijíchah joinít, ɯb jũóhnit, caandíh jwĩ wũhɯp jĩ. Páant jwĩ wũhat túttimah, yílipboó cáacwãdih ā chũudat túutɯp jĩ. Páant í chũudachah, biícjĩh bóo téihya pan dahna chéne queejwádhbut ɯbnit, chéi ennit, **“Táina caá, Paá”**, Diosdih ā niijíp jĩ. Páant nií péanit, pan dahna, queejwá biícdih jwiítidih ā daj wũhɯp jĩ. Páant ā daj wũhuchah, jwiítboó nihat cáacwãdih jwĩ pāáap jĩ. ²⁰ Páant jwĩ pāáachah, nihat í túi jeémp wud jumɯp jĩ. Pánihna, í judh jeémpnidih doce wuhna jwĩ ɯb yac yáwanap jĩ. ²¹ Caandíh jeémpnit neonádihjeh jwĩ jenah enechah, cinco mil í jumɯp jĩ. Yaádh, í wehbut í jeémép jĩ.

Jesús ímjih ā yáac chũi bejat, Pedrobut ā bejat
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Páant jwĩ jeémp péanachah, jwiít ã bohénitdih Jesús ã chúuh bej páñat túutur jĩ. Pánih chúuh bejat túutnit, cáacwādhbut íih tútchina át jwúb bejat túutur wut jĩ.

²³ Pánih wah péanit, ã ípdih úbát túut niijná, jeéboó át púuh laab béjep wut jĩ. Pánih púuh laab béjnit, tōo ñáh jūwúchah, bíicjeh caánboó át jum jwuhur tajĩ.

²⁴ Caánboó Jesús ã jummat pónih, ím tac yoób jwiítboó jwĩ buug lájachah, jwĩ wawápmant johlit, nolihatbut búdí ã jūwúchah, maatápdih meenná yuhna, jwĩ jéih bejcap jĩ.

²⁵ Pánihna, johlit páantjeh búdí ã johochah, baáb aabá bojat pínah játih, Jesús jwĩ pebhna ímjih ã yáac chūi jūwúr jĩ. ²⁶ Jwĩ pebhna ã jūwúchah ennit, búdí jwĩ úmup jĩ.

—¡Cáaquí dadah caá! jwĩ níj ñaacáp yuh jĩ.

²⁷ Páant jwĩ úmuchah ennit, Jesúsboó jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—¡Weemjéh tigaá! ¡Weemdíh ñi en úmca bojoó! ã niijíp jĩ.

²⁸ Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—Maá, yoobópdih meemjéh jumna, ímjih weemdíhbut ma pebhna ma yáac chūi bejat túutú, ã niijíp jĩ.

²⁹ —Ma jūwú, Jesús ã níj jepahap jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, Pedro jááj chóodih jumnji ímjih dei ñuhnit, Jesús pebhna ã yáac chūi bejep yuh jĩ.

³⁰ Obohjeéhtih, johlit nolihatbut búdí ã jumuchah enna, át úmup jĩ. Pánih úmna, daab béjnajeh, Jesús dih nin pah ã níj ejep jĩ:

—¡Maá, weemdíh ma teo wáacá! ã niijíp jĩ.

³¹ Páant ã niijíchahjeh, áih téihyadh teonit, Jesús caandíh ã wái ñahanap jĩ.

—¡Bainíjeh wā wēpatdih ma jenah joiná caá! ¿Dépanih tigaá weemdíh ma túi jenah joicán? Pedrodih ã niijíp jĩ.

³² Páant ã niiját túttimahjeh, jááj chóona queét ĩ waadáp jĩ. Páant ĩ waadáchahjeh, johlit ã yayáh bejep jĩ. ³³ Páant ã yapachah ennit, jwiít ã bohénit Jesúsdiħ jwĩ wēi naáwáp jĩ.

—¡Yoobópdiħ meém Dios wũáh tigaá ma jumap! jwĩ niijíp jĩ.

*Genesaret baácdih moón w*annitdih Jesús ã booaat
(Mr 6.53-56)

³⁴ Pániħ ímdih cháuh bejnit, Genesaret wūt jumni baácna jwĩ cháuh juibínap jĩ. ³⁵ Páant jwĩ juibínachah, caán baácdih moón Jesúsdiħ beh ennit, caán tútchinadiħ moondíh ã juyát doonádiħ ĩt wahap tajĩ. Pániħna, caán doonádiħ joinít, dawá ĩ chéenwā tubúp cháúhniħdiħ Jesús pebhna ĩ ub juyáp jĩ. Pániħ ub jwinít, nin pah Jesúsdiħ ĩ niijíp jĩ:

³⁶ —Míħ yégueh chóodiħjeh nit wannitdih ma tewat tútútá, ĩ niijíp jĩ. Pániħna, áih yégueh chóodiħ teonit pah moonjéh ĩ boonap jĩ.

15

Cáacwā ded pah ĩ míc yéejaat
(Mr 7.1-23)

¹ Túttimah, Jerusalén tútchidiħ moón fariseowā, Moisés ã wutatjidiħ bohénit bícdih, Jesús pebhna jwinít, caandíh nin pah ĩ niij úúbh joyóp jĩ:

² —¿Dépanih tigaá ma bohénitboó jwĩ n̄owā ĩ wutatji pah ĩ chājcan? Jwiít jwĩpí téih chocat pah, queét ĩ jeémát pínah játiħ ĩ téih choccan caá, ĩ niijíp yuh jĩ.

³ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah queétdih ã niij úúbh joí jwúúbanap jĩ:

—¿Yeéboó dépanih tigaá Dios ã wutatih jepahcan, jwĩ nuowã ã wutatboodihjeh ñi jepah? ⁴ **Nin pah caá Dios ã wutap:** ‘Ñi mánadih túi wēinit, ñi teo wáacá.* **Pánihna, ded ã mánadih yeejép ã niijíchah, cáacdih mao yohnidih peéh chājat pah muntih caandihbut peéh chājat ã jum-bipna caá’,** Dios ãt niijíp tajī.* ⁵ **Obohjeéhtih, páant ã niijíchah yuhna, yeéboó ded ã mánadih teo wáaquíhndih nin pah caá ñipí níj wutap:** ‘Ma mánadih teo wáaccanjeh, caán dinerodih Diosboodih ma wūhú’, ñipí níj wutna caá. ⁶ **Pánih wutna, ã mánadih ñi túi chājat túutcan caá.** Pánih chājat túutcan, Dios ã wutatih jepahat túutcanjeh, jwĩ nuowã ã wutatjiboodih caá ñi jepahat túutap. ⁷ **Jwiít túinit caá’,** niijná yuhna, cáacwã ã encapboó yeéb yeejép chājnit caá. Dios naáwát dih naóh yapani Isaíasji ded pah ñi jumatih yoobópdih ãt níj daacáp tajī:

⁸ **‘Dios nin pah ã niijná caá: “Nit weemdih túi wēi naóhna yuhna, yoobópdih ã jepahcan caá.**

⁹ **Pánihna, weemdih ã wēi naáwát dedé pínah nihcan caá. ã jenah joyátjeh wutnit, ‘Nin pah caá Dios ã wutat’, ã níj yee naóh bohéna caá”,** Dios ã niijná caá’, Isaías ãt níj daacáp tajī, (Is 29.13)

Jesús ã niijíp jī.

¹⁰ **Páant níj péanit, caanjíh jumnit dih ã pebhna jūúwát túutnit, queédih nin pah ã níj bohénap jī:**

—**Nin wã naáwát dih ñi túi joyoó. ¹¹ Dios ã enechah, ñi jeémát yeebdih ã yeejacan caá. Obohjeéhtih, ded pah ñi niijátboó yeebdih ã yeejana caá, ã niijíp jī.**

¹² **Páant ã niiját túttimah, jwiítboó caandih nin pah jwĩ niijíp jī:**

* 15:4 Ex 20.12; Dt 5.16 * 15:4 Ex 21.17; Lv 20.9

—Páant ma niijíchah joinít, queét fariseowā búdí ĩ íjna beé, jwĩ niijíp jĩ.

¹³ —Obohjeéhtih, queét fariseowā wā íp Dios ā momca naáh panihnit ĩ jumuchah, queétdih ā yoh beedábipna caá. ¹⁴ Pánihna, queétdih páantjeh ñi enah bojoó. Queét jéih encannit pah Diosdih ĩ jéihcan caá. Pánih jéihcan yahna, bita jéih encannit panihnitdihbut ĩ bohéna yah caá. Pánih jéih encannit míc jumna, úitdih ĩ buug yácat pah, queét nihat iiguípna ĩ bejbipna caá, jwiítidih ā niij jepahap jĩ.*

¹⁵ Páant ā niijíchah joinít, Pedroboó nin pah ā niijíp jĩ:

—Jwiítidih ma naáwátjidih ma jéihyanaá, ā niijíp jĩ.

¹⁶ —¿Yeebbút páantjeh ñi beh joi jwáhcan niit? ¹⁷ Dedé ñi jeémátji ñih wudah díitboó jumnijidih ñipí jont yohna caá. Caán ñih caolihdih, ñi jenah joyátdihbut chūhcan, Dios ā enechah, yeebdíh ā jéih yéejacan caá. ¹⁸ Obohjeéhtih, ded pah yeejép ñi jenah joyát pah ñi niijíchah, caán caá Dios ā enechah, yeebdíh ā yéejanap.*

¹⁹ Nindih ñi túi náhninaá: Yeejép chājat, mao yohat, ñi áa nihcannitjĩh yeejép chājat, nūmát, yeeat, yeejép míc niiját pínahdihbut ñipí jenah joiná caá. ²⁰ Páant ñi jenah joyátjeh caá, Dios ā enechah, yeebdíh ā yéejanap. Obohjeéhtih, ñi téih chocochah, ñi choccahbut yeebdíh bíic yoobó ā enna caá, ā niijíp jĩ.

Judío nihcannih Jesúsdihi mi jepahat

(Mr 7.24-30)

²¹ Páant niij bohé péanit, Jesús Tiro tútchi, Sidón tútchi jumni baácna jwiítidih ā nūmah bejep jĩ. ²² Caanná jwĩ juibínachah, caán baácndih bóli Jesús pebh jwinít, nin pah mi niij ñaacáp jĩ:

* 15:14 Lc 6.39 * 15:18 Mt 12.34

—¡David jũima, Dios ã wahni, weemdih ma jǵgah eneé! ¡Wã nũumdíh nemép jũmna, caántdih búdí ã moh yéejana caá! mi niijíp jĩ.

²³ Páant mi niijíchah joiná yũhna, caántdih ã jepah jwũhcap jĩ. Páant ã jepahcatdih enna, jwiít ã bohénitboó caandih nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páantjeh jwiít d ih mi ñaac péenachah, ma jwũub bejat tútú, jwĩ niijíp jĩ.

²⁴ —**Judíowã** bũudnít ovejawã panihnit ĩ jũmũchah ennit, queétdihjeh teo wáacat náahna, Dios weemdih ã wahap jĩ, Jesús jwiít d ih ã niijíp jĩ.

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, caánt judío nihcannihboó ã pebh bó d icha caj yoh ñajnit, nin pah mi niijíp jĩ:

—¡Maá, weemdih ma teo wáacá! mi niijíp jĩ.

²⁶ —**Wébit ĩ jeémát pínahdih** ubnit, íih mũjjiowá d ih jwĩ wũhũchah, ã túican caá. Pánihat pah judíowã ĩ jeémát panihnidih bíh baácdih moondih wã wũhũchah, ã túican caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

²⁷ —Ma niiját yoobópdih tigaá, Maá. Obohjeéhtih, queét ĩ jeémp jéenanidih mũjjiowá ĩpĩ jeémpna caá, mi niij jepahap jĩ.

²⁸ —**Meémboó weemdih** túi jenah joinih ma jũmũchah, ma niiját pah wã chãjna caá, Jesús caántdih ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mi nũum mit boonap wũt jĩ.

Jesús dawá cáacwá d ih ã booaat

²⁹ Pánihat túttimah, Jesús jwiít d ih caanmánt Galilea íim jwéejna ã nũmah dei bejep jĩ. Caanná dei jwíbinit, íim jwéejdih jũmni jeená ã nũmah pũh laab béjep jĩ. Pánih pũh laáb jwíbinit, bícdih jwĩ chũudũp jĩ. ³⁰ Páant jwĩ chũudũchah enna, dawá cáacwã Jesús pebhna ĩt jũúwũp tajĩ. Pánih jũóhna, ĩ chéenwã wũnnitdih ĩ jwĩ jwejep jĩ. Queét nihat mácah wũnat jũmnit ĩ jũmũp jĩ. Jéih

bejcannit, jéih encannit, téihya jítcha wihcannit, jéih wéhecannit, dawá bíih wunat jumnitbut ï jumup jĩ. Páant ï jumuchah ennit, Jesús queét nihtdih ã boanap jĩ. ³¹ Páant ã boanachah, jéih wéhecannitji ï wéhenachah joinít, téihya jítcha wihcannitji téihya jítcha ï jumuchah ennit, jéih bejcannitji ï bejchah ennit, jéih encannitji ï enechah ennit, cáacwāboó búdí ï en wúhi bejep jĩ. Pánih en wúhi bejnit, “Jwiít judíowā jwĩpí wēini Dios búdí ã wēpatjĩh jwiít dih ã táí teo wáacna caá”, ï niíj wēi naáwáp jĩ.

Cuatro mil cáacwādh Jesús jeémát ã wūhat
(Mr 8.1-10)

³² Pánih booa péanit, Jesús jwiít dih ã pebh jūúwát túttnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—Queét jwíjeéh bíic peihcanni yeó jáap ï jumuchah, íih jeémát ã beedná nacaá. Pánih jeémát wihcannit ï jumuchah, queétdih búdí wā jígah enna caá. ‘Queét nuugúp wun buugná’ niijná, queétdih íih munáboó wā jwúub bejat tútcan niít, ã niijíp jĩ.

³³ —¿Obohjeéhtih, ninjĩh tútchi wihcapboó jumna, queét dawá ï jumuchah, dedboo tígaá ï jeémát pínahdih jwĩ jíib chāj bíí? Jesús dih jwĩ niíj wūbh joyóp jĩ.

³⁴ —¿Débói pan tígáá ñi bíboh? Jesús ã niijíp jĩ.

—Siete pan dahna, daocánni queejwābit, páant bóojeh jwĩ bíbohna caá, caandíh jwĩ niíj jepahap jĩ.

³⁵ Páant jwĩ niijíchah, Jesús cáacwādh ã chúudat tútup jĩ. ³⁶ Páant ï chúudat túttimah, Jesús caán siete pan dahna, queejwābit bíic dih ubnit, “Túina caá, Paá”, Dios dih niíj péa, jwiít dih ã daj wūhup jĩ, cáacwādh jwĩ pāáat pínah niijná. ³⁷ Páant queétdih jwĩ pāáat túttimah, ï táí jeémp wud jumup jĩ. Páant ï jeémp péanachah, ï

judh jeémpnidih ùbnit, siete wùhdih jwĩ ùb yac yáwanap jĩ. ³⁸ Caandíh jeémpnit neonádihjeh jwĩ jenah enechah, cuatro mil ĩ jumup jĩ. Yaádh, ĩ wehbut ĩ jumup jĩ. ³⁹ Páant ĩ jeémp péanachah, Jesús queétdih íih munáboó ã jwúub bejat túutup jĩ. Pánih wah péanit, jááj chóodih waadnít, Mágdala tútchi jamni baácna jwiít dih ã numah chúuh bejep jĩ.

16

*Fariseowã, saduceowã*but Dios ã wēpatjĩh Jesúsdih ĩ chājat túutat

(*Mr 8.11-13; Lc 12.54-56*)

¹ Bihí lóa fariseowã, saduceowã biíc dih Jesús pebhna ĩ juibínap jĩ. Cáacwã ĩ jéih chājca naáhdih Jesúsdih ĩ chājat túutup yuh jĩ, ã jepahcah, “Dios ã wahni nihcan caá”, niját túut niijná.* ² Páant ĩ wutuchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ: “**Yeó ã buug** yácna, jeá dũuni ã jumuchah enna, ‘Cheibit túi jóbohni yeó jáap ã jumbipna caá’, ñipí niijná caá. ³ **Baáb jéenna, mah tólihna dũuni** ã jumuchah enna, ‘Mah yeó jáap ã jumbipna caá’, ñipí niijná caá. Ded pah jeá ã jumatdih túi beh enna yuhna, Dios ã wēpatjĩh wã chāj júutatboodíh ñi beh encan caá. ⁴ **Buu** lóa moón yeejép wã, Diosdih náahcannit, Dios ã wēpatjĩh wã chājatdih ĩ eníhna yuh caá.* **Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapani Jonás ded pah ã yapatjidih ñítát jéihjip taga.*** **Pánihna, Dios ã wēpatjĩh** caandíh ã chājatji pahjeh muntih ã jwúub chāj bipna caá, weém ã wahni wã jumatdih ñi jéihyat pínah niijná”, ã niijíp jĩ.

Páant níj péanit, jwiít dih ã jwúub numah bejep jĩ.

* 16:1 Mt 12.38; Lc 11.16 * 16:4 Mt 12.39; Lc 11.29 * 16:4 Jon 1.1-2.10

Fariseowã, saduceowã yeejép ï bohéat

(Mr 8.14-21)

⁵ Pánih bejnit, ímdih chúuh bejna, jwĩ jeémát pínah pandih ubat jwĩt quíib buudúp tajĩ. ⁶ Páant jwĩ chúuh bejchah, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—**¡Ñi túi chãja chaáh!** Fariseowã, saduceowãbut ï bohéat pan paáat panihni caá. Páant ï bohéat yeebdíh ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.*

⁷ Páant ã niijíchah, joí wáhi bejna, jwiítjeh nin pah jwĩ míic niijíp jĩ:

—Pandih jwĩ ub jũohcah enna, jwiít dih páant ã niijná caá, jwĩ míic niijíp jĩ.

⁸ Páant jwĩ míic niiját dih jéihna, Jesús jwiít dih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

—**¿Dépanih tigaá pan ã wihcatdih ñi náhni dahwa? ¡Wã wêpatdih bainíjeh caá ñi jenah joyóp!** ⁹ **¿Páantjeh ñi jéih jwuhcan níit?** ¿Cinco mil neoná yaádh bíicdih cinco pandihjeh wã pãáátjidih ñi náhnican níit? ¿Íjudh jeémpni doce wuhna ñi ub yac yáwaatjidihbut ñi náhnican níit?*

¹⁰ **¿Buu siete pandih dajnit, cuatro mil neoná yaádh bíicdih wã wêhatdihbut ñi náhnican níit?** ¿Débói wuhnadih ñi yáwaatdih ñi náhnican níit?*

¹¹ **Pánihna, ‘pan paáat’, wã niijíchah, ¿dépanih tigaá ñi beh joicán?** Páant niijná, pan yoobát dih niijná wã chãjcan caá. Fariseowã, saduceowãbut ï bohéat pan paáat panihni ã jumuchah, ñi túi chãja chaáh. ï bohéat yeebdíh ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.

¹² Páant ã niij naáwáchahna, jwiít jwĩ beh joyóp jĩ buca. “Pan paáat”, niijná, pan yoobát dih niijná ã chãjcap jĩ. Páant niijná, “fariseowã, saduceowãbut ï bohéatdih ñi joicá bojoó”, niijná ã chãjap jĩ.

* 16:6 Lc 12.1 * 16:9 Mt 14.17-21 * 16:10 Mt 15.34-38

“Meém Cristo, Dios ã wahni caá”, Pedro ã niiját
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Pánih cháuh juibínit, Cesarea Filipo wūt jumni tútchina bejni namáboó bejnit, Jesús jwiít ã bohénitdih nin pah ã niij úúbh joyóp jĩ:

—¿Weém nihat cáacwã úud jeñédih ded pah tigaá bita ĩ niij? ã niijíp jĩ.

¹⁴ —Biquína ‘Juan Daabáni nacaá’, niij, bita ‘Elías nacaá’, niij, bita ‘Jeremías, Dios naawát dih biíh naóh yapani nacaá’, ĩpí niijná caá, caandíh jwĩ niij jepahap jĩ.*

¹⁵ —Queét páant ĩ niijíchah, ¿yeéboó ded pah tigaá ĩ niij jengah jóí? jwiít dih ã niijíp jĩ.

¹⁶ —Meém Cristo, Dios ã wahni caá. Dios báadhni wūúh yoobát caá, Pedroboó ã niij jepahap jĩ.*

¹⁷ —Simón, Jonás wūúh, meemdíh wã wēina caá. Cáacwã meemdíh ĩt naóhcap taga. Dios wã íip, jeáboó jumnijeh át jéihyanap taga. ¹⁸ Pánihna, meemdíh nin pah wã niij naóhna caá: Meém Pedro wūt jumni caá. (Pedro niijná, jee dáh niijná ã chājap jĩ.) Nin jeejáh búdí muú wã chājat panihni dawá wííhwã pínahdih wã chājbipna caá. Queét dawá ĩ jumuchah, nemépwã queét dih jéih yap yohcan, queét iiguípna ĩ bejcan niít. ¹⁹ Dios ã maáh jumupdih bóo llave panihnidih meemdíh wã wūhbirna caá. Páant wã wūhni panihnijíh, cáacwādih wííh túini doonádih naóhnit, weemdíh jepahnitdih Dios ã maáh jumupna wāt waadáat pah ma chājbipna caá. Obohjeéhtih, weemdíh jepahcannitdih nemat pah ma chājbipna caá,* Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.

* 16:14 Mt 14.1-2; Mr 6.14-15; Lc 9.7-8

* 16:16 Jn 6.68-69

* 16:19 Mt 18.18; Jn 20.23

²⁰ Páant niíf péanit, jwiítboodíh nin pah ã niijíp jĩ: “**‘Nin Jesús Dios ã wahni Cristo caá’, bitadih ñi niíf naóh jwuhca bojóó**”, ã niijíp jĩ.

Ã wunat pínahdih Jesús ã naáwát
(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22–27)

²¹ Páant ã niiját túttimah, Jesús jwiít ã bohénitdih nin pah ã niíf naóh bohé jwiihip jĩ:

—Buu, Jerusalén tútchiboó weemdíh bejat caá náahap. Caanná jwí juibínachah, jwí maáta, sacerdotewã ï maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut weemdíh yeejép ï chājipna caá. Pánih chājnit, weemdíh ï mao yohat tútbipna caá. Páant tigaá weemdíh yeejép yapat náahap. Obohjeéhtih, páant ï mawachah yuhna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wã jwúub boo púd jũóhbipna caá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

²² Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó Jesús dih chibít yuúpbit numah bejnit,

—Maá, ma niiját pah yapcan, meemdíh queét ï mao yohca bojo naáh! ãt niijíp wut yuh jĩ.

²³ Páant ã niijíchah joinít, Jesús tac púud ñuhnit,

—Pánih naóhna, Satanás ã náahat pah naóhna caá ma chājap. Cáacwã ï jenah joyátjeh caá ma jenah joyóp. Dios ã jenah joyát nihcan caá. Pánihna, Dios ã náah yacat pah wã chājat pínahdih ma jáhíhna caá, ãt niijíp wut jĩ.

²⁴ Páant niíf péanit, jwiítboodíh nin pah ã niíf naáwáp jĩ:

—Ded wíih jumíhna, ã weñat pínahdih chājcan, wã náahatboodíh chājat caá náahap. Wíih ã jumát júb yeejép yapna yuhna, weemdíh páantjeh cádahcat caá náahap.*

²⁵ Ded weemdíh jepahcanni, ã weñat pínahdihjeh chājni, iiguípna ã bejbipna caá. Obohjeéhtih, ded weemdíh

* 16:24 Mt 10.38; Lc 14.27; Jn 12.24

cádahcanniboó bita caandíh yeejép ĩ chājachah yuhna, páantjeh wājeéh ā jum̄bipna caá.* ²⁶ Cáac nin baácboó jum̄ jwuhna, dawá bií déedih bíbohna yuhna, Diosdih náahcan, iiguípna bejna, nihat ā bíbohat dedé pínah nihcan caá. Iiguípboó jum̄na, ded pah ā jéih jíib chāj baccan niít. ²⁷ Weém nihat cáacwā úud jeñé wā íp ā yeh iigátjīh áih ángelwā biícđih nin baácboó jwúub dei jūóhñit,* nihat cáacwā ded pah ĩ chājatji jíib wā jíib wūh̄bipna caá. Túi chājnitjidih wā túi chājbipna caá. Obohjeéhtih, túi chājcannitjiboodíh wā peéh chājbipna caá.* ²⁸ Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Biquína ninjīh ñuhñit ñi wunat pínah játih, weém nihat cáacwā úud jeñé chah maáh wā jum̄atdih ñi enbipna caá, Jesús ā niijíp jī.

17

Dios ā yeh iigátjīh Jesús ā ñuhat

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis yeó jáap túttimah, Pedro, Santiago, ā úud Juan queét biíc peihcannitdihjeh jap bóo jeená Jesús ā numah púuh laab béjep jī. ² Caanná ĩ púuh laáb juibíat túttimah, ĩ enechah, ā jígoat át túut numúp wut jī. Áih móot yeó ā yeh iigát pah yeh iíg, áih yéguehbat biíc yoobó túi baabní át yeh iiguíp wut jī. ³ Páant ā yeh iiguíchahjeh, Moisés, Elíasji biícđih Jesús pebh jígoñit, caandíh ĩt míc wéhenap wut jī. ⁴ Páant ā yapachah ennit, Pedroboó Jesúsđih nin pah át niijíp wut yuh jī:

—¡Maá, ninjīh jwī jum̄uchah, ā túina caá! Ma náahachah, biíc peihcanni m̄uú dáhna jwī chājbipna caá.

* 16:25 Mt 10.39; Lc 17.33; Jn 12.25 * 16:27 Mt 25.31 * 16:27 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer 17.10; Ez 18.30; 33.20; Ro 2.6

Míh pínah, Moiséh pínah, Elíah pínahdihbut jwí chāj wēhbiḡna caá, āt niijíp wut jī.

⁵ Obohjeéhtih, páant ā niijíchahjeh, túi yeh iigni mah pōh panihni queétdih āt dei juyúp wut jī. Páant ā dei juyúchah, caán chawat yoób nin pah Dios āt niijíp wut jī: “Nin wā wūh wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá. Pánihna, ā naáwáchah, caandíh níi túi joyoó”, āt niijíp wut jī.*

⁶ Páant ā niij wéhenachah joinít, úmna, ā bohénit it páah yoh ñajap wut jī. ⁷ Páant ī páah yoh ñajachah ennit, Jesús ī pebhna juí, queétdih teo jáhanit,

—**Ñi ñah ñuhú.** Butéh níi ennidih, níi joinídihbut níi úmca bojó, āt niijíp wut jī.

⁸ Páant ā niijíchah joinít, ñah ñuhna, Jesús dihjeh it enep wut jī. Bitā ī ennitjiboó it wihcap wut jī.

⁹ Túttimah, jeemánt dei jūóhna, Jesús queétdih nin pah āt niij wutap wut jī:

—**Butéh níi enatjidih bitadih níi naóh jwuhca bojó.** Weém, nihat cáacwā úd jeñé, wunniji wā jwúb boo pud jūúwát túttimah, caandíh bitadih níi naáwáchah, ā túibipna caá, āt niijíp wut jī.

¹⁰ Páant ā niijíchah joinít, queét biíc peihcannit caandíh nin pah it niij wúbh jói enep wut jī:

—‘Dios ā wahni, ā jūúwát pínah játih, Elíasboó ā jūóh-bipna caá’, Moisés ā wutatjidih bohénit ipí niij bohéna caá. ¿Dépah niijíh tigaá queét páant ī niij? it niij wúbh joyóp wut jī.*

¹¹ —**Yoobópdih tigaá ī niij naáwáp. Elásdih Dios ā jwúh jūúwát túutap jī,** nihatdih ā ámohat pínah niijná. ¹² **Páant niijnít, nin pah yeebdíh niijná caá wā chājap. Elás wāát**

* 17:5 Gn 22.2; Dt 18.15; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 1.11; Lc 3.22; 2P 1.17-18 * 17:10 Mal 4.5

jui péanap be. Páant ã juyúchah yuhna, yeebdíh bohénit caandíh ít beh encap jí. Pánih beh encan, ded pah í náahat pahjeh caandíh ít chājap taga. Páant í chājat pahjeh muntih, weemdíhbut í chājipna caá. Páant í chājachah, weém nihat cáacwā úd jeñé, yeejép wā yapbipna caá, Jesús át niijíp wut jí.*

¹³ Páant ã níj naáwáchah joinít, “ ‘Elías’, niijná, Juan Daabánidih naóhna caá ã chājap”, niijnít, queét ít beh joyóp wut jí.

Wáá wunat jumnidih Jesús ã booaat

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Pánih míic wéhe dei jūóhnit, jeé ñaj deyepboó Jesús bíic peihcannit ã pej jumnit bíicdih ã jwúub dei juyúp jí. Páant í jwúub dei juyúchah, dawá cáacwā cātíh jūóhnit, bíic newé Jesús pebh jwinít, ã bódicha caj yoh ñajap jí. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nin pah Jesúsdi h ã níj naáwáp jí:

¹⁵ —Maá, wā wūúhdih ma jígah eneé. Caandíh wáá wunat ã ñahachah, yeejép apí yapna caá. Dawá láa tuu cúutboó apí buúg cáona caá. Bíih láa mujboó apí daab yóh bejna caá. ¹⁶ Pánihna, caandíh í booaat pínah niijná, ma bohénit pebh caandíh wā ub juyúp yah be. Obohjeéhtih, queét caandíh í jéih boaacap be, ã niijíp jí.

¹⁷ Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niijíp jí:

—**Yeé yeejépwā weemdíh jenah joicánnit ñi jumna** caá. ¿Débólíh maatápdi h tigaá weemdíh túi jenah joicán, ñi tac buugábi? Wā pebh caandíh ñi ub jūúwú, ã niijíp jí.

¹⁸ Páant ã niijíchah joinít, Jesús pebh ã wūúhdíh í ub juyúp jí. Páant í ub juyúchah, caandíh wunat túutni nemépdih Jesús ã bacat túutur jí. Páant ã wutuchahjeh, ã bacachah, wunnijiboó ã túi boonap jí.

* 17:12 Mt 11.14

¹⁹ Páant ã yapat túttimah, jwiít ã bohénit mícjeh jumna, Jesúsdiñ nin pah jwĩ níj úbh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá jwiítboó caán nemépdih jwĩ wutuchah yuhna, át baccan? jwĩ niijíp jĩ.

²⁰ —**Wã** wēpatdih yeebdíh wã wūhuchah yuhna, caandíh náhnican, weemdíh ñit túi jenah joicáp taga. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Mostaza tíbih ã jummat pah, yeéb Dios ã wēpatdih bainíjeh ñi túi jenah joiná yuhna, nin pah ñi jéih chājbiñna caá: Nin jeedíh ‘Conboó ma bejeé’, ñi niijíchah, ã bejbipna caá. Pániñ túi jenah joiná, niñatdih ñi jéih chājna caá.* ²¹ **Obohjeéhtih, pániñni nemépdih ñi bacaat túut** niijná, Diosdiñ búdí úbát caá náahap. Pániñ úbhna, jeémp jwuhcan, Dios ã wēpatdih chah ñi túi jenah joibíñna caá. Pániñ chah jenah joinít jumna, pániñnit nemépwādiñbut ñi jéih bacat túutbipna caá, jwiítidih Jesús ã niijíp jĩ.

Jesús ã wunat pínahdiñ ã jwúub naáwát

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Galilea baácboó Jesús bíicdiñ jwĩ bejechah, caán jwiítidih nin pah ã jwúub níj naáwáp jĩ:

—**Weém niñat cáacwã** úud jeñédih cáacwã teonit, bitadiñ ĩ wūhbiñna caá. ²³ **Páant ĩ wūhat túttimah,** queétoó weemdíh ĩ mao yohbiñna caá. Páant ĩ maoniji bíic peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwúub boo pud jūóhbiñna caá, ã niijíp jĩ.

Páant ã níj naáwáchah joiná, búdí jwĩ jígahap jĩ.

Jesús queejíh jacmant dinerodiñ ã bidat túutat

²⁴ Capernaum tútchina jwĩ juibínachah, Dioíh mūudíh ĩ en dawát jíib ubnitboó Pedro pebhna juibínit, caandíh nin pah ĩt níj úbh joyóp wut jĩ:

* 17:20 Mt 21.21; Mr 11.23; 1Co 13.2

—¿Yeebdíh bohéniboó Dioíh m̄udíh en dawát jíib pí-nahdih ã jíib chãjcan níit? Ít niijíp w̄t jĩ.*

²⁵ —Ã jíib chãjbipna caá, Pedro ãt niij jepahap w̄t jĩ.

Páant ã niiját túttimah, jwĩ jum̄ni m̄uná Pedro ã waadáchah, Jesúsboó caandíh nin pah ã niij uábh joyóp jĩ:

—¿Simón, dépah tigaá ma niij jenah joí? ¿Nin baácdih moón ĩ maáta detboodíh tigaá ĩ jíib ub, ma jenah joyóchah? ¿Íih baácdih moondíh níit? ¿Bíih baácdih moónboodíh níit ĩ jíib ubap, ma jenah joyóchah? Pedrodih ã niijíp jĩ.

²⁶ —Bíih baácdih moondíh tigaá ĩpí jíib ubap, Pedro ã niij jepahap jĩ.

—Pánihna, maáta íih baácdih moónboodíh ĩpí jíib ub-can caá. ²⁷ Páant ĩ jíib ubcah yuhna, queét jíib ubnitdih íjaihcan, jwĩ jíib chãjbipna caá. Íimboó queej wáyadih ma bejeé. Caán jeémpni queejdíh ubnit, áih jacna dinero júdudih ma bid juibípna caá. Caán júdu jwiít chénewáih jíib pínahdih ubnit, jwĩ jíib buadáatdih jíib chãjadih ma bejeé, Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.

18

*“Déhe tigaá ñi maáh panihni”, Jesús ã niiját
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)*

¹ Caán láa jwiít ã bohénit Jesús pebh juibínit, nin pah caandíh jwĩ niij uábh joyóp jĩ:

—¿Dios ã maáh jum̄apboó jwĩjeéh jum̄ni déhe tigaá jwĩ maáh panihni ã jumbi? jwĩ niijíp jĩ.*

* 17:24 Ex 30.13; 38.26 * 18:1 Lc 22.24

² Páant jwĩ niijíchah joinít, Jesús wébít dih jūúwát túut-nit, caandíh jwĩ cātíh ã ñuhat túutap jĩ. Páant ã ñuhuchah, jwiít dih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

³ —Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ñi jenah joyát-dih túut nuumnít, wébít oboh jumnit ï jenah joyát pah jenah joinít, Dios ã maáh jumapboó ñi jéih waadbípna caá. Obohjeéhtih, caán dée pah ñi jenah joicán, Dios ã maáh jumapboó ñi jéih waadcán niít.* ⁴ Pánihna, det wébít ï jenah joyát pah jenah joinít, Dios ã maáh jumapboó chah wutnit ï jum bipna caá. ⁵ Det wíihwã jumna, wã wutat pah bita nin wébít panihnidih wēi jwāáhnit, weemdíhbut ï wēi jwāáhna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

Jwĩ yéej chājat túutat ã tobohat

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ “Nin wébít panihni weemdíh túi jenah joiní dih ded ã yéej chājat túutatji jíib, Dios caandíh yeejép pohba ã peéh chāj bipna caá. Pánihna, caandíh ã yéej chājat túutat pínah jātíh, áih butdih búdí jeé júdujíh chéó búudhnit, búdí mujna caandíh ï yohochah, áta túi taga. Páant ï chājachah, caán wébít panihnidih ã yeejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh áta peéh chājcan taga. ⁷ Ded bitadih yéej chājat túutnidih Dios búdí ã peéh chājachah, túbit yeejép ã yap bipna caá. Bitadih yéej chājat túutnit páantjeh ï jum bipna caá. Obohjeéhtih, queétoó yeejép yoobát ï yap bipna caá.

⁸ “Míih téihyajíh, jíтчajíh yéej chājna, caandíh ma bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahaá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ã dubcan niít. Caandíh ma yohochah nihna, caan dáhjeh áta buud tágaá. Meéamboó pánihni cólohjeh jumna yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jum bipna caá. Obohjeéhtih,

* 18:3 Mr 10.15; Lc 18.17

caandíh bóod yohcan nihna, chénat pah dahjĩh iiguípna ma bejechah, búdí yeejép mata yap tagaá.* ⁹ **Pánihat pah muntih**, míih quíibjĩh ennit, yéj chājna, caan dáhdih ma wáat yohat pah, caán yéj chājatdih ma cádaahaá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ā dūbcan niít. Caan dáhdih ma yohochah nihna, caan dáhjuh āta bũud tágaá. Bícjĩh quíib wihcan yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jum̄bipna caá. Obohjeéhtih, míih quíib chénat pah dahjĩh iiguípna ma bejechah, chah yeejép mata yap tagaá. Pánihna, yéj chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús ā niijíp jĩ.*

Bũudní oveja naáwát

(Lc 15.3-7)

¹⁰ “Nin wébít panihnidih ñi en iicá bojoó. Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Queét wébít dih ded pah ĩ yapachah Diosdih naáwát túut niijná, queét dih en daonít ángelwā wā íp pebhna ĩpí bejna caá.* ¹¹ **Weém ni-hat cáacwā** ũud jeñé, nin baácdih moón yeejép chājnit, iiguípna bejnit déedih túi ũbudih wā jũúwáp jĩ. ¹² **Queét iiguípna bejnit**, bũudníť ovejawā panihnit ĩ jum̄na caá. Pánihnit ĩ jum̄uchah, nin wā naáwát dih ñi túi jenah joyoó: Cien ovejawādih bíbohni bíc oveja ā bũudúchah ennit, ¿ded pah tígáā ā chājbi, yeéb ñi jenah joyóchah? Bitá noventa y nueve ovejawādih ĩ jeémát yilip jum̄upboó jwe-jnit, caán bũudníť bididih ā bejbipna caá. ¹³ **Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá**. Caán bũudníť ā bid juyúchah, ā jwe-jnit noventa y nueve dih ā weñat chah caán ā bid jum̄iníboodíh ā wēibipna caá. ¹⁴ **Pánihat pah wā íp jeáboó jum̄ni** nin oboh jum̄ni panihni bũudníť ĩ jum̄atdih ā náah yaccan caá”, Jesús ā niijíp jĩ.

* 18:8 Mt 5.30 * 18:9 Mt 5.29 * 18:10 Ez 34.16; Lc 9.10

*Bitá Jesúihwã meemdíh ï yéej chãjachah, ded pah chãjat
(Lc 17.3)*

¹⁵ “Ded weemdíh jepahni meemdíh ã yéej chãjachah, míic ámohat túut niijná, bita ï joicápboó caandíh míic wéhenadih ma bejeé. Páant ma niijíchah joinít, ã jepahachah, ñi jwúub míic pej jumnipna caá, páant mun-tih.* ¹⁶ Obohjeéhtih, meemdíh ã jepahcah bácah, Dios ã wutat pah, bita chénewãdih ma numah bejeé, queét ï joyóchah, caandíh míic wéheat túut niijná.* ¹⁷ Yeéb biíc peihcannitdih ã jepahcah enna, wíihwã nihat ñi míic wáacapna caandíh ñi numah bejeé, ã yéej chãjatdih ma naáwáchah, queét nihat ï joyát pínah niijná. Pánihna, míic wáacnitdihbut ã jepahcah enna, Diosdih náahcan, ã yéejatdih cádahícat peéh, caandíh ñi pej jum cádahaá.

¹⁸ “Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Ded ã yéej chãjatdih cádahcat jíib, ‘Meém yéejatdih yohcanni ma jumna caá’, yeéb wíihwã ñi niijíchah, Diosbut caandíh biíc yoobó ã niijbípna caá. Ded ‘Wã yéej chãjatdih jígahnit, wã cádahna caá’, niijnídi h ‘Meém yéejatdih yohni ma jumna caá’, ñi niijíchah, Diosbut caandíh biíc yoobó ã niijbípna caá.*

¹⁹⁻²⁰ “Chénewã, biíc peihcannit wíihwã ñi míic wáacachah, ñijeéh wã jumna caá. Pánihna, det chénewã Diosdih ñi úbát pínahdih biíc yoobó ñi jenah joyóchah, wã íp jeáboó jumni ñi úbát pah ã chãjbipna caá”, Jesús jwiítidih ã niijíp jí.

²¹ Páant Jesús ã niijíchah joiníji Pedro ã pebh jwibínit, nin pah caandíh ã niijíp jí:

—¿Maá, wã dée dawá láa weemdíh ã yéej chãjachah, débói láa tigaá caán ã yéej chãjatdih wã íj cádahbi? ¿Siete

* 18:15 Lc 17.3 * 18:16 Dt 19.15 * 18:18 Mt 16.19; Jn 20.23

láa cádahat ā náah níít? ā níj ũúbh joyóp jī.

²² —;Ma joyoó! **Biíh meemdíh dawá láa ā yéej chā-jachah** yuhna, siete láajeh íj cádahat ā náahcan caá. Obohjeéhtih, páant ā yéej chājachah yuhna, meémboó caandíh ma jwúub náhnica bojoó, Pedro dih Jesús ā níj jepahap jī.*

Teo wǔhni biíh ā jíib buudáát dih ā quíib buudcát naáwát

²³ “**Bitá í yéej chājat dih quíib** buudát dih jenah joinít, nin wā naáwát dih níi túi jenah joyoó: Dios ā maáh jummat nin pah ā jumna caá. Biíc baác dih moón í maáh ā pebh moón caandíh í jíib buudánachah, í jíib buudáát dih ā jíib chāj beedáát túutup be. ²⁴ **Í jíib** buudáát dih ā jenah enechah, biíc caandíh teo wǔhni boó búdí yoobát ā jíib buudánap be. Búdí ā jíib buudáát dih jéihnit, caandíh ā pebh ā bid bojop be. ²⁵ **Ā jéih jíib chājcah enna, ā maáhboó caandíh, yad, ā weh, nihat áih bíí dée biíc dih bitaboodíh ā jíib chājat** túutup be, queét í jíibjīh ā jíib buudáát dih ā jíib chājat túut níijná. ²⁶ **Páant ā jíib chājat** túutuchah joinít, caán búdí jíib buudániboó ā maáh pebh bódicha caj yoh ñajnit, búdí ā ũúbup be. ‘Maá, weemdíh jígah ennit, ma pái jwǔhúú. Meemdíh wā jíib buudáát dih wā jíib chāj beedábipna caá’, ā níijíp be. ²⁷ **Páant ā níj** ũúbúchah joinít, caandíh jígah ennit, ‘Weemdíh ma jíib buudáát ā jumna naáh’, ā maáh caandíh ā níijíp be.

²⁸ “**Páant ā níj át** túttimah, búdí jíib buudánijiboó bac bejnit, biíh caán biíc dih í maáhdih teo wǔhni dih ā jwááap be. Pánih jwááhnit, caánboodíh bainí ā jíib buudáát dih íjnit, áih but nahdih jōp teonit, ‘;Weemdíh ma jíib buudáát dih waícanjeh ma jíib chājaal’ caandíh ā níijíp

* 18:22 Lc 17.3-4

be. ²⁹ **Páant ã niijíchah joinít, caán bainí jíib buudániboó** ã pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh búdí ã uúbúp yuh be. ‘Weemdíh jígah ennit, bainí ma pái jwuhú. Meemdíh wã jíib buudáát dih wã jíib chãj beedábipna caá’, ã niijíp yuh be. ³⁰ **Obohjeéhtih, páant ã niij** uúbúchah yuhna, caandíh jígah encanjeh, caánboó ã jepahcap be. Pánih jepahcan, caán teo wũhndih nemat muúboó ã nemat tútup be. Á jíib chãj beedánachahna, caandíh áta baca tagaá.

³¹ **“Pánihna, búdí jíib buudáni**ji bainí jíib buudánidih páant ã chãjachah enna, íjnit, bita teo wũhntiboó í maáhdih naóh yacadih í bejep be. ³² **Páant í naóh yacachah joinít, í maáh í naóh yacnidih bid bojnít, nin pah caandíh ã niij** jũihñap be: ‘Í Meém yeejép pohba caá! Meém weemdíh búdí ma uúbúchah, “Búdí ma jíib buudáát dih ã jumú naáh”, wã niijíp yuh be. ³³ **Obohjeéhtih, meemdíh páant wã niijíchah** yuhna, bac bejnit, meemdíh bainí jíib buudánidih meémboó mat jígah encap wut be. Ma jíib buudáát dih wã náhnicat pah muntih, caánboó meemdíh ã jíib buudáát dih ma náhnicah, áta túi tagaá. ¿Dépanih tibeé caandíh jígah encanjeh, páant ma chãj?’ ã maáh caandíh ã niijíp be. ³⁴ **Páant niijnít, búdí** íjnit, nemat muúboó caandíh ã nemat tútup be. Á jíib chãj beedánachahna, áta baca tagaá.

³⁵ **“Caan páh tigaá Dios yeebdíh ã chãjbipna caá. Yeéb** nihát ñi déewã yeebdíh yeejép í chãjatjidih ñi quíib buudcáh ennit, caánboó yeéb ñi yéej chãjatjidihbut biíc yoobó ã quíib buudcán niít”, Jesús jwiítdih ã niijíp jĩ.

19

*Í weha mána yaáhdih í yohcat
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Páant niíj naóh péanit, caán Galilea baácboó jumniiji Judea baácna Jesús jwiít dih ã nũmah bejep jĩ. Pánih bejnit, caanná juibína, Jordán mujdih chúuh bejnit, conanaamánt jwĩ juibínap jĩ. ² Pánih caanná juibínit, jwĩ jib bejchah, dawá cáacwã jwiít dih ã péenap jĩ. Páant ã péenachah ennit, ijeéh bejnit wãnnit dih Jesús ã boooanap jĩ.

³ Páant jwĩ bejchah, jwiít dih jwãáhnit, biquína fariseowã nin pah Jesús dih ã niíj uúbh joyóp jĩ, ded pah ã jepahachah joinít, caandíh naóh yacat túut niijná:

—¿Jwĩ weha mána yaáhdh dih jwĩ yohochah, áta túi taniít? ¿Dios ã wutatóo páant niít ã chãjat túutap, ma jenah joyóchah? ã niíj uúbh joyóp jĩ.

⁴ —¿Moisés nin pah ã niíj daacátjidih ñi bohé jwũhcanit jĩ? ‘Dios biíh mah nin baác dih chãjni newé yaddihbut át chãjap wut jĩ’, át niíj daacáp tajĩ.* ⁵ Páant niíj daácnit, nin pahbut át jwúub niíj daacáp tajĩ: ‘Páant ã chãjachah, newé ã mánadih cádahnit, yadjíh biíc dih ã jumnipna caá. Pánih jumna, queét chénewã jumna yuhna, biíc bácah panihnit caá ã jumap’, át niíj daacáp tajĩ.* ¿Páant ã niíj daacátjidih ñi bohé jwũhcanit jĩ? ⁶ Páant ã daacátji pah queét chénewã jumnitji biíc bácah pah ã jumna caá. Pánihna, ã téihya chéwechah, Diosjeh tigaá queét dih biíc dih ã jumap túutna caá. Páant biíc dih ã chãjachah, queétjeh ã míic cádahcat caá náahap, Jesús queét dih ã niíj jĩ.

⁷ Páant ã niíjichah joinít, queét fariseowã nin pah ã jwúub niíj uúbh joyóp jĩ, páant muntih:

—Meém páant ma niíjichah yuhna, Moisésjeh nin pah át niíj daacáp tajĩ: ‘Majeéh bólidih yohíhna, “Meém ma

* 19:4 Gn 1.27; 5.2 * 19:5 Gn 2.24

táicat enna, meemdíh wā yohna caá”, niíf daácnit, caánt-dih ñi wūhñú. Páant niíf daác wūhñit, majeéh bólidih ma yohochah, ā túina caá’, Moisés āt niíf daacáp tajī.* ¿Páant ma niijíchah yūhna, Moisésboó dépanih tigaá páant āt niíf daácji? ĩ niijíp yūh jī.

⁸ —Ñi nūowā Diosdih ĩ yap yohochah enna, Moisés nin pah āt niíf daacáp tajī ‘ĭ weha mánadih yohna, páant tíí ĩ chāj dáhwa naáh’, āt niíf daacáp tajī. Páant ā niijíchah yūhna, bíhñmah pohba páant āt nihcap tajī. ⁹ **Obohjeéhtih, weémboó yeebdíh nin pah wā naóhna caá: Ded ājeéh bólidih yohna, bíhñjīh mi yeejép chājcah yūhna, bíhñ wilidih jwūb áa jumna, caántjīh yeejép chājna caá ā chājap.** Pánihna, ā yohnihjidih áa jumñibut caántjīh yeejép ā chājna caá, Jesús queétdih ā niijíp jī.*

¹⁰ Páant ā niijíchah joinít, jwiít ā bohénit caandíh nin pah jwī niijíp jī:

—Páant newé yadjīh ĩ míc yohat ā túicah, áa wihcah āta túi tagaá, jwī niijíp jī.

¹¹ —**Yeéb ñi niiját pahjeh tigaá ā jumñp.** Dios biquína ā ñíonitdihjeh ā áa jummat túutcan caá. ¹² **Biquína neoná yaáhdih náhcannit pínah ĩ cáac jumna caá.** Bitadih íih quehli tíbnadīh ĩ íib yohochah, yaáhdih náhcannit ĩ jumna caá. Bitaboó Diosdih teo wūhñit jummat túut niijná, yaáhdih ĩ bidcan caá. Pánihna, ded túi joiní jumna, Diosdih teo wūhat túut niijná, páant tigaá jummat náhap, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Jesús wébitdih ā wūbát

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Páant jwiítidih ā naáwát túttimah, Jesús queétdih ā teo jáhna wūbát pínah niijná, cáacwā ĩ wehdih ā pebhna ĩ

* 19:7 Dt 24.1-4; Mt 5.31 * 19:9 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

ub juyáp jĩ. Páant ĩ ub juyáchah ennit, jwiít ã bohénitboó queétdih jwĩ jípónih jũihñup jĩ.

¹⁴ Páant jwĩ jũihñuchah joinít, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Wébit wã pebh ĩ jũáwá** naáh. ‘Ñi bejca bojoó’, queétdih ñi niijcá bojoó. ‘Dios wã maáh caá’, niijnít, queét wébit caá túi jenah joinít ĩ jumup. Pánihna, Dios ã maáh jumupna waadnítoó nit wébit ĩ jenah joyát pah jenah joinít ĩ jumna caá, ã niijíp jĩ.

¹⁵ Páant niijnít, queét wébit dih ã teo jáha uúbup jĩ. Pánih uúbh péanit, jwiít dih ã jwúub numah bejep jĩ.

Dawá bií dée bíbohni Jesús dih ã uúbh joyát

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Páant jwiít dih ã numah bejchah, biíc newé Jesús pebh joinít, nin pah caandíh ã niij uúbh joyóp jĩ:

—¿Bohéní, páantjeh Diosjeéh jumíhna, ded pah tiguaá túinidih wã chājbi? ã niijíp jĩ.

¹⁷ —¿**Dépanih tiguaá túi** chājat pínahdih weemdíh ma uúbh joí? Diosjeh caá túini. Páantjeh Diosjeéh jumíhna, ã wutat pah ma chājaá, caandíh Jesús ã niij jepahap jĩ.

¹⁸ —¿Ded wutatdih niij tiguaá ma chāj? ã niij jwúub uúbh joyóp jĩ.

—**Cáacwādh ma mao yohca bojoó. Ma áa nihcannijh ma yéej chājca bojoó. Ma numcá bojoó.* Ma yeeca bojoó.**

¹⁹ **Ma mánadh ma túi chājaá.* Meemjéh ma míc oyat pah bitadibut** ma oyoó.* **Nin wutatdih jepahat caá náhap,** Jesús caandíh ã niij jepahap jĩ.

²⁰ —Caán wutatdih weém wāpí yap yohcan caá. ¿Diosjeéh túi jumat túut niijná, ded panihat tiguaá weemdíh páantjeh ã judh? Jesús dih ã jwúub niij uúbh joyóp jĩ.

* 19:18 Ex 20.13-16; Dt 5.17-20

* 19:19 Ex 20.12; Dt 5.16

* 19:19 Lv 19.18

²¹ —**Meém yéejat wihcanni jumíhna**, nihat míih bíí déedih jíib chāj wūhūdh ma bejeé. Pánih jíib chājnit, nihat ma jíib teonidih moh yéejnitdih ma jwúub wūhūú. Páant ma wūhuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah túini míih pínah Dios pebhboó ā jumbipna caá. Pánih queétdih wūh péanit, wājeéh ma jūúwá, Jesús caandíh ā niijíp yuh jī.

²² Obohjeéhtih, páant ā niijíchah joinít, dawá bíí déedih bíbohni jumna, áih bíí déedih jíib chāj wūhíhcan, búdí ā jígahap jī. Pánih jígahnit, jepahcanjeh, ā jwúub bejep jī.

²³ Páant ā bejehchah ennit, Jesús jwiítidih nin pah ā niij naáwáp jī:

—**Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ded dawá bíí déedih bíbohni Dios ā maáh jumupboó** ā bejíhichah yuhna, caandíh ā buona caá. ²⁴ **Camelloboó awí íitbitdih ā yabac bejíhichah nihna, āta buo tagaá.** Pánihat pah, dawá bíí déedih bíbohni Dios ā maáh jumupboó ā waádíhichah yuhna, búdí ā buona caá, ā niijíp jī.*

²⁵ Páant ā niijíchah, joí wáhi bejnit, nin pah Jesúsdi h jwí niijíp jī:

—Páant ma niijíchah bácah, Dios ā jumupboó ded ā jéih waadcan níit, jwí niijíp jī.

²⁶ —**Cáacwā ded pah í jengah joyátjīhjuh í túi chājíhna** yuhna, Dios pebhboó í jéih bejcan níit. Diosjeh caá iiguípna bejnit déedih ā túi ubup. Caanjéh tigaá nihatdih chāj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandíh ā wihcan caá, jwiítidih ā niijíp jī.

²⁷ Páant ā niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ā niijíp jī:

* 19:24 Pr 11.28

—Maá, weemdíh ma joi jwáhuú. Majeéh péeat túut niijná, jwiítboó nihatdih jwí cádahap jī. ¿Páant jwí chājat jíib, dedédih tigaá jwiít dih ma wūhbi? ā niijíp jī.

²⁸ —Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Péeni yeó jáap túttimah, nihat jáap míic ā túut nuumbípna caá. Caán láa weém nihat cáacwā úud jeñé, jeáboó maáh wā jum bipna caá. Páant maáh wā jumuchah, yeéb wā bohénitboó judíowā doce poómpnadih wājeéh wutnit ñi jum bipna caá.* ²⁹ Ded weemdíh teo wūhat túut niijná, áih muú, ā mána, ā déewā, ā weh, áih wápchidih yuh buca ā cádahachah, Diosboó caandíh chah ā jwūb wūh bipna caá. Pánih cádahnit, weemdíh teo wūh nitboó Diosjeéh páantjeh ī tui jum bipna caá. ³⁰ Obohjeéhtih, nin baácboó dawá maáta panihnitji Dios pehbboó oboh jum nit ī jum bipna caá. Nin baácboó dawá oboh jum nitji jeáboó maáta ī jum bipna caá, Jesús jwiít dih ā niijíp jī.*

20

Iguíhadih teonit naáwát

¹ “Dios ā maáh jum at nin pah ā jumna caá: Iguíha mínah cheibitjeh áih iguíhadih teo wūh nit pínahdih bididih ā bejep be. ² Pánih bejnit, jwāáhna, queétdih nin pah ā niijíp be: ‘Wíih iguíhadih ñi teo wūhat jíib jwípí jíib chājat pah yeebdíh wā wūh bipna caá’, ā niijíp be. Páant ā niijíchah joinít, tewedih ī bejep be. ³ Las nueve dée, jíib chājat tólihna pehbboó ā bejep be. Pánih bejnit, bita caanjíh ñuh nitdih ā enep be. ⁴ Pánih ennit, queétdih but nin pah ā niijíp be: ‘Yeebút wíih iguíhaboó tewedih ñi bejeé. Teo cádahat horadih ñi tewat jíib wā wūh bipna caá’, queétdih ā niijíp be. ⁵ Páant ā niijíchah joinít, queétdih but tewedih

* 19:28 Mt 25.31; Lc 22.30 * 19:30 Mt 20.16; Lc 13.30

ĩ bejep be. Yeó jáap tac yoób bejna, bita ñũhñitdih jwāáhñit, biíc yoobó queétdihbut ã niijíp be. Las tres dée bita ñũhñitdih jwāáhñit, biíc yoobó queétdihbut ã niijíp be. ⁶ **Las cinco dée bita ñũhñitdih jwāáhñit**, nin pah queétdih ã niij wũbh joyóp be: ‘¿Dépanihna nihat yeó jáap teocan, ñũh tigaá ñi chāj?’ ã niijíp be. ⁷ **‘Jwiít dih tewat wũtni ã wihcan caá’**, ĩ niij jepahap be. Páant ĩ niijíchah joinít, iguíha mínah queétdih nin pah ã niijíp be: ‘Wíih iguíhana bejnit, ñi teobi jwũhũú’, queétdih ã niijíp be.

⁸ **“Cheyeh caán iguíha mínah caandíh teo wũhni maáhdih nin pah ã niijíp be:** ‘Queét teonitdih jũúwát túutnit, ĩ tewat jíib ma wũhũú.* **Pée jũinít dih ĩ tewat jíib ma jwíih wũhũú.** Páant queétdih ma wũhat túttimah, ĩ játih jũinít dih ma wũhũú. Pánih queétdih jíib chāj péa, bita ĩ játih jũinít dih ma wũhũú. Queétdih wũh péa, bita ĩ játih jũinít dihbut ma wũhũú. Queétdih wũh péa, waóh jũinít dih ma jíib wũhũú’, ã niijíp be. Pánihna, ã niiját pah queétdih ã jíib chājap be. ⁹ **Las cinco dée tewedih jũinít dih nihat yeó jáap ĩ tewat jíib pah bóo ã wũhũp be.** ¹⁰ **Queét nihat teonitdih biíc yoobó ã wũhũp be.** Queét waóh tewedih jũinítboó ‘Jwiít dih चाह ã jíib wũhbipna caá’, ĩ niij jenah joyóp yũh be. Obohjeéhtih, queétdihbut biíc yoobó ã wũhũp be. ¹¹ **Queétdih biíc yoobó míic ã jíib chājachah enna, caandíh búdí íijnit**, nin pah ĩ niij jũihũp be: ¹² **‘Jwiítboó nihat yeó jáap, tũbit ã chãhachah, búdí jwĩ tewechah, queét pée jũinítboó biíc horabitjeh ĩ tewechah yũhna, jwiít nihatdih biíc yoobó ma jíib wũhat, ã túican caá’, caandíh ĩ niijíp be.** ¹³ **Páant ĩ niij jũihũuchah joinít, nin pah biíc íjeéh jũmñidih ã niijíp be:** ‘Meemdíh wã niijátji pah tigaá wã jíib chājap. Ñi tewat jíib wũhñit, meemdíh wã yeecan caá. ¹⁴ **Ma tewat jíib** ãbnit, ma

* 20:8 Lv 19.13; Dt 24.15

bejeé. Weém wã náahat pahjeh queét bainí teonitdihbut meemdíh wã wūhat bíc yoobó wã jíib wūhup be. ¹⁵ **Ded pah wíih dinerojīh chājna, wíih pínahjeh caá. Weém queét moh yéejnitdih jígah ennit, búdí wã jíib wūhuchah enna, ¿yeébbóó íj niít, páant ñi niijíp?**’ iguíha mínah queédih ã niijíp be.

¹⁶ **“Pánihat pah tigaá det waóhnitji péenit ĩ jumbipna caá. Péenitjiboó waóhnit ĩ jumbipna caá”**, Jesús jwiít dih ã niijíp jī.*

Jesús ã wunat pínahdih ã jwúub naáwát

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Páant niij péanit, dawá cáacwã jwíjeéh ĩ péenachah, Jerusalén tútchina bejni namádih jwí bejep jī. Pánih bejna, chibít yuúp jwiít dih numah waóh bejnit, jwiít dihjeh nin pah Jesús ã niij naáwáp jī:

¹⁸ —**Jerusalén** tútchina bejna caá jwí chājap. Caanná jwí juibíát túttimah, weém nihat cáacwã úud jeñédih eníh-canniboó sacerdotewã ĩ maátadh, Moisés ã wutatjidih bohénitdihbut ã duó wáibipna caá. Páant ã duó wáyachah, weemdíh teonit, ĩ mawat túutbipna caá. ¹⁹ **Pánih mawat túutnit**, judíowã nihcannitdih ĩ jwúub wūh yapabipna caá. Queétboó weemdíh deohnit, ĩ puñat túttimah, cruzboó ĩ péoh dodh mao yohbipna yuh caá. Obohjeéhtih, bíc peihcanni yeó jáap túttimah, wã íp weemdíh ã jwúub boobipna caá, ã niijíp jī.

Santiagowã ín Jesús dih mi úúbát

(Mr 10.35-45)

²⁰ Pánihat túttimah, Zebedeo ã weh ínboó mi weh bícdih Jesús pebh juinít, caandíh úúbát túut niijná, mi

* 20:16 Mt 19.30; Mr 10.31; Lc 13.30

bódicha caj yoh ñajap jĩ. ²¹ Páant mi bódicha caj yoh ñajachah ennit, Jesús nin pah ã niij **uúbh** joyóp jĩ:

—¿Ded pah wã chãjatdih tigaá ma náah? ã niijíp jĩ.

—Maáh waadná, nit chénat pah wã weh meém biíc dih ĩ wutat pínah niijná, biíc ma jéihyepmant bóo bũwámant, biíhdih wáyámant bóo bũwámant ma chúudat túutú, mi niijíp jĩ.

²² —Ded pah ñi **uúbatdih** ñi jéihcan caá. Ded wã maáh jumupboó jumíhni, weemdih yeejép ã yapat pínah, biíc yoobó caandíhbut ã yapachah yuhna, weemdih cádahcat caá náahap. Pánih cádahcan, wã maáh jumupboó wãjeéh ã wutbipna caá. ¿Yeebdíhbut páant yeejép ã yapachah yuhna, ñi cádahbican naniít? mi wehdih Jesús ã niijíp jĩ.

—Jwĩ cádahcan niít, ĩ niij jepahap jĩ.

²³ —Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Yeejép wã yapat pah yeebbút biíc yoobó ñi yapbipna caá. Obohjeéhtih, wãjeéh wutnit pínahdih weémboó wã jéih ñíocan caá. Wã ípboó queétdih átát ñíwip taga, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

²⁴ Páant ĩ niij **uúbúchah** joinít, jwiít diezboó queétdih jwĩ íjip jĩ. ²⁵ Páant jwĩ íjatdih ennit, Jesús jwiít niहतdih ã míic wáacat túutup jĩ. Páant jwĩ míic wáacachah, nin pah jwiít dih ã niij naáwáp jĩ:

—Judíowã nihcannit ĩ maátaboó íih cáacwā dih tubit wutnit ĩ jumatdih ñi túi jéihna caá. ²⁶ Obohjeéhtih, queét wutnit ĩ jumat pah yeéb ñi jumca bojóo. Yeébboó maáta jumíhna, bitadih túi teo wáacnit ñi jumú.^{*} ²⁷ Waóhnit jumíhna, teo wũhnit pah jumat caá náahap.^{*} ²⁸ Weém niहत cáacwā úud jeñéboó cáacwā weemdih ĩ teo wáacat pínah niijná, nin baácboó wã jũóhcap jĩ. Obohjeéhtih,

* 20:26 Lc 22.25-26 * 20:27 Mt 23.11; Mr 9.35; Lc 22.26

cáacwãdih teo wáacat túut niijná, queét iiguípna ĩ bejat déedih wun wũhũdih wã jũúwãp be, Jesús ã niijíp jĩ.*

Jesús chénewã jéih encannitdih ã booaat

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jwiít Jerusalén tútchina bejna, Jericó tútchidih jwĩ chóop yap bejep jĩ. Páant jwĩ chóop yap bejehchah, dawá cáacwãbũt jwiítidih ĩ péenap jĩ. ³⁰ Jericó wáihyat júdu jěcdih bac bejnit, chénewã jéih encannit namá jwěejdih ĩ cháũdũchah, jwĩ enep jĩ. “Jesús, Nazaret tútchidih bóo caá ã yap bejep”, bita ĩ niijíchah joinít, nin pah ĩ niij ñaac ejep jĩ:

—jMaá, David jũima, Dios ã wahni jwiítidih ma jíghah en teo wáacá! ĩ niijíp jĩ.

³¹ Páant ĩ niij ñaacáchah joinít, cáacwãboó queétdih jũihnit,

—jPáant bóojeh! Ñi ñaac cádaahaá, ĩ niijíp yũh jĩ.

Obohjeéhtih, páant ĩ niij jũihñũchah yũhna, queétboó joicánjeh, chah ĩ ñaacáp jĩ:

—jMaá, David jũima, Dios ã wahni, jwiítidih ma jíghah en teo wáacá! ĩ niijíp jĩ.

³² Páant ĩ niij ñaacáchah joinít, Jesús chão ñũh, ã pebhna jũúwát túutnit, queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—jDed pah wã chãjatdih tigaá ñi náah? ã niijíp jĩ.

³³ —Maá, jéih enatdih caá jwĩ náahap, ĩ niijíp jĩ.

³⁴ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queétdih jíghah ennit, íih quíibdih ã teo jáhanap jĩ. Páant ã teo jáhanachahjeh, ĩ yoób enep jĩ, bũca. Pánih ennit, caandíh ĩ péenap jĩ.

* 20:28 Lc 22.27; Jn 13.12-15

21

*Jesús wã Jerusalénna ï waadát**(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Jerusalén tútchina toáh juibínit, Olivo wüt jumni pácahi jumni jeéboó jwĩ juibínap jĩ. Pánih juibí, púuh laab béjna, Betfagé wüt jumni tútchibitdih jwĩ toáh juibínap jĩ. Caanná juibínit, Jesús chénewã jwĩjeéh jumnitdih caán tútchina ã wahap jĩ. ² Pánih wahnit, nin pah queétdih ã niij wutup jĩ:

—**Con** tútchina waadnít, burroma mi wūúh biícđih ñi enbipna caá. Pánih en, queétdih watnit, weemđih ñi ub jūóh wūhú. ³ **Páant ñi** ub jūúwúchah ennit, cáacwã yeebđih ï uúbh joyóchah, nin pah ñi niij jepahaá: ‘Jwĩ maáh queétdih ã náah jwuhup be. Péanit, queétdih ã jwūbabipna caá’, ñi niijí, Jesús ã niijíp jĩ.

⁴ Páant ã yapat pínahđih Dios naáwátđih naóh yapani Zacaríasji nin pah át niij daacáp tajĩ:

⁵ “Jerusalén tútchidih moondíh nin pah ma niij naáwá: ‘Dios weemđih nin pah ã niiját tútup be: “Ñi eneeé, ñi Maáh ñi pebhna ã jūóhna caá. Caán oboh jumni pah burro wūúhjih chúudni ã jūóhbiipna caá”, Jerusalén tútchidih moondíh ma niijí’, weemđih ã niijíp be”, Zacarías át niij daacáp tajĩ. (Zac 9.9)

⁶ Jesús ã wahnitboó bejnit, ã niijátji pah ít chãjap wut jĩ. ⁷ Burroma, mi wūúh biícđih ï ub juyúchah, jwíh jih bóo yéguehđih too dugnit, burromajih mi wūúhjihbut jwĩ cáagap jĩ. Páant jwĩ cáagat túttimah, Jesús caán burro wūúhjih ã púuh laáb chúudup jĩ. ⁸ Pánih chúudnit, Jerusalén tútchina jwiítđih ã numah bejep jĩ. Páant ã bejehah ennit, dawá cáacwã íh jih bóo yéguehđih too dugnit, Jesúsđih wěina, namáboó ï jwej waáwáp jĩ. Bitaboó ï bóodniiji táam núonadih ubnit, queétdit Jesúsđih wěina,

namáboó ĩ jwej waáwáp jĩ. Páant ĩ jwejniji chóona, núnajih Jesús ã bejep jĩ. ⁹ Páant Jesús ã bejehah, ã waáwápmant moón, ã méimant péenitbut caandíh wēinit, bíícdih nin pah ĩ niíj ñaacáp jĩ:

—ĭDavid jũima, Dios ã wahní, jwiít dih ma túi ɛbɛú! ĭMeém jwĩ maáh pínahdih búdí jwĩ wēina caá! ĩ niíj wēi ñaacáp jĩ. *

¹⁰ Pánih bejnit, Jerusalén tútchina jwĩ waadáchah, caanjíh jumnitboó en wáhi bejnit, nin pah ĩ niíj míc ɛúbh joyóp jĩ:

—ĭNin déhe tigaá? ĩ niíj jĩ.

¹¹ —Nin Jesús, Galilea baác, Nazaret tútchidih bóo, Dios naáwát dih naóh yapani caá, bita queétdih ĩ niíj jepahap jĩ.

Jesús Dioíh mɛɛná ã waadát

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.12-23)

¹² Jerusalén tútchina waadnít, Dioíh mɛɛ jóocmant bóo juúhdih Jesús jwiít dih ã nɛmah waad béjep jĩ. Pánih waad béjnit, caánboó jíib chājnit dih ã ñɛɛn yóh bacanap jĩ. Dinerodih túut nɛɛmnít ĩ cáagat naanádih ɛb yoh áacanít, jopwádih jíib chājnitíh chúdat naanádihbut ã ɛb yoh áacanap jĩ. ¹³ Pánih ɛb yoh áacanít, Jesús nin pah queétdih ã niíj jũihñɛp jĩ:

—Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niíj daacáp tajĩ: “Wíih mɛú cáacwā weemdíh ĩ ɛúbat pínah mɛú caá”, Dios ã niíj jĩ be’, ĩt niíj daacáp tajĩ. * **Obohjeéhtih, cáacwā Diosdih** ɛúbúdíh ĩ jayúchah yɛhna, yeéboó queétdih yeenít, nɛɛmná caá ñi chājar. Pánih nɛɛmnít, Dioíh mɛúdíh yéejanit, nɛɛmnít ĩ jumát pínah mɛú chājna caá ñi chājar, ã niíj jĩ.

* 21:9 Sal 118.25-26

* 21:13 Is 56.7b; Jer 7.11

¹⁴ Páant Dioíh m̄udíh Jesús ã jum̄at pónih, dawá jéih encannit, w̄uat nahj̄ih bejnitb̄ut ã pebhna ĩ juȳúp j̄i. Páant ĩ juȳúchah ennit, queétdih ã boanap j̄i.

¹⁵ Obohjeéhtih, queétdih ã boanachah ennit, caanj̄ih jum̄nit sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã w̄utatjidih bohénitb̄ut Jesúsdi h b̄udí ĩ íjip j̄i. Jw̄ijeéh péenit wébítboó “¡David jum̄ima, Dios ã w̄ahni, jwiítdih túi ubni pínah, meemdíh b̄udí jw̄i wēina caá!” ĩ niíj ñaac cádahcah joiná, chah ĩ íjip j̄i. ¹⁶ Pánih íjnit, Jesúsdi h nin pah ĩ niíj j̄ūihñ̄up j̄i:

—Meemdíh páant ĩ niíj ñaacáchah, ¿ma joicán niít? Páant ĩ niijcá bojo naáh, Jesúsdi h ĩ niijp̄ j̄i.

—Wã joiná caá. Obohjeéhtih, Davidji Dios naáwátdih naóh yapani nin pah ã niíj daacátjidih ¿yeébbóo ñi bohé-cannit j̄i?

‘Wébít dih, bita ĩ túuhnitdihb̄ut meém ma wēi naáwát túutna caá’, Diosdi h wēinit, David át niíj daacáp taj̄i, (Sal 8.2)

Jesús queétdih ã niíj j̄ūihñ̄up j̄i.

¹⁷ Páant niíj péenit, queétdih cádahnit, caán tútchimant Jesús jwiítdih ã numah bac bejep j̄i. Pánih bac bejna, Betania tútchidih jum̄ib̄init, caan chéi caanj̄ih jw̄i ñw̄up j̄i.

Higuera nahdih Jesús ã w̄unat túutat

(Mr 11.12-14,20-26)

¹⁸ Cheibit bóo yeó jáapdih, Betania tútchiboó ñonitji Jerusalén tútchina jw̄úb bejna, Jesúsboó át numgúp w̄unap taj̄i. ¹⁹ Pánih numgúp w̄unna, namá jw̄éejdih lajni higuera nahdih ennit, áih quehedih jeémíhna, caan náh pebh enedih ã bejep yuh j̄i. Obohjeéhtih, caan náhboó quehcan, túini wawájeh pohba ã jum̄up j̄i. Páant ã quehcatdih enna,

—¡Ma jw̄úb quehcan niít! caan náhdih ã niijp̄ j̄i.

Páant ã niijíchahjeh, áih núona ã diib téhah bejep j̄i.

²⁰ Páant ã wunuchah ennit, jwiít ã bohénitboó jwĩ en wáhi bejep jĩ.

—¿Dépanih tigaá waícanjeh ã wunah bej? Jesúsdiñ jwĩ niíj wúbh joyóp jĩ.

²¹ —Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Dios ã wēpatdih túi jenah joiná, nin nahdih wã chājat pahjeh muntih yeebbút ñi jéih chājbipna caá. Páant wã chājat chahbut ñi jéih chājbipna caá. Con jeedíh ‘Conmant bejnit, búdí mujna ma buúg báahá’, ñi niijíchah, ñi wutat pah ã yapbipna caá.* ²² Diosdih túi jenah joinít, ded pah caandíh ñi wúbát pah ã chājbipna caá, Jesús jwiítidih ã niíj jepahap jĩ.

Jesús ã wēpat

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Pánih bejna, Jerusalén tútchina juibí, Dioíh muudíh waad béjnit, Jesús cáacwādih ã jwúb bohénap jĩ. Páant ã bohéat pónih, sacerdotewã í maáta, jwiít judíowã jwĩ maátabut ã pebh juinít, nin pah caandíh í niíj wúbh joyóp jĩ:

—¿Deíh wēpatjĩh tibeé jwíin páant ma chāj? ¿Déhe tibeé meemdíh páant ã wut? í niijíp jĩ.

²⁴ —Yeebdíh wã jwíih wúbh joibípna caá. Weemdíh ñi túi jepahachah, weembút yeebdíh wã jepahbipna caá.

²⁵ Juan Daabánidih ¿déhe tigaá át wutji? ñi jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniít? ¿Cáacwāboó niít caandíh ít daabáat tútjip? yeéb ñi jenah joyóchah, Jesús queétdih ã niíj wúbh joyóp jĩ.

Páant ã niíj wúbh joyóchah joinít, queétjeh nin pah ít míic niijíp wut jĩ: “¿Ded pah tigaá jwĩ niíj jepahbi? ‘Dios caá Juandih át wutjip taga’, jwĩ niijíchah, ‘Páant ã jamuchah yuhna, ¿dépanih tijí caandíh ñi jepahcan?’

* 21:21 Mt 17.20; 1Co 13.2

jwiít dih ã níj jãihbipna caá. ²⁶ Obohjeéhtih, nitboó ‘Juan Dios naáwát dih naóh yapani yoobát ã jumup jĩ’, ã níj jenah joiná caá. Páant ã níj jenah joyóchah, ‘Cáacwãjeh caandíh ãt daabáát túutjip taga’, jwĩ níj jepahachah, jwiít dih búdí ã íj bípna caá”, ãt míic níijíp wut jĩ. ²⁷ Pánih míic wéhe péanit, nin pah Jesús dih ã níj jepahap jĩ:

—Jwiít jwĩ jéihcan caá, ã níijíp jĩ.

—Caán láa bácah weemdíh wutnidih weembút yeebdíh wã naóhcan níit, Jesús queétdih ã níijíp jĩ.

Biic newé ã weh ded pah ã chãjat naáwát

²⁸ Páant níj péanit, jwĩ maátadih Jesús nin pah ã jwúub níj naáwáp jĩ:

—Nin wã naáwát dih ¿ded pah ã níj jenah joí? Biic newé chénewã ã weh ã jumup be. Pánihna, biic yeó jáap ã ípboó weép jeñédih, ‘Wũuhú, buu wíh iguíhaboó tewedih ma bejeé’, ã níijíp be. ²⁹ ‘Wã bejcan caá’, ã níj jepahap be. Páant níijná yuhna, jwúub jenah joinít, tewedih ã bejep be. ³⁰ Túttimah, ã úuddihbut biic yoobó ã níijíp be. ‘Wã bejmi caá’, ã níj jepahap yuh be. Obohjeéhtih, páant níijná yuhna, ã bejcap be. ³¹ ¿Ded tigaá ã ípdih ã túi jepah? Jesús queétdih ã níijíp jĩ.

—Weép jeñéboó ã túi jepahap be, queét ã níj jepahap jĩ.

—Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Romano maátadih núo úúbh wãhñit, deoh nah jumnit yaádh bícdih yeéb játih Dios ã maáh jummatdih ã waadná caá. ³² Juan Daabáni cáacwãdih bohénadih joiná, ded pah ã túi chãjat pínahdih yeebdíh ãt naáwáp tajĩ. Páant ã naáwáchah yuhna, yeéboó caandíh ãit jepahcap tajĩ. Obohjeéhtih, queét núo úúbh wãhñit, deoh nah jumnit yaádhbut ãt túi jepahap tajĩ. Páant ã jepahachah enna yuhna, yeéboó

túut nuúmíhcan, ñit jepahcap tajĩ, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

Jiwá iguíhadih yeejép teo wũhnit naáwát

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ “**Nin biíh wã naáwát pínahdih ñi túi** joyoó. Biíc newé jiwá iguíhdih ã momop be. Pánih mom péa, wáihyat júdudih chãj péa, iguíhdih ĩ búuh chuñat pínah muudíhbut ã chãjap be. Pánih chãj péa, caán iguíhadih ĩ túi en dawát pínah niijná, jap bóo muudíhbut ã chãjap be. Páant nihatdih chãj péa, bitadih en dawát túutnit, biáboó jib jwahudih ã bejep be.* ³⁴ **Túttimah**, iguíh ei láa, áih iguíh jíibdih ĩ wúbát pínah niijná, iguíha mínah caandíh teo wũhnitdih áih iguíhana ã wah bojop yuh be. ³⁵ **Oboheéhtih, caandíh teo wũhnit** caanná ĩ juibínachah, biíc dih pũi, biíhdih mao yoh, biíhdih jeejĩh ĩ yoh mawap be. ³⁶ **Pánihat túttimah**, bita caandíh teo wũhnitdih áih iguíhaboó ã jwúub wahap be, páant muntih. Chah dawá ã wahachah yuhna, queét en daonít biíc yoobó muntih queétdihbut yeejép ĩ chãjap be.

³⁷ “**Túttimah**, ‘Wã wũúhdih caá ĩ jepahmi dée caá’, niijnít, caandíh ã wahap be. ³⁸ **Páant ã wahachah yuhna**, caandíh ennit, en daonítboó nin pah ĩ míic niijíp be: ‘Iguíha mínah ã wunat túttimah, nin ã wũúhboó ã túut nuumbípna caá. Pánihna, caandíh jwĩ mao yohochah, iguíha jwĩih ã jumbipna caá’, queétjeh ĩ míic niijíp be. ³⁹ **Páant níj, ã wũúhdih** teonit, iguíhamant ub bac bejnit, ĩ mao yohop be.

⁴⁰ “**Páant ĩ chãjat doonádih joinít, iguíha mínahboó áih iguíhana jwúub** junít, ¿queétdih ded pah tigaá ã chãjbi?” Jesús queétdih ã níj wúbh joyóp jĩ.

* 21:32 Lc 3.12; 7.29-30 * 21:33 Is 5.1-2

San Mateo 21:41 109 San Mateo 21:46

⁴¹ Páant Jesús ã niijíchah joinít, queét caandíh nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Queét yeejépwādh peéh chājna, ã mao yohat túut-bipna caá. Túttimah, bitaboodíh áih iguíhadíh ã en dawát túutbipna caá, áih iguíhdíh caandíh ã túi dic wāhat pínah niijná, ã niijíp jĩ.

⁴² Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah ã jwúb niijíp jĩ:

—Dios naáwátdíh naóh yapani nin pah ã niij daacátjidíh ¿yeebboó ñi bohécannit beé?

‘Mú teonit túini jee dáhnadíh ñíonit, ã náahcanni dahdíh ã yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét ã yohni dahdíh-jeh tigaá Dios ã ñíwip. Caandíh ñíonit, áih mú pánihnidíh chājna, caán múdíh ã túi jenah enat túut niijná, choójboó caan dáhdíh ã jwíih jwejep be. Caán jee pánihni Dios ã wahní pínah tigaá. Páant ã chājachah ennit, jwítboó caandíh búdí jwí wēina caá’, át niij daacáp tajĩ. (Sal 118.22-23)

⁴³ Páant ã nihat pah tigaá yeebdíh yoobópdíh wā naóhna caá. Dios áihwā pínah yeebdíh ã jwíih ñíonitji ñi jumuchah yuhna, weém Dios ã wahnidíh ñi náahcah, bita weemdíh túi jepahnit pínahboodíh ã ñíobipna caá, páantjeh ájeéh ã jummat pínah niijná. ⁴⁴ Pánihna, weemdíh jepahcannitboó caán jee dáhdíh tóoc buugnít panihnit ã jumvipna caá. Weemdíh ã jepahcatji jíib caán jee dáh ã néehat pah, peéh chājna, iiguípna Dios queétdíh ã wahvipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

⁴⁵ Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewā ã maáta, farise-owābut “Jwítdíh niijná caá ã chājap”, ã niij jéihyep wut jĩ. ⁴⁶ Páant niij jéihnit, caandíh ded pah ã tewat pínahdíh ã bidip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, cáacwā caandíh “Dios naáwátdíh naóh yapani caá”, ã niij jenah joyóchah jéihnit,

queétdih úumna, tewíhna yuhna, ït jéih teo jwuhcap wut jï.

22

Téihya chéona ã numah jeémát pínah naáwát
(Lc 14.15-24)

¹ Páant ã niját túttimah, Jesús nin ã jenah joiní naáwátjïh queétdih ã jwúub níj naóh bohénap jï:

² “**Dios ã maáh** jummat nin pah caá ã jumup: Maáh wúúh ã téihya chéwat túut chājachah, ã ïp ã numah jeémát pínahdih ã chājap be. ³ **Pánih ámoh péanit, ã numah** jeémpnit pínahdih jūúwát túutna, caandíh teo wūhndih ã wahap yuh be. Obohjeéhtih, caandíh ï jepahcap be.

⁴ **Túttimah**, bita caandíh teo wūhndihbut wahnit, ‘Á numah jeémát pínah momo jiwíwā, ã in débehanitdih mao pūbnít, nihatdih ámoh péa, yeebdíh ã jūúwát túutap be’, wā bidnitdih ñi níj naáwá. ⁵ **Páant ã wutuchah** joinít, ï bejep yuh be, páant muntih. Obohjeéhtih, páant ï nijíchah yuhna, queétdih ï joyáh bojop be. Joyáh bojnit, bíc áih wápchiboó bej, bíh ã tewat muúboó ã bejep be. ⁶ **Bitaboó queét ï naáwáchah jóihcan, yeejép pūnit,** queétdih ï mao yohop be. ⁷ **Páant ï chājat doonádih joinít,**

búdí ïjnit, maáhboó áih soldadowādih ã wahap be, queétdih mao yoh beedánit, íih tútchidihbut ï cáwat pínah nijná. ⁸ **Pánihat túttimah**, bita caandíh teo wūhndih nin pah ã nijíp be: ‘Wā wúúh ã téihya chéona numah jeémát pínahdih ámoh péanit, cáacwādih wā bidichah yuhna, queét yeejépwā ït jepahcap taga. ⁹ **Pánihna, tútchi** tac yoób jumni juúhna bejnit, det ñi jwāáhnitdih ñi numah jūúwá’, queétdih ã nijíp be. ¹⁰ **Páant ã nijíchah joinít, bejna, biquína túi** chājnitdih jwāáh, bita túi chājcanitdihbut jwāáhnit, nihatdih ï numah jwúub jūúwáp be.

Pánihna, ï maáíh munná jwúub jwibínit, ã numah jeémát tólihdih ï yáwap yuh be.

¹¹ “**Obohjeéhtih, maáhboó queét** jwinít dih enedih jwiná, téihya chéwechah enna ï dawat chóodih bíc newé ã duocáh, ã enep be. ¹² **Pánih ennit, ‘¿In wúá, dépanih tibeé wá dawat túutni yégueh duocán yuhna, ma waád júóh?’** caandíh ã nijíp be. Páant ã nijíchah joinít, caánboó ã jéih jepahcap be. ¹³ **Páant ã jepahcah enna, maáh caandíh teo wúh**nitdih nin pah ã nijíp be: ‘Chéonit, caandíh ñi ub bac bejeé. Pánih ub bac bejnit, weemdíh ã jepahcat jíib, dápúnarboó ñi yohoó, wá pebh ã jumcat pínah nijiná. Caánboó jumnit, tubit jíghahna, íih maonádih néeh cháác jwinít ï jumbipna caá’, caandíh teo wúh nitdih ã nijíp be.*

¹⁴ “**Buu** wá naáwát pah, dawá cáacwá wíih túini doonádih joiná yuhna, daocánnitjeh ï jepahna caá”, Jesús ã nijíp jí.

*Romano maáta ï úbát túutni dinero júdu
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Páant ã nijíchah joinít, íjna, Dioíh mummánt bac bejnit, fariseowá nin pah ït míic níj úbh joyóp wut jí: “¿Ded pah tigaá caandíh jwí níj úbh joibí, mácah ã jepahachah, caandíh naóh yacat túut nijiná?” ït míic nijíp wut jí. ¹⁶ Páant nijnít, biquína íjeéh jumnit, Herodes ã jwimenádih maáh waadáíh nitdihbut Jesús pebhna ït wahap tají, Jesús dih ï úbh joyát pínah nijiná. Páant ï wahnitboó waád jwinít, nin pah Jesús dih ï nijíp jí:

—Bohéní, yecanni jumna, Dios ded pah jwiít dih ã chá-jat túutatdih yoobórdih ma bohéatdih jwí jéihna caá. Ded

* 22:13 Mt 8.12; 25.30; Lc 13.28

pah cáacwã ã niijíchah, maáta ã jumuchah yuhna, um-
canjeh yoobópdih mapí naóhna caá. ¹⁷ Páant yoobópdih
naóhni jumna, ded pah ma jenah joyátdih jwiítdih ma
naáwá. ¿Roma baácdih moón ã maáh César ã uúbát túutni
núodih caandíh jwí wũhuchah, ã túi niít? ã niíj uúbh joyóp
yah jĩ.

¹⁸ Páant ã niíj uúbh joyóchah, ã yeeatdih jéihnit, nin pah
queétdih ã niíj uúbh joí jwúubanap jĩ:

—Yeéb yeenit, ¿dépanih tigaá weemdíh mácah ñi jepa-
hat túut? ¹⁹ Césardih ñi wũhat pínah júdudih weemdíh ñi
júutú, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, bíic júdudih caandíh ã júutur jĩ.

²⁰ —¿Caán júdudih deíh móot, deíh wũt tigaá ã jum?
queétdih ã niíj uúbh joyóp jĩ.

²¹ —Césaríh móot, áih wũtbut ã jumna caá, ã niíj jepahap
jĩ.

—Caán láa bácah caán júdu Césaríh pínah caá. Pánihna,
áih pínah ã jumuchah, caandíh wũhat caá náahap. Obo-
hjeéhtih, Dioíh pínah mácah ã jumuchah, Diosboodíh ñi
wũhuú, queétdih ã niijíp jĩ.

²² Páant ã niíj jepahachah, ã joí wúhi bejep jĩ. Pánih joí
wúhi bejnit, ã bac bejep jĩ.

Cáacwã ã jwúub boo pud jũúwát

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Páant queét ã bac bejat túttimah, biquína saduceowã
jwuh, Jesúsdi h uúbh joyát túut niijná, caán muná mun-
tih ã waád juyúp jĩ. Queét saduceowã “Cáacwã wũna, ã
jwúub boo pud jũóhcan niít”, niijnít ã jumur jĩ.* ²⁴ Pánih
jenah joinít, nin pah Jesúsdi h ã niijíp jĩ:

—Bohéní, nin pah Moisés át niíj bohénap tají: ‘Weép
jeñé weh wihcanjeh ã wunuchah, ã úudboó weép jeñé

* 22:23 Hch 23.8

áajidih jwúub áa jummat caá náahap. Pánihna, ã úudboó áa wih jwuhcanni jumna, éemp wunnihdih ã bíboho naáh, ã úud jeñé báadhda weh pah ĩ weh jummat pínah niijná', jwiútdih Moisés át niijíp tají.* ²⁵ Bíc weh sietewã ĩ jumup be. Weép jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ã wunup be. Pánihna, ã úudboó weép jeñé áajidih ã jwúub áa jumup yuh be. Páant áa jummat túttimah, weép jeñé pahjeh muntih, weh wihcanjeh caanbút ã wunup be. ²⁶ Páant mícjeh queét nihat ĩ buúud beedép be. ²⁷ Páant mi weha mána ĩ wun beedát túttimah, ĩ áajibut mi wunup be. ²⁸ Pánihna, queét nihat ĩ áa jumnihji, nihat cáacwã ĩ jwúub boo pud júúwúchah, ¿ded áa tigaá mi yoób jumbi? Jesús dih ĩ niúj úubh joyóp jĩ.

²⁹ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã niúj jepahap jĩ:

—**¡Dios naáwátdih jéihcan, ã wēpatdihbut jéihcan,** yeéboó yoobópdih jenah joicánnit caá! ³⁰ **W**unnitji ĩ jwúub boo pud júúwát túttimah, jeáboó jumna, ángelwã pah áa wihcannit ĩ jumbipna caá. ³¹ **Obohjeéhtih, w**unnitji ĩ boo pud júúwát pínahdih yeéb ñi jéihyatdih náah yacna, nin pah wã naóhna caá. ¿Moisésdih Dios nin pah ã niijátjidih ñi encannit jĩ? ³² **'Weém Abraham, Isaac, Jacob ĩ Maáh caá', át niúj naáwáp wut jĩ.** Queét ĩ wunat túttimah yuhna, 'Í Maáh caá', Dios át niijíp wut jĩ. 'Í Maáh caá', ã niijátjidih joinít, báadhnit ĩ jummatdih jwĩ jéihna caá. Dios báadhnitdihjeh maáh ã jumna caá. Pánihna, 'Wunnitji ĩ jwúub boo pud júúhcan niít', niúj jenah joiná, yoobópdih ñi jenah joicán caá, Jesús ã niijíp jĩ.*

³³ Páant ã niijíchah joinít, nihat cáacwã ã bohéatdih ĩ joí wúhi bejep jĩ.

* 22:24 Dt 25.5 * 22:32 Ex 3.6

*Chah jengah joyát wutat
(Mr 12.28-34)*

³⁴ Páant Jesús saduceowādih ã tái jepahachah joinít, fariseowāboó ĩ míic wéhenap jĩ. ³⁵ Pánih míic wéhe péanit, bíic ĩjeéh jumni, Moisés ã wutatjidih tái jéihniboó caandíh nin pah ã níj wúbh joyóp yah jĩ:

³⁶ —¿Bohéní, Dios jwiít dih ã wutat deddih tigaá chah jengah joyát náah? ã níjíp jĩ.

³⁷ —**Nin wutat** caá chah ã jumup. ‘Diosdih chah jengah joí, tái jepahnit, wéinit, caandíh búdí ñi oyoó’, Moisés át níj daacáp tajĩ.* ³⁸ **Caán wutat**ji caá jwíh jumni. ³⁹ **Caán wutat** pahjeh muntih, nin bíh wutatbut bíic yoobó ã jumna caá: ‘Meemjéh ma míic oyat pah muntih, bitadibbut búdí ma oyoó’, át níj daacáp tajĩ.* ⁴⁰ **Pánihna, Diosdih oinit, bitadibbut** oinit, Dios ã náahat pah ñi chāj bipna caá. Pánih chājnit, nihat Moisés ã wutatjidih, Dios naáwát dih naóh yapanit ĩ níj átjidihbut ñi tái jepahbipna caá, Jesús queétdih ã níjíp jĩ.*

*¿Ded jumima tigaá Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹ Páant níj péanit, Jesús jwuh caanjíh jumnit fariseowādih nin pah ã níj wúbh joyóp jĩ:

⁴² —¿**Dios ã wahní Cristodih ded pah tigaá ñi jengah joí?** ¿**Ded jumima** tigaá? queétdih ã níjíp jĩ.

—David jumima caá, ĩ níj jepahap jĩ.

⁴³ —**Páant ã jumuchah** yahna, ¿Dépanih tigaá Túini Espíritu nin pah caandíh ã naáwát túutuchah, Davidjiboó caandíh ‘Maá’, át níjíp?

* 22:37 Dt 6.5 * 22:39 Lv 19.18 * 22:40 Lc 10.25-28

⁴⁴ **Wā Maáhdih Dios nin pah ã niijíp be:** “Wā jéihyepmant bóo b^wámant ma ch^uudú. Pánih ch^uudnit, ni-hatdih ma w^utuchah, meemdih en j^uihnitdih wā yap yohat t^uutbipna caá”, ã niijíp be’, Davidji át niij daacáp tajī. (Sal 110.1)

⁴⁵ **Páant niij daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, át niijíp w^ut** jī. Páant ã niijíchah y^uhna, ¿dépanih tigaá Cristo David j^uima át j^umji? Jesús queétdih ã niij ^uúbh joyóp jī.

⁴⁶ Páant ã niij naáwáchah joinít, nihat í j^wúub ^uúbh joííhna y^uhna, í ^uúbh joí cádahap jī.

23

Fariseowā, Moisés ã w^utatjidih bohénitbut í túicat (Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Páant niij péanit, caanjīh j^umnitdih, jwiít ã bohénitdi-hbut Jesús nin pah ã niij naáwáp jī: ² **“Moisés ã w^utatjidih bohénit, fariseowābut caán ã w^utatdih chah túi jéihnit j^umna, yeebdih í w^utna caá.** ³ **Páant yeebdih í w^utuchah, í niiját pahjeh chājat caá náahap. Obohjeéhtih, páant í niij bohéna y^uhna, ípí chājcan caá. Páant í túi chājcatdih yeebboó ñi en yacca bojoó.** ⁴ **Queét yeebdih búdí wái náah j^umnidih chājat t^uutna, bainíbitjeh ñi yapachah ennit, yeebdih jíghah encanjeh, ípí peéh chājna caá.** ⁵ **Ded pah chājna, cáacwā í wēi enat pínahdihjeh ípí bidna caá. Dios naáwátidih í daácní n^uonabit áih ^utna yacnit, íih móot chah, íih m^uj nahboobút búdí b^wá j^umni tōpjīh ípí nah chéona caá. ^uúbhna d^wát chóna ã yapat waanadih maátni ípí chājat t^uutna caá, queétdih ennit, ‘Diosdih túi jepahnit caá’, niijnít, cáacwā í túi wēi enat pínah niijná.*** ⁶ **N^umah jeémépboó bejnit, waáwápna ch^uudnit,**

* 23:5 Nm 15.38; Dt 6.8; Mt 6.1

ĩpí wěina caá. Jwĩ míc wáacat muúboó bejnit, cáacwã ĩ túi enepboó ĩpí chúudna caá. ⁷ Tútchi tacboó bíí déedih jíib chãjat juúhna ĩ bejchah, cáacwã queédih wěinit, muj teonit, ‘Ma jũóh, Bohéní’, ĩ níj uúbúchah joinít, ĩpí wěina caá.

⁸ “**Obohjeéhtih, ‘Bohéní’, yeebboó cáacwãdih ñi niiját tũutca** bojoó. Weemjéh caá yeebdíh bohéni. Yeéb nihat bíic yoobó jumna, ‘Bohéní’, cáacwãdih ñi niiját tũutuchah, ã túican caá. ⁹ **Pánihat pah, cáacwã mícjeh ‘Túini Paá’,** ñi niijáchah, ã túican caá. Dios, jeáboó jumnijeh, ñi ĩp túini yoobát ã jumna caá. ¹⁰ **Pánihat pah muntih,** yeéb mícjeh ‘Maá’, ñi niijá bojoó. Weém, Dios ã wahní Cristojeh, ñi maáh wã jumna caá. Pánihna, cáacwã mícjeh páant ñi niijáchah, ã túican caá. ¹¹ **Ded maáh jumíhna,** yeebdíh teo wũhni ã jumna naáh.* ¹² **Caanjéh míc maáh waadánidih Dios oboh jumni** ã chãjbipna caá. Obohjeéhtih, teo wũhni panihniboodíh Dios maáh ã waadábipna caá”, Jesús ã niijáp jĩ.*

¹³ Páant níj péanit, nin pah fariseowã, Moisés ã wutajdih bohénitdihbut Jesús ã níj jũihñup jĩ:

“**¡Yeéb Moisés ã wutajdih** bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tũbit yee naóhñit caá ñi jumup. Dios ã wutatdíh ñi yee bohénachah joinít, Dios ã maáh jumupboó cáacwã ĩ jéih waadcán caá. Pánih bohénit, yeejbéhbũt waadcán, queét ĩ waadíhichah yuhna, ñipí jãhna caá.

¹⁴ “**¡Yeéb Moisés ã wutajdíh** bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tũbit yee naóhñit caá ñi jumup. Diosdih túi maatápdi h uúbhna yuhna, éemp wũnnitíh muunádih

* 23:11 Mt 20.26-27; Mr 9.35; 10.43-44; Lc 22.26 * 23:12 Pr 29.23; Lc 14.11; 18.14

ñipí dúuc wáina caá. Pánih yeenit ñi jummat jíib búdí peéh chājat yeebdíh ã jumvipna caá.

¹⁵ “**¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb farise-owābut búdí yeejép ñi yapvipna caá!** Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Yúup jib bejnit, dawá cáacwādh ñipí bohéna caá, ñi jenah joyát pahjeh ĩ túut nuumát pínah niijná. Páant ĩ túut nuumúchah, yeejép ñi chājat chah queétdih ñi chājat túutna caá.

¹⁶ “**¡Yeéb bohénit, bitadh waóhna, jéih encannit panihnit ñi jumna caá!** Yeena, nin pah ñi niij bohéna yuh caá: “Dioíh muú túini ã jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbipna caá”, ñi niijíchah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Dioíh muúdh jumni oroboó túini ã jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbipna caá”, ñi niijíchah, ñi niijátji pahjeh chājat caá náahap’, ñipí niij bohéna yuh caá. ¹⁷ **¡Yeéb jenah joicánnit, jéih encannit panihnit ñi jumna caá!** ¿Ded tigaá chah ã jum? ¿Dioíh muú chah niít? ¿Caán muú diítboó jumni oroboó niít chah ã jumap? Caán muú diítboó oro jumna, Dioíh caá ã jumap. Obohjeéhtih, biíh pebhboó jumna, Dioíh āta nihcan taga. Pánihna, oro chah Dioíh muú ã jumna caá. ¹⁸ **Yeéb nin pahbut** ñipí niij bohéna yuh caá: “Dioíh muúboó jumni nuñúpdih mao cáo wūhat naá túini ã jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbipna caá”, ñi niijíchah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Ĭ mao cáo wūhniiboó túini ã jummat pah, wā niiját biíc yoobó wā chājbipna caá”, ñi niijíchah, ñi niijátji pah chājat caá náahap’, ñipí niij bohéna yuh caá. ¹⁹ **¡Yeéb jéih encannit panihnit ñi jumna caá!** ¿Ded tigaá chah ã jum? ¿Diosdih cáo wūhni niít chah ã jum? ¿Caán ñi cáagat naá niít chah ã jum? Caán naajíh ñi cáagna, Diosdih ñi wūhuchah, áih pínah caá. Biáboó

ñi cáagachah nihna, Diosdih ñi wũhni ãta nihcan tagaá. Pánihna, caán ñi cáagat naá caá chah ã jumur. ²⁰ **Páant** ã jumuchah, 'Jwĩ cáagat naá túini ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá', niijnít, caán naá caanjíh ñi cáagnibut ã túyatdih ñi jenah joiná caá. ²¹ **Pánihat pah, Dioh muú** ã túyatdih jenah joiná, áih muú díitboó jumni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá. ²² **'Jeá túini** ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá', niijnít, Dios maáh jumna ã chúudatdihbut jenah joinít, Dios, caanjíh chúudni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá.*

²³ **"Yeéb Moisés** ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumur. Dios ã wutatdih jepahna, ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohna, biíc núodih Diosdih ñipí wũhna yuh caá.* **Obohjeéhtih, pánih wũhna** yuhna, biíh ã wutatna chah jenah joyát pínah ã jumuchah yuhna, caandíh ñipí joyáh bojna caá. Cáacwādih túi chãjatboodíh ñi jenah joicán caá. Queédih ñipí jígah en teo wáaccan caá. Ded pah bitadih ñi niijátji pah ñipí chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutat pah, chej jumni núonadih caandíh wũhna, ã túina caá. Obohjeéhtih, biíh ã wutatdihbut jepahat caá náahap. ²⁴ **Yeéb bitadih waóhna, jéih encannit panihnit** ñi jumna caá! Ñi wutatdih, oboh jumni ã jumuchah yuhna, ñipí jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, Dios yoobópdih ã wutatboodíh ñipí jepahcan caá.

²⁵ **"Yeéb Moisés** ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumur. Níih pamapnadih, níih babhbat dahnadihbut jii mantjeh ñipí

* 23:22 Is 66.1; Mt 5.34 * 23:23 Lv 27.30

chocna caá, ã túi jígohat pínah niijná. Páant ñi chocochah yuhna, díftboó búdí queí ã jumna caá. Caan pámap jii mantjeh ñi chocat pah, yeebbút biíc yoobó ñi jumna caá. Túi jígohna yuhna, ñi jenah joyát yeejép ã jumna caá. Ñi weñat pínahdihjeh chājnit, tūbit en ñinahnitbut ñi jumna caá. ²⁶ **¡Yeéb fariseowã jéih encannit panihnit ñi jumna caá!** Pánih jumna, ñi jenah joyát dih túut nuumnít, túiniboodíh ñi chājaá. Pánih chājna, yoobóp dih túinit ñi jumnipna caá.

²⁷ **“¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá!** Túi bohénit pah jumna yuhna, tūbit yee naóh nit caá ñi jumap. Cáac yohopdih bóo muu dáhnabit túi baabní chítahjīh ī ñáini panihnit ñi jumna caá. Cáacwã caán yohopdih ī enechah, túi jígohni ã jumna caá. Páant jii mant túini ã jígohochah yuhna, ī yohni bácahji ã moopát dih queét ī jéih encan caá.* ²⁸ **Páant ã nihah pahjeh mun tigaá yeebdíh cáacwã ī enechah, túinit pah ñipí jígohna yuh caá.** Obohjeéhtih, ñi jenah joyátboó búdí yeeat jum yapna, yeejép ã jumachah, moópni dée pah caá ñi jumap.

²⁹ **“¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowābut búdí yeejép ñi yapbipna caá!** Túi bohénit pah jumna yuhna, tūbit yee naóh nit caá ñi jumap. Tūbit yeenit jumna, Dios naáwát dih naóh yapanitji, túi chājnitjidihbut ñi oyatdih júutat túut niijná, queétdih ī yohopjidih ámoh nit, túini ñipí chājna yuh caá. ³⁰ **Pánih chājnit, nin pah ñipí niijná caá: ‘Jon játih jwī nuowã ī chājatji pah jwiítboó jwíta chājcan tagaá.** Dios naáwát dih naóh yapanitdih wēnit, queétdih jwíta mao yohcan tagaá’, ñipí niijná yuh caá. ³¹ **Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapanitdih mao yohnit ī juimená jumna, biíc yoobó**

* 23:27 Hch 23.3

tigaá ñi chājap. ³² **Pánihnit** ĩ jumenaá jumna, ñi ñowā ĩ yéej chājatji pahjeh muntih ñi chāj péanaá.

³³ **“;Yeéb maiwā pah yeejépwā ñi jumna caá!** Pánihna, ñi yéej chājatdih ñi túut nuumcátji jíib, Dios yeebdíh peéh chājna, iiguípna ā wahachah, ñi jéih jweicán níit.*

³⁴ **Páant niijná, nin pah niij naóhna caá wā chājap: Dios naawát dih naóh yapanitdih, bita áih túini doonádih túi jéihnitdih, bita ā naawát dih bohénit pínahdihbut yeebdíh wā wahbipna caá.** Páant wā wahachah yuhna, yeéboó biquínadih cruzboó péoh dodhnit ñi mao yohbipna caá. Bitadih ñi míic wáac juyúpboó pūinit, tútchimant bacanit, queédih mawat túut niijná, ñi ñuún péebipna caá. ³⁵ **Pánih chājna, jon játih jumnit túi chājnitjidih ĩ mawatji jíib yeéboodíhbut Dios ā peéh chāj bípna caá.** Pánihna, túi chājni Abeljidih Caín ā mawatji jíib púúúú Zacaríasjidih ñi ñowā ĩ mawatji jíib tigaá yeéboodíh Dios ā peéh chāj bípna caá. Caán Zacarías Berequíasi wūúh át jumup tají. Dioíh muú juúhboó jumni nuúúpdih mao cáo wūhat naa pébh ā jumuchah yuhna, caandíh ĩt mawap tají.* ³⁶ **Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Queét nihadíh ĩ mawatji jíib buu láa moondíhbut Dios ā peéh chāj bípna caá”**, Jesús ā niijp jí.

Jerusalén tútchidih moondíh Jesús búdí ā oyat
(Lc 13.34-35)

³⁷ Páant niij péanit, caanjíh jumnitdih nin pah ā jwúub niij naawáp jí:

“;Yeéb Jerusalén tútchidih moondíh búdí wā jígahna caá! Dios naawát dih naóh yapanitdih maonit, ñi pebhna bita ā wah bojnitdihbut jeejíh yohnit, yeéb ñipí maona caá. Ñi ñowābut bíic yoobó ĩt chājap wut jí. Pánihnit

* 23:33 Mt 3.7; 12.34; Lc 3.7 * 23:35 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21

ñi jumuchah yuhna, yeebdíh búdí wã oina caá. Pánih oinit, m̄jbaima mi wehdih mi páamat pah, wã pebh yeebdíh wã jumat túatna yuh caá. Obohjeéhtih, yeéboó weemdíh ñi náahcan caá.* ³⁸ **Páant ñi náahcat peéh, buu ñíih tútchidih Dios ã wap cádahbipna caá.** ³⁹ **Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ninboó weemdíh ñi jwúub encan níit. Túttimah bóo láa nin baácna wã jwúub dei jūwáchahjeh, weemdíh ñi jwúub enbipna caá. Pánih ennit, ‘¡Dios ã wahni, meemdíh búdí jwí wěina caá!’ ñi niijbípna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jī.***

24

*Dioíh m̄udíh bita ĩ yohat pínah
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Páant niij péanit, Dioíh m̄umánt Jesús jwiítdih ã numah bac bejep jī. Pánih bac bejnit, Dioíh m̄udíh wěi enna, ã túi jíghatdih Jesúsdi jwí naáwáp yuh jī.
² Obohjeéhtih, páant jwí naáwáchah joinít, nin pah jwiítdih ã niijíp jī:

—**Caandíh ennit, ñi túi jenah joyoó.** Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Yeebdíh eníhcannitboó nin ñi en wěinidih ĩ boto mao jéena beedábipna caá. Biíc jee dáh biíh dahjih lajni ã wihcan níit, ã niijíp jī.

*Péeni yeó jáap játih ded pah ã yapat pínah
(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)*

³ Páant niij míic wéhe bejna, Olivo jeená bejni namáboó bejna jwí chājap jī. Pánih bejna, caán jeená púuh laáb juibínit, Jesús ã chúudup jī. Páant ã chúuduchah ennit, jwiítboó ã pebh juibínit, nin pah caandíh jwí niij úubh joyóp jī:

* 23:37 1R 19.10; Jer 2.30 * 23:39 Sal 118.26

—Maá, jwiít dih ma naáwá. ¿Débólih tigaá ma niiját pah ã yapbi? ¿Meém ma jwúub dei jüúwát pínah játih, péeni yeó jáap játihbut ded pah ã jwíih yapachah tigaá jwí enbi? jwí niijíp jĩ.

⁴ —**Yeéb ñi túi** chãja chaáh. Bitá ĩ yeeatdih ñi joicá bojoó. ⁵ **‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, dawá ĩ jüóh** bipna caá. Páant ĩ niij yeenachah joinít, Diosdih cádahna, páant niijnítboodíh dawá ĩ péebipna caá. ⁶ **Pebhbit j**umnit ĩ míic mawat, yúup jumnit ĩ míic mawat doonádihbut ñi joibípna caá. Pánih joiná yuhna, caandíh búdí ñi úum jenah joicá bojoó. Páant ã yapbipna caá. Obohjeéhtih, páant ã yapachah yuhna, péeni yeó jáap pínah páantjeh ã judh jwuhbipna caá. ⁷ **Caán láa biíc baácdih moón biíh baácna bejnit, ĩ míic maobipna caá. Nihat baácboó búdí** míic mawat ã jumbipna caá. Dawá pebhboó nuugúp láa, baác méméatbut ã jumbipna caá. ⁸ **Obohjeéhtih, páant ã yapachah y**uhna, chah yeejép yapat pínah ã judh jwuhbipna caá.

⁹ **‘Túttimah,** bita yeebdíh teonit, maátadih ĩ wühbipna caá, yeejép ĩ chãjat pínah, ĩ mao yohat pínahbut niijná. Wíihwã ñi jumát júb, nihat baácdih moón yeebdíh ĩ eníhican nacaá.* ¹⁰ **Caán láa, wíihwã j**umna yuhna, dawá weemdíh ĩ cádahbipna caá. Pánih cádahnit, bita wíihwãdih eníhican, maátadih ĩ naóh yacbipna caá, queétdih ĩ peéh chãjat pínah niijná. ¹¹ **‘Weém Dios naáwátdih naóh yapani wã j**umna caá’, niij yeenit dawá ĩ jumbipna caá. Ded pah ĩ yee naáwáchah joinít, dawá queétdih ĩ jepahbipna caá. ¹² **Caán láa cáacwã chah yeejép ĩ chãjbipna caá. Pánih yeejép chãjnit, dawá bitadih ĩ oi cádahbipna caá.** ¹³ **Obohjeéhtih, páant yeejép yapna y**uhna, ded weemdíh cádahcanniboó wãjeéh páantjeh jeáboó ã jumbipna caá.*

* 24:9 Mt 10.22 * 24:13 Mt 10.22

¹⁴ **Pánihna, Dios ã maáh** jummat doonádih nihat baácdih moondih naáwát caá náahap. Páant naáwát túttimah, péeni yeó jáap ã jũóhbipna caá.

¹⁵ **“Bita ĩ pãpnidih Diosdih weñat muú** díitboó jwejnit, cáacwã caánboodih weñaat túutna, caán muú ã túyatdih ĩ yéjanachah, ñi enbipna caá. Dios naáwátidih naóh yapani Danielji páant ã yapat pínahdih át daacáp tajĩ. Caán ã daacátjidih ennit, ñi túi beh joyoó.* ¹⁶ **Caanjĩh yeejép ĩ pãpni ã** jumuchah ennit, Judea baácboó jumnit jeéboó ĩ jweĩ pũuh laab béje naáh. ¹⁷ **Caán láa cáacwã** tubit yeejép ĩ yapachah, wañcanjeh ĩ jweĩ ñáo pũuh laab béje naáh. Ded muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, áih bíí déedih ubudih waadcánjeh, yoobópdih ã jweĩ béje naáh. ¹⁸ **Wápchiboó** jumni áih yéguehnadidih ubudih ã jwúub bejca bojo naáh.* ¹⁹ **Caán láa wudu** jumnit, weh túuhnitbut ĩ jweyéchah, queét yaádhidih chah ã bñobipna caá. ²⁰ **Nin pah Diosdih ñi niij** wúbú: ‘Mah noój láa, jwĩ chooát yeó jáapdidibut páant yeejép ã yapca bojo naáh, caán láa jwĩ jweyát pínah niijná’, ñi niijí. ²¹ **Caán yeó jáapnadidih cáacwã** tubit yeejép ĩ yapbipna caá. Nin baácdih Dios ã chãjat túttimah, cáacwã yeejép yapna yuhna, péeni yeó jáapnadidih chah yeejép pohba ĩ yapbipna caá.* **Páant yeejép yapat** túttimah, bíic yoobó ã jwúub yeejép yapcan niit. ²² **Pánihna,** tubit yeejép yapat pínah daocánni yeó jáapna Dios ã chãjbipna caá, ã ñíonitboó ĩ jéih buujáát pínah niijná. Páant ã chãjcah nihna, ded áta buujácan tagaá.

²³ **“Caán láa det yeebdih ‘Ñi eneé. Ninjĩh caá Cristo ã** jumup’, ĩ niijíchah, bitabut ‘Conjĩh caá Cristo ã jumup’, ĩ niijíchah, ñi joyáh bojoó. ²⁴ **Caán láa dawá yeenit ĩ**

* 24:15 Dn 9.27; 11.31; 12.11 * 24:18 Lc 17.31 * 24:21 Dn 12.1; Ap 7.14

jumbipna caá. ‘Weém Cristo caá’, niíj yeenit, ‘Weém Dios naáwátidih naóh yapani caá’, niíj yeenitbut ì jumbipna caá. Queét úum náah jumnidih ì chāj jútbutipna caá, cáacwā ì en wáhi bejat pínah niijná. Páant ì chājatdih ennit, Dios ã ñíonitboó ì yeeatdih joiná, Diosdih cádahnit, queétdihjeh ì péeat pínahdih ì náahbipna caá. ²⁵ **Páant ã yapat pínah jǎtíh, yeebdíh wǎát naóhna caá, caandíh ñi túi** jéihyat pínah niijná. Páant wǎ naáwátjidih náhninit, yeebdíh yeenitdih ñi joicá bojoó. ²⁶ **Pánihna, caán láa ‘Múú** wihcapboó Cristo tigaá ã jumup’, det yeebdíh ì niijíchah yuhna, caanná enedih ñi bejca bojoó. ‘Caán múú díftna jumni tólihboó ã jwei ñúhna caá’, ì niijíchah yuhna, ñi joyáh bojoó. ²⁷ **Yeó aáb jǎúwǎpmant ã buug** yácapna wedóat ã yeh iigát ã jígohochah, nihat cáacwā ì jéih enat pah, weém, nihat cáacwā úud jeñé, wǎ jwúub dei jǎúwúchah, nihat ì enbipna caá.* ²⁸ **Jóopwǎ wunni** bácahjidi ã jummatdih jéihnit, caanjíh ípí wáac juniná caá. Pánihat pah wíihwǎ wǎ jwúub dei jǎúwúchah ennit, wǎ pebh ì wáac jubípna caá”, Jesús jwiítdih ã niijíp jí.*

Nihat cáacwā úud jeñé ã jwúub dei jǎúwát

(Mr 13.24-37; Lc 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ **“Caán láa cáacwā yeejép ì yapat túttimah, yeó, wid-** hbut ã túi yeh iigcán níft. Páant ã túut nuumúchah, jeá ã méménachah, cúiwǎ ì yúug jéen bejbipna caá.* ³⁰ **Páant ã yapachah, weém nihat cáacwā úud jeñé, mah tólihjih wǎ** dei jǎóhbiipna caá. Búdí wēpatjǎh, túi yeh iigni wǎ jwúub dei jǎúwúchah, nihat baácdih moón weemdíh ì enbipna caá. Pánih ennit, búdí úumna, ì jǎuibípna caá.* ³¹ **Páant**

* 24:27 Lc 17.23-24 * 24:28 Lc 17.37 * 24:29 Is 13.10; 34.4; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15; Ap 6.12-13 * 24:30 Dn 7.13; Ap 1.7

wā dei jūúwát pónih, póojat nah búdí ã yáanachah, wíih ángelwā dih nihat baácboó wā wahbipna caá, wā ñíonitdih ĩ ub wáacat pínah niijná.

³² “**Higuera nah ded pah ã jum**atdih ñi túi náhninaá. Caan nán jáap wawá ã jumuchah ennit, jópchi ã tóah jūúwát dih ñi jéihna caá. ³³ **Páant ã jum**at pah, nihat wā niijátji biíc yoobó ã yapachah enna, wā jwúub dei jūúwát pínah bahni ã judhdadit ñi jéihbipna caá. ³⁴ **Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nihat wā niijátji pah ã yapat pínah játih, caán láa moón ĩ buudcán** niít. ³⁵ **Nin baác, jeábut** ã buudúchah yuhna, wā naawátboó ã buudcán niít. Nihat wā niijátji pahjeh wā péabipna caá.

³⁶ “**Obohjeéhtih, wā jwúub** dei jūóhni pínah yeó jáap, horadihbüt nihat ĩ jéihcan caá. Cáacwā, ángelwā, weem yáh buca nihat jwí jéihcan caá. Wā ĩp Diosjeh caá caandíh ã jéihyep.

³⁷ “**Noé jum** láa cáacwā ded pah ĩ jumati pahjeh mun tigaá wā jwúub dei jūúwúchah, biíc yoobó ĩ jumipna caá.* ³⁸ **Pobyit ã jūúwát** pínah játih cáacwā jeemp babhni, téihya chéonit, ĩ wehdih téihya chéwat túutna ĩt chájap wut jī. Noéboó jááj chóona ã waadáchah, ĩpí jumati pah, páantjeh ĩt jumap wut jī. ³⁹ **Pánih jum**na, pobyit ã jūúwúchah, queét nihat ĩ wun beedáat pínahdih ĩt jéihcap wut jī. Pánihat pah biíc yoobó muntih wā jwúub dei jūúwúchah, cáacwā ĩ jumipna caá.* ⁴⁰ **Pánih jum**nit, chéne neoná ĩh wápchi pínahdih ĩ tawat pónih, weemdíh jepahnidih ángelwā ĩ ub bejehchah, biíhboó ã chāobípna caá. ⁴¹ **Chénewā yaádh biíc dih ĩ tewe**chah, weemdíh jepahnidih ĩ ub bejehchah, weemdíh jepahcannihboó mi chāobípna caá.

* 24:37 Gn 6.5-8 * 24:39 Gn 7.6-24

⁴² “Páant ã yapat pínahdih jenah joinít, weém ñi Maáh wã jwúub dei jũóhni yeó jáap pínahdih jéihcan, yeó jáap jummat pah túi páinit ñi jumúú. ⁴³ Nin wã naáwátdih ñi túi jenah joyoó: Numní dedé hora ã waadát pínahdih jéihna, múú mínahboó áta túi en dao tágaá, ã jéih waadcát pínah niijná. ⁴⁴ Pánihat pah weém, nihat cáacwã úud jeñé, ñi jéihcat láa wã jwúub dei jũúwúchah, yeebbút biíc yoobó túi páinit jummat caá náahap”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

Túi teo wũhni, túi teo wũhcani naáwát

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ “Biíc teo wũhni túi jenah joiní, ã maáhdih túi jepahni ã jumup be. Páant ã jumuchah ennit, ã maáh ã bejat pínah játih, nihat bita caandíh teo wũhni ã maáh pínah caandíh ã waadánap be, queét ã jeemát pínahdih yoobópdi ã wũhat pínah niijná. Pánih maáh waadá péanit, biíh baácboó ã bej jwuhup be. ⁴⁶ Pánih bejniji áih muná ã jwúub juyúchah, caandíh teo wũhni ã wutatji pah ã chájachah ennit, caandíh búdí ã wëibipna caá. ⁴⁷ Yoobópdi yeebdíh wã naóhna caá. Caandíh wëinit, nihat ã bíbohatdih en daoní maáh ã waadábipna caá. ⁴⁸ Obohjeéhtih, biíh caandíh teo wũhni túicanni jumna, nin pah áta niij jenah joi tágaá: ‘Wã maáh maatápdi jígohcan, buutéh ã jwúub jũóhcan niít’, niij jenah joinít, ⁴⁹ bita teo wũhni dih pëinit, babh máihni biíc di ãta jeémp babh máih tagaá. ⁵⁰ Pánihna, caán ã náhnicanni yeó jáap, ã páicanni horadih ã maáhboó ã jwúub juibípn caá. ⁵¹ Pánih junít, caandíh ã jepahcatji peéh, tubit ã pëibipna caá. Pánih pëi péanit, túi chájni pah jígohni biíc di, iiguípn ã wahbipna caá. Caánboó jumna, tubit jígahni, maoná di ã míic néeh chãác juibípn caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

* 24:44 Lc 12.39-40

25

Chénat pah téihya japata yaádh naáwát

¹ “Péeni yeó jáapdih Dios ã maáh jummat nin pah ã jumbipna caá: Chénat pah téihya japata yaádh bífc chei íih jiiát páhanadih ubnit, téihya chéoni pínahdih enat túut niijná, ã jũóhni pínah horadih jéihcanjeh, caandíh páñadih í bac bejep be.* ² **Biífcjĩh bóo téihya jenah joicán-nit yaádh í jumup** be. Bitá biífcjĩh bóo téihya túi jenah joinít yaádh í jumup be. ³ **Pánihna, jenah joicánnit yaádh íih jiiát páhanadihjeh pohba í ubup yuh** be. Obohjeéhtih, caán jiiát páhana ã yí beedát pínahdih jenah joicánjeh, í jwúub puhwat pínahboodíh í ub bejcap be. ⁴ **Bitá túi jenah joinít yaádhboó íih jiiát páhana ã yí beedéchah,** í jwúub puhwat pínah yíidihbut í ubup be. ⁵ **Téihya chéoni pínah ã jíghocah enna, quíib chei ã jũúwúchah,** queét nihat í úwah bejep be. ⁶ **Túttimah,** chei tac yoób téihya chéoni pínah ã jũúwúchah, ãjeéh jũóhnit í wéi ejat ã yáanap be: ‘¡Ñi joyoó, téihya chéoni pínah ã jũóhna caá! ¡Caandíh wéi jwááadih ñi jũúwú!’ í niij wéi ejep be. ⁷ **Páant í niij wéi** ejechah joiná, túi jenah joinít yaádh íih jiiát páhanadih í jwúub yí puhwup be, ã túi iigát pínah niijná. ⁸ **Obohjeéhtih, jenah joicánnit yaádhboó túi** jenah joinít dih nin pah í niij úbúp yuh be: ‘Jwíih jiiát páhana dúbna caá ã chājap. Pánihna, ñíih yíidih jwiútdihbut ñi wũhuú’, í niijíp yuh be. ⁹ **Jwíih yí nihatdih ã jwibícan** niít. Yí bíbohnitdih yeebjéh jíib chājadih ñi bejeé’, túi jenah joinít queétdih í niij jepahap be. ¹⁰ **Páant í niijíchah joinít, yí jíib chājadih í bejep** be. **Páant í bejat pónih, téihya chéoni pínahboó ã juyúp** be. Páant ã juyúchah ennit, íih jiiát páhanadih jiiít, túi jenah joinít yaádh caandíh

* 25:1 Lc 12.35

jwãáádih ï bejep be. Caandíh jwãáhnit, ã téihya chéona numah jeémát dih jeémát túut niijná, ãjeéh ï waad béjep be. Nihat ï waád beedéchah ennit, teo wũh nitboó jēcdih ï nemep be. ¹¹ **Páant ï nemat túttimah**, jenah joicánnit yaád hboó jwúub juinít, ‘¡Maá, jwiít dihbut ma wāt jũúwú!’ ï niij ejep yuh be. ¹² **Obohjeéhtih, ‘Yeebdíh wã jéihcan caá’, téihya chéoni queét yaáhdih ã niij jepahap be.***

¹³ **“Yeebbút** queét túi jenah joinít yaádh panihnit ñi jumuu. Wã jwúub dei jũóhni yeó jáap dih, caán horadihbut jéihcan, íih jiiát páhanadih túi ámoh nit, yíidihbut túi bíboh nit, ï páñat pah, yeebbút túi jenah joinít, táinijeh chájn it, weemdíh ñi páñaa”, Jesús jwiít dih ã niijp jĩ.

Dinero júduna naáwát

(Lc 19.11-27)

¹⁴ **“Dios ã maáh jumat** nin pahbut ã jumbipna caá: Bíic newé biáboó jibidih ã bejat pínah játih, caandíh teo wũh nitdih ã bid wáacap be. Páant ï wáac juyúchah, dinero júdunadih queétdih ã wũhup be, ï jíib tewat pínah niijná.

¹⁵ **Pánih wũhna**, bíicdih bíicjĩh bóo téihya júdu ã wũhup be. Bíihdih chéne júdu ã wũhup be. Bíihboodíh bíic júdujeh ã wũhup be. Pánih wũhna, chah jéihnidih chah ã wũhup be. Pánih queétdih wũh péanit, bíih baácboó jibidih ã bejep be. ¹⁶ **Páant ã bejat túttimah**, bíicjĩh bóo téihya júdu bíbohni jíib chájadih ã bejep be. Pánih jíib chájna, bíih bíicjĩh bóo téihya júdu ã jwúub jíib tewep be.

¹⁷ **Chéne júdu** bíboh nitbut jíib chájn it, bíih chéne júdu ã jwúub jíib tewep be. ¹⁸ **Obohjeéhtih, bíic júdu** ã wũhni boó caán júdudih páantjeh ã baad jwéjep be.

¹⁹ **“Í maáh bejniji maatápdih jígochcan, bíih yeó jáap áih muná** ã jwúub juyúp be. Pánih jwúub juinít, ded pah ï jíib tewatjidih queétdih ã uúbh joyóp be. ²⁰ **Páant**

* 25:12 Lc 13.25

ã úubh joyóchah joinít, biícjĩh bóo téihya júdu ã wũhniji ã jíib tewatjidih ub wũhnit, nin pah ã maáhdih ã niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdíh biícjĩh bóo téihya júdu ma wũhniĩh jíib chãjnit, biĩh biícjĩh bóo téihya júdu wã jwúub jíib tewep be’, ã niijíp be. ²¹ ‘Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdíh wã wũhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, dawá wíih bií déedih en daoní maáh pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná’, ã maáh caandíh ã niijíp be. ²² Pánihat túttimah, chéne júdu ã wũhniiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Maá, ma eneé. Weemdíh chéne júdu ma wũhniĩh jíib teonit, biĩh chéne júdu wã jwúub jíib tewep be’, ã maáhdih ã niijíp be. ²³ ‘Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdíh wã wũhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, meemdíh dawá wíih bií déedih en daoní maáh pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná’, ã maáh caandíhbut ã niijíp be.

²⁴ Pánihat túttimah, biíc júdu ã wũhniiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Maá, meém úum náah jumni ma jummatdih wã jéihna caá. Meemjéh teocan, bitadilh wutnit-jeh, ĩ tewat jíib mapí bíbohna caá. ²⁵ Páant ma jummatdih jéihnit, meemdíh úumna, ma wũhni júdudih páantjeh wã baad jwéjep be. Dáa, nin míih pínahdih ma bíbohoó’, ã maáhdih ã niijíp yuh be. ²⁶ ‘Meém yeejép tewíhcanni ma jumna caá. Weemjéh teocan, bitadilh wutnitjeh ĩ tewat jíib wã bíbohatdih ¿ma jéihnit beé? ²⁷ Pánih jéihna, cáacwã ĩih núo ámohopboó ma jwejechah, áta túi tagaá. Páant ma jwejechah, chah ã jíib aab béjechah, chah wãta bíboh tagaá’, ã maáh caandíh ã niijíp be. ²⁸ Páant caandíh jũih péanit, bitadilh nin pah ã niijíp be: ‘Caán ã bíbohni júdudih dúuc wáinit, chénat pah téihya júdu bíbohnihoodíh ñi

wāhūú. ²⁹ **Ded ā bíbohatjīh ā túi** chājachah ennit, caandīh chah ī wāhuchah, chah búdí bíbohni ā jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded bainí bíbohni “Weém wā bíbohcan caá”, niijníboodīh ā bíbohatdih ī dúuc wáibipna caá.* ³⁰ **Pánih dúuc** wái péanit, caán yabh teonidih ub bac bejnīt, dupúnapboó ñi yohoó. Caanná jumnit, íih maonádih ī míc néeh chāác jūibipna caá’, ī maáh ā niijíp be”, Jesús jwiít dih ā niijíp jī.*

Peéh chājat pínah

³¹ **“Weém nihat cáacwā** úud jeñé, túi yeh iigátjīh nihat ángelwā bícdih wā jwúub dei jūóh bīpna caá. Pánih jūóh nit, maáh waadná, túi yeh iiguípboó chúudnit, wā wutbipna caá.* ³² **Páant wā chúuduchah**, ángelwā nihat cáacwādih wā pebhna ī ub jūóh bīpna caá, ded pah ī chājatjī jīb wā naawát pínah niijná. Páant ī ub juyúchah ennit, chéne poómp queétdih wā ñíobipna caá. Ovejawādih en daoní áih ovejawā cabrawā bícdih ī jumuchah ennit, queétdih ā ñíwat pahjeh weembút cáacwādih wā ñíobipna caá. ³³ **Pánih ñíona, ovejawā paníh nit** túinitdih wā jéihyepmant bóo buwámant wā ñíhat túutbipna caá. Cabrawā paníh nit yéejnitdih wā wáyámant bóo buwámant wā ñíhat túutbipna caá. ³⁴ **Pánih ñío péanit, weém nihat cáacwā ī maáh wā jéihyepmant bóo buwámant** ñíh nitdih nin pah wā níj naóh bīpna caá: ‘Yeéb wā íp ā wēi ennit ñi jūúwú. Nin baácdih ā chāj láa ájeéh wutnit ñi jumat pínahdih jenah joinít, buú láa yeebdíh maáta ā waadána caá. ³⁵ **Weém wā nauugúp wunuchah**, yeébboó weemdíh jeémát ñi wāhup jī. Weemdíh ā taca jootóchah, babhbat ñi wāhup jī. Ñi pebh wā jib bejchah, weemdíh jéihcan

* 25:29 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18

* 25:30 Mt 8.12; 22.13; Lc 13.28

* 25:31 Mt 16.27; 19.28

yuhna, ñi túi wēi jwāáap jī. ³⁶ **Yégueh wihcanni wā jumuchah** enna, weemdíh ñi yégueh yacap jī. Tubúp chūúhni wā jumuchah enna, weemdíh ñi en dawáp jī. Nemat muúboó wā jumuchah, weemdíh enedih ñi juyúp jī, túinitdih wā niijbípna caá. ³⁷ **Páant wā niij naáwáchah joinít, queét weemdíh nin pah í niij** úúbh joibípna caá: ‘¿Maá, débólih tijí meém ma nuugúp wunuchah, jeémát jwí wūh? ¿Débólih tijí meemdíh ã taca jootóchah, babhbat jwí wūh? ³⁸ **¿Débólih tijí meemdíh beh encan yuhna,** jwí túi wēi jwāáh? ¿Débólih tijí yégueh ma wihcah enna, jwí yégueh yac? ³⁹ **¿Débólih tijí ma tubúp chūúúchah,** meemdíh enedih jwí juibí?’ weemdíh í niij úúbh joibípna caá. ⁴⁰ **Páant í niij** úúbh joyóchah joinít, weém queétdih nin pah wā niij jepahbipna caá: ‘Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Nin wíih cáacwājeéh jumni, oboh jumni ã jumuchah yuhna, caandíh yeéb pánih chájna, weemdíh tijí páant ñi chájap’, queétdih wā niijbípna caá.*

⁴¹ **“Páant túinitdih niij péanit,** wā wáyámant bóo buwámant ñuhnitboodíh nin pah wā niijbípna caá: ‘Dios ã peéh chájnit pínah caá yeéb ñi jumup. Wā pebh chāocánjeh, iiguípna ñi bejeé. Nemépwā í maáh biíc dih caán iiguípboó í jummat pínahdih Dios ã chájap jī. Pánihna, caandíh jepahnitbut ájeéh í bejbipna caá. Caánboó jumni iigát ã noón dūbcan níit. ⁴² **Weém wā nuugúp wunuchah,** yeéboó jeémát ñi wūhcap jī. Weemdíh ã taca jootóchah, babhbat ñi wūhcap jī. ⁴³ **Weemdíh jéihcannit, wēi jwāáh-can,** páantjeh ñi enah bojop jī. Yégueh moh yéejni wā jumuchah enna yuhna, weemdíh ñi yégueh yaccap jī. Wā tubúp chūúúchah, nemat muúboó wā jumuchah, weemdíh ñi en daocáp jī’, yeejépwādih wā niijbípna caá. ⁴⁴ **Páant wā niijíchah joinít, queét weemdíh nin pah í**

* 25:36 He 13.3

* 25:40 Ez 18.7

niij uúbh joibípna caá: ‘Maá, ma nuugúp wunuchah, meemdíh ã taca jootóchah, jwí jéihcanni ma jumuchah, yégueh ma moh yéjechah, ma tubúp chũúúchah, nemat muúboó ma jumuchah, ¿débólih tijí jwiítboó meemdíh jwí teo wáaccan?’ weemdíh ã niij uúbh joibípna caá. ⁴⁵ **Páant ã niij** uúbh joyóchah joinít, nin pah queétdih wã niij jepahbipna caá: ‘Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Nin wíih cáacwãjeéh jumni, oboh jumnidih yeéb ñi teo wáaccan, weemdíh tijí páant ñi teo wáaccap jĩ’, queét yeejépwãdih wã niijbípna caá.* ⁴⁶ **Queétdih Dios ã peéh chãjachah, iiguípboó páantjeh ã jumbipna** caá. Queét túinitboó wã íp bícdih ã pehbóó páantjeh ã jumbipna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

26

Jwiít judíowã jwí maáta Jesús dih ã mawíhat

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Páant niij péanit, nin pah Jesús jwiít dih ã jwúub niij naáwáp jĩ:

² —**Oveja wúúhdih** jwí jeémát yeó jáap, Pascua ã ni-ijní, chéne yeó jáap ã judhdatih ñi jéihna caá. Caán yeó jáap dih weemdíh eníhcannitboó teonit, weém ni hat cáacwã úud jeñédih bitadih ã wúhbipna caá, weemdíh cruzboó péoh dodhni t ã mao yohat pínah niijná, ã niijíp jĩ.*

³ Túttimah, sacerdotewã ã chah maáh, Caifás wútt jumni pebhna bita jwí maáta bícdih ã míc wáacap wut jĩ.

⁴ Pánih míc wáacnit, ded pah Jesús dih teonit, ã mawat tútat pínah dih nin pah ã niij míc wéhenap wut jĩ:

* 25:45 1Co 8.12 * 25:46 Dn 12.2 * 26:2 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

⁵ —Pascua yeó jáapnadih, dawá cáacwã ĩ jumuchah, Jesúsdiħ jwĩ tewat túutuchah, niħat tũbit ĩta ĩij tagaá. Pániħ ĩijnit, jwiĩtdih ĩta míc mao tagaá. Pániħna, ĩ encah, jwĩ tewat túutúp, ĩt míc niijíp wut jĩ.

*Yad wili miĩħ chej jumniĩħ Jesúsdiħ mi puhwat
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)*

⁶ Queét Jerusalén tútchiboó ĩ míc wéheat pónih, jwiĩt Betania tútchiboó jumna, bácaħ moópniji Simónĩħ mũnã jeémpna jwĩ chãjap jĩ. ⁷ Páant jwĩ jeéméchah, biíc yad wili túi chej jumni búdí jíib jumni yíi quiĩtdih mi Ʃb waád juyúp jĩ. Caán quiĩt alabastro ĩ niijní jeejĩħ ĩ chãjni quiĩt ã jumup jĩ. Pániħna, Jesús pebh juińit, caán yíijĩħ áĩħ wao dáħdih mi puhwup jĩ.* ⁸ Páant mi puhwuchah ennit, jwiĩt ã bohénitboó jwĩ ĩijip jĩ. Pániħ ĩijnit, nin pah jwiĩtjeh jwĩ míc niijíp jĩ:

—¿Dépanih tigaá nint chej jumni yíi búdí jíib jumnidih páant mi puh peét? ⁹ Caandĩħ jíib chãj wũħnit, mi jíib teonidih moh yéejnitdih mi wũħuchah, chah áta túi taga, jwĩ niijíp jĩ.

¹⁰ Páant jwĩ míc niijíchah joinit, Jesús jwiĩtdih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

—¿Dépanih tigaá caántdih páant ĩi niij jũĩħ? Weemdĩħ caántboó mi túi chãjna caá. ¹¹ Moh yéejnit ĩijeéh páantjeh ĩ jumnipna caá. Débólih teo wáaquĩħna, queétdih ĩi jéih teo wáacnipna caá. Obohjeéhtih, weémboó ĩijeéh nin baácboó bahñibit wã jum jwũħnipna caá.* ¹² Pániħna, wũnniĩħ bácaħjidih jwĩpĩ puhwat pah, weemdĩħ chej jumni yíijĩħ puhna, wã wũnuchah weemdĩħ ĩ yohat pínaħdih mi ámohna caá. ¹³ Yoobópdih yeebdĩħ wã naóħna caá. Niħat baácboó wĩĩħ túini doonádih naóħna, nint

* 26:7 Lc 7.37-38 * 26:11 Dt 15.11

buu weemdih mi chājatjidihbut ī naóhbiḡna caá. Páant ī naáwáchah joinít, caántdih dawá ī náhnibḡna caá, Jesús ā niijíp jī.

Judas Jesúsdiḡ ā duó wáyat pínahdih ā naáwát

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Páant ā niijíchah joinít, jwījeéh jəmni, Judas Iscariote, sacerdotewā ī maáta pebhna bejnít, nin pah át niijíp wut jī:

¹⁵ —Jesús pebhna yeebdih wā duó wáyat pínah jīb ḡdébóo ñi wāhbi? át niijíp wut jī.

—Páant jwiít dih ma duó wáyachah, treinta platajīh ī chājnjī jūdunadiḡ jwī wāhbiḡna caá, wēinit, īt niijíp wut jī.*

Páant niijnít, Judasdiḡ īt jīb chājap wut jī. ¹⁶ Páant ī jīb wāhndih ũbnít, Judasboó débólih queétdih ā duó wáyat pínahdih át jenah joyóp tajī.

Jesús ā bohénit biíc diḡ ā pée jeémát

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Paacánni pandih jwī jeémát yeó jáapna jwīih waadni yeó jáapdiḡ jwiít Jesúsdiḡ nin pah jwī niij ũbh joyóp jī:

—ḡDed mūúboo tígaá Pascua jeémát diḡ jwiít diḡ ma nūmah jeémpbi? ḡDedboo tígaá jeémát jwī chājbi? jwī niijíp jī.

¹⁸ —**Jerusalén** tútchina ñi bejeé. Caanná juibínít, biíc newédih jwāáhniḡ, caandih nin pah ñi niijí: ‘ ‘Wā wunat pínah bahniḡh ā jūdhna caá. Pániḡna, míih mūúboó Pascua jeémát diḡ wā bohénit diḡ wā nūmah jeémpbiḡna caá’, Bohéni ā niijná be’, caandih ñi niijí, Jesús jwiít diḡ ā niij jepahap jī.

¹⁹ Páant ā niijíchah joinít, biquína jwījeéh jəmniḡ ī bejep jī. Caanná juibínít, ī jwāáhni newé ā waóh bejni mūuná

* 26:15 Zac 11.12

waadnít, jwiít dih Jesús ã nãmah jeémát pínahdih ãt chãjap tajĩ.

²⁰ Túttimah, tão ñáh jũwúchah, Jesús jwiít dih caán mãmá nãmah waadnít, Pascua jeémát dih bícdih jwĩ jeémép jĩ. ²¹ Páant jwĩ jeémát pónih, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—Yoobódih yeebdíh wã naóhna caá. Weemdíh eníhcannitdih dũó wáini pínah ñi cãtíh ã jumna caá, ã niijíp jĩ.

²² Páant ã niijíchah joinít, búdí jenah joiná, jwiít nihat biquínajeh caandíh nin pah jwĩ niij jumna joyóp jĩ:

—¿Weém nihtan niit? jwĩ niijíp jĩ.

²³ —Pandih weém bícdih neéh jeémpni weemdíh eníhcannitdih dũó wáini pínah ã jumna caá.* ²⁴ Páant yeejép wã yapat pínahdih jon jãtíh Dios naáwát dih naóh yapani ãt daacáp tajĩ. Pánihna, weém nihtan cãcwã úd jeñé caán ã daacátji pahjeh yeejép wã yapbipna caá. ¿Obohjeéhtih, weemdíh eníhcannitdih dũó wáini yeejép pohba ã yapbipna caá! Caán ã cãac jumcah, chah ãta túi tagaá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, Judas, caandíh eníhcannitdih dũó wáini pínah, Jesús dih nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Maá, weém nihtan niit? ã niijíp jĩ.

—Ma niiját pah meemjéh tigaá, Jesús caandíh ã niij jepahap jĩ.

²⁶ Páant ã niiját túttimah, Jesús pandih umnit, “Túina caá, Paá”, niij, caandíh dajnit, jwiít dih ã wãhup jĩ.

—Nin pan wíh bácah panihni caá. Caandíh ñi jeémé, ã niijíp jĩ.

* 26:23 Sal 41.9

²⁷ Páant niíj péanit, jiwá iguíh mac jumni pamapdih ubnit, “Túina caá, Paá”, niijnít, caandíhbut jwiítdih ā wāhup jī.

—Yeéb nihat nindih ñi babhbaá. ²⁸ Nin wíih meép panihni caá. Wíih meépjīh ī yéejat jīb budadátdih jīb chājna, dawá cáacwādih wā wun wāhbipna caá, Dios bíicdih ī túi jummat pínah niijná.* ²⁹ Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Nin baácboó jum jwuhna, jiwá iguíh macdih wā jwúb babhcan niít. Túttimah, wā íp bíicdih maáh jumnajeh, yeebdíh wā jwúb numah wēi babhbipna caá, jwiítdih ā niijp jī.

Pedro ā yeeat pínahdih Jesús ā naáwát

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Páant ā niiját túttimah, jeémp péanit, Diosdih jwī wēi eo péanachah, Jesús jwiítdih Jerusalén tútchimant ā numah bac bejep jī. Pánih bac bejnit, Olivo jeéboó bejni namádih ā numah bejep jī. ³¹ Pánih bejna, nin pah jwiítdih ā niíj naáwáp jī:

—Buu cheijeh yeéb nihat úumna, weemdíh ñi cádahbipna caá. Jon játih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niíj daacáp tajī: ‘ “Ovejawādih en daonídih wā mawachah, nihat ovejawā ī jwei peét bejbipna caá”, Dios ā niijná caá’, naóh yapani át niíj daacáp tajī.* Pánihna, weemdíh ñi cádahat pínahdih wā jéihna caá. ³² Obohjeéhtih, weemdíh ī mao yohochah yuhna, Dios weemdíh ā jwúb booaat túttimah, Galilea baácna yeebdíh wā waóh bej páibipna caá, ā niijp jī.*

³³ —Queét nihat ī cádahachah yuhna, weémboó wā cádahcan niít, Pedro ā niijp yuh jī.

* 26:28 Ex 24.8; Jer 31.31-34; Zac 9.11

* 26:31 Zac 13.7

* 26:32 Mt 28.16

34 —Yoobópdih meemdíh wā naóhna caá. B^{uu} cheijeh m^{uj}bai ā ewat pínah játih biíc peihcanni láa ‘¡Caandíh wā jéihcan caá!’ ma níj yeebipna caá, Jesús caandíh ā niijíp jī.

35 —Majeéh weemdíhbut ī mawachah nihna, weémboó ma niiját pah wā niijcán níit, Pedro chah ā jw^{uub} niijíp jī. Jwiít nihatbut biíc yoobó jwī niijíp y^{uh} jī.

*Getsemaní pácahi j^{um}apboó Jesús ā ^{uub}át
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)*

36 Olivo jeená p^{uh}h laab béjnit, Getsemaní ī niijní pácahi j^{um}apna jwī j^{uib}ínar jī.

—Conboó Diosdih ^{uub}úbdih wā bej jw^{uh}chah, ninjīh ñi ch^{uud} páñaá, Jesús jwiít dih ā niijíp jī

37 Páant níj péanit, Pedro dih, Zebedeo ā weh chénat pahdihbut y^{uub}bit ā n^{um}ah bejep jī. Pánih bejnit, ded pah ā yapat pínahdih búdí jengah joinít, āt jígah jwíhip w^{ut} jī.

38 —T^{ub}it jígahnit, w^{unni} pah caá wā j^{um}ap. Pánihna, yeebút ^{uoc}anjeh, ninjīh ñi ^{uub}h páñaá, queétdih āt niijíp w^{ut} jī.

39 Páant níj péanit, chibít y^{uub}bit bej, baácboó páah yoh ñajnit, “Paá, ma náahna, weemdíh ma w^{un}at t^{uut}ca bojoó. Obohjeéhtih, weém wā w^{un}íhcah y^{uh}na, meémboó páant ma náah yacachah, wā w^{un} w^{uh}bipna caá”, Jesús Diosdih āt niijíp w^{ut} jī.

40 Páant níj ^{uub}h péanit, Jesús queét biíc peihcannit ā bohénit ī páñapboó āt jw^{uub} j^{uy}ap w^{ut} jī. Páant ā jw^{uub} j^{uí} enechah, ^{uona} it chājap w^{ut} jī.

—¿Pedro, biíc horabit ^{uoc}anjeh, ma noón páicannit beé? **41** T^{uí} jáanit, Diosdih yeebdíh ^{uub}át caá náahap, yéej chājat jengah joyátdih ñi yap yohat t^{uut} niijná. T^{uí}

chājíhna yuhna, jáacan, úbhcan, páant ñi jéih buujácan níit, Jesús queétdih át niijíp wut jī.

⁴² Páant niij péanit, jwúub úbúdih bejnit, nin pah át niijíp wut jī: “**Paá, cáacwādih wā wun** wūhat pínahdih ma náah yacachah, wā yeejép yapíhcah yuhna, ma náahat pah weemdíh ā yapa naáh”, Diosdih át niijíp wut jī.

⁴³ Pánih úbh péanit, biíc peihcannit páinit pebhboó ā jwúub juyúchah, jwúub ñona ít chājar wut jī. Tūbit quiib chei jamuchah, ít jwúub ũwah bejper wut jī. ⁴⁴ Páant í ũwuchah ennit, jwúub úbúdih át bejper wut jī. Pánih bejnit, biíc yoobó át úbúp wut jī. ⁴⁵ Pánih úbh péanit, ā bohénit pebhna jwúub juinít, nin pah át niijíp wut jī:

—¿**Yeéb páantjeh** ũonit, choó níit ñi chājar? Páant bóojeh tigaá. Butéh yeejépwā weemdíh tewedih juiná caá í chājar. ⁴⁶ **Ñi jáa bojoó. Chóbe, jwí chéenwā í páñapboó jwí bejjih. Weemdíh enihcannitdih d**úo wáini ā juiná caá, queétdih Jesús át niijíp wut jī.

Jesúsdih enihcannit caandíh í tewat

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Páant ā niijíchahjeh, ā bohéniji Judas ā juyúp jī. Judasjeéh dawá cáacwābut í juyúp jī. Íibat naaná, máa quiítnadihbut í bíbohó jī. Sacerdotewā í maáta, bita jwí maátabut queétdih ít wahap tají, Jesúsdih teonit, í pebhna í ub bejat pínah niijná. ⁴⁸ Jesús pebhna í jūwát pínah játih, Judasboó queétdih nin pah átát niij jéihya naáwáp wut jī: “Púo tíbdih nomnit, wā úbhndih ñi teweép”, át niijíp wut jī. ⁴⁹ Pánihna, jwí pebhna juinít, Judasboó Jesús pebh ā juyúp jī.

—¿Ma jam, Bohení? niij úbhnit, Jesúsíh púo tíbdih ā nomop jī.

⁵⁰ Páant ā niij úbúchah enna, Jesús caandíh nin pah ā niijíp jī:

—**Wã chéen, ma jengah joyátji pah ma chãjaá,** ã niijíp jĩ.

Páant Judas ã **uúbúchah** ennit, Jesúsdi h tewedih jũóh-nit caandíh ã tewep jĩ. ⁵¹ Páant ã tewechah ennit, biíc jwĩ-jeéh jũmniboó íbat naadíh jwáat wái ubnit, sacerdotewã ã maáhdih teo wũhniíh moli chóodih ã dúuc bóod yohop jĩ. ⁵² Páant ã dúuc bóod yohochah ennit, Jesús caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—**Míih íbat naadíh ma jwúub jwejeé.** Nihat íbat naajíh míic maonitboó íbat naajíh ã wunbipna caá. ⁵³ **¿Nindih ñi jéihcan niít? Wã íp ã teo wáacatdih wã uúbúchah,** cien mil ángelwãdih ãta wah taga, weemdíh ã ub bejat pínah niijná. ⁵⁴ **Obohjeéhtih, páant ã chãjachah, ã naáwátdíh naóh yapanit ã niij daacátji pah ãta yapcan tagaá. Pánihna, wã íp weemdíh ã náah yacat pah, jon játih ã niij daacátji pahjeh tigaá weemdíh yapat náahap,** Jesús ã niijíp jĩ.

⁵⁵ Páant niij péanit, caandíh tewedih jũnitboodíh nin pah ã niijíp jĩ:

—**¿Nũmnídih tewat pah íbat naaná, máa quiítnadihbut ubnit, weemdíh tewedih ñi jũóhniit beé?** Yeó jáap jumat pah Dioíh mũúboó ñijeéh wã jũmũchah yũhna, weemdíh ñi teocap be.* ⁵⁶ **Obohjeéhtih, Dios naáwátdíh naóh yapanit ã daacátji pah bũũ weemdíh yapat ã náahna caá, ã niijíp jĩ.**

Páant ã yapachah enna, jwiít nihat ã bohénit jwĩ jweí peét bejep jĩ.

Judiowã ã maáta Jesúsdi h ã ubh joyát

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Jesúsdi h teonitboó sacerdotewã ã maáh Caifá h mũũná ãt ub waad béjep wut jĩ. Jesúsdi h naóh yacat túut

* 26:55 Lc 19.47; 21.37

niijná, áih muúboó jumni míc wáacat tólihboó sacerdotewā ī maáh, caandíh nump jumnit maáta, Moisés ā wutatjidíh bohénit, bita jwī maátabut īt míc wáac juibínap wut jī. ⁵⁸ Obohjeéhtih, Pedroboó Jesúsdi h yuúpjeh āt en péenap wut jī. Pánihna, sacerdotewā ī maáih muú wáihyat júduboojéh āt waád juibínap wut jī. Pánih waád juibínit, ded pah Jesúsdi h ī chājachah, jéihyat túut niijná, Pedro tuu cúut jwéejdih, muudíh wapnit biícđih, āt méé cháudup wut jī.

⁵⁹ Sacerdotewā ī maáta, ni hat bita maáta biícđih Jesúsdi h mao yohat túut niijná, yee naóh yacnit pínahđih īt bidip wut jī. ⁶⁰ Obohjeéhtih, dawá yee naóhni t ī jumuchah yuhna, chénewā biíc yoobó niijníđih īt bid juicáp wut jī. ⁶¹ Maatápđih ī bidat túttimah, chénewā waád juibínit, nin pah īt ni j yee naóh yacap wut yuh jī:

—Caán nin pah ā ni jíchah, jwī joyóp be: ‘Dioíh muudíh wā yoh beedábipna caá. Pánih yohni t, biíc peihcanni yeó jáap túttimah jáap muú wā chāj péabipna caá, páant muntih’, ā ni jíp be, īt ni jíp wut yuh jī.*

⁶² Páant ī ni jíchah joinít, sacerdotewā ī maáh ñah ñahni t, Jesúsdi h nin pah āt ni j uúbh joyóp wut jī:

—¿Dépanih tigaá queéđih ma jepahcan? ¿Dedé tibeé ma yéej chāj, meemđih páant ī ni j naóh yacachah? āt ni jíp wut jī.

⁶³ Páant ā ni jíchah joiná yuhna, Jesús āt jepahcap wut jī. Páant ā jepahcah enna, sacerdotewā ī maáh nin pah caandíh āt ni j uúbh joyóp wut jī:

—Meemđih wā wutna caá. Dios ā enechah, yoobóđih jwiítđih ma naáwá. ¿Meém Dios wúh, ā wahni Cristo ni t ma jumup? āt ni jíp wut jī.

* 26:61 Jn 2.19

⁶⁴ —Páant ma niiját yoobópdih tigaá. Yeéb nihatdih nin pah wā naóhna caá: Weém nihat cáacwā úud jeñé Chah Wēpni ā jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, wā wutuchah, mah tólihjih wā jwáub dei jūúwúchahbut, ñi enbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jī.*

⁶⁵ Páant ā niijíchah joinít, sacerdotewā ī maáh búdí át íjip wut jī. Ā íijat júutna, áih jih bóo yégueh chóodih át yeo wáyap wut jī. Pánih yeo wáina, ájeéh jumnitdih nin pah át niijíp wut jī:

—Nin newé ‘Weém Dios wūúh caá’, ā niij yeenachah, yeéb nihat ñi joiná beé. Pánihna, bita ī naáwát dih jwī náahcan caá. ⁶⁶ ¿Yeéboó ded pah tigaá ñi niij jenah joí? queétdih át niijíp wut jī.

—Caandíh peéh mao yohat caá náahap, ít niij jepahap wut jī.*

⁶⁷ Páant niijnít, Jesúsíh móotdih cói jáhanit, téihyajíh ít póocop wut jī. Bitabut téihyajíh áih móotdih ít mawap wut jī.* ⁶⁸ Pánih maonit, nin pah caandíh ít niij deoh naáwáp wut jī:

—Dios ā wahní Cristo jumna, ma naáwá ¿déhe tibeé meemdíh mao? ít niijíp wut jī.

Pedro ā yeeat

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Páant ī chājat pónih, wáihyat júdú díitna Pedro ā méé chúuduchah, teo wāhniñ ā pebh juibínit, nin pah mit niij úúbh joyóp wut jī:

—¿Meembút Jesús Galilea baác dih bóojeéh péeni nihcan níit? mit niijíp wut jī.

⁷⁰ —Ájeéh péeni nihcan caá. ¿Ded pah niij tígaá ma chāj? Pedro caántdih át niij yee jepahap wut jī.

* 26:64 Dn 7.13 * 26:66 Lv 24.16 * 26:67 Is 50.6

⁷¹ Páant niijnítjeh, tuu cúut jwéejmant bejnit, jécna át jwei bėj ñuhup wut jĩ. Páant caánboó ã jwei ñúhuchah, bíih wili jwuh caandíh mit enep wut jĩ. Pánih ennit, caanjíh jumnitdih nin pah mit niijíp wut jĩ:

—Nin Jesús Nazaret tútchidih bóojeéh jumni caá, mit niijíp wut jĩ.

⁷² —Dios ã enechah, yoobópdih wã naóhna caá. ¡Ma niijni newédih wã jéihcan caá! Pedro át niijíp wut yuh jĩ.

⁷³ Páant ã niiját túttimah, caanjíh ñuhnitboó Pedro pebh bejnit,

—Yoobópdih meém ijeéh péeni mun tigaá. Míih wéheat Galilea baác dih moón i wéheat pah caá ã jumup. Nihat caandíh pej jum bejnit Galilea baác dih moón i jumuchah, meembút ijeéh jumni mun tigaá, ít niijíp wut jĩ.

⁷⁴ —Weém yeeni nihcan caá. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. ¡Ni niijnídih weém wã jéihcan caá! Páant yoobópdih wã naóhcah, ¡Dios weemdíh ã peéh chája naáh! át niijíp wut yuh jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, mujbai át ewep wut jĩ. ⁷⁵ Páant ã ewechah joinít, “Mujbai ã ewat pínah játih, bíic peihcanni láa ‘Caandíh wã jéihcan caá’, ma niijbípna caá”, Jesús ã niijátjidih át náhninap wut jĩ. Pánih náhnina, bac bejnit, búdí át juñup wut jĩ.

27

Maáh Pilato pebhna Jesús dih i ub bejat

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Túttimah, baáb jéenechah, sacerdotewã i maáta, jwiít judíowã jwĩ maáta bíic dih míic wáacnit, Jesús dih i mawat tútatat pínah dih ít míic wéhenap wut jĩ. ² Pánih míic wéhe péanit, Jesús dih chéonit, Maáh Pilato pebhna ít wahap

wut jĩ. Pilato Romano maáta ĩ maáh waadáni jumna, jwíih baácdih moondih wutni ã jumɸp jĩ.

Judas Iscariote ã wɸnat

³Judas, Jesúsdi h eníhcannitdih duó wáinijiboó, caandih ĩ mao yohat pínahdih jéihnit, búdí ãt jígahap wut jĩ. Pánih jígahnit, ĩ jíib wǎhniji treinta júdunadi h sacerdotewã ĩ maáta, jwĩ maátadi hbut ãt jwǎbaíhip wut yuh jĩ. ⁴Pánih jwǎbaíhnit, nin pah queédih ãt niijíp wut yuh jĩ:

—Weém wã tái chǎjcap be. Yeebdih wã duó wáiniboó yoobópdi h yéej chǎjcani ãt jumɸp taga, ãt niijíp wut jĩ.

—Meemjéh tigaá páant mat náahap taga. Pánihna, jwíih pínah nihcan, míh pínahjeh caá, ĩt niij jepahap wut jĩ.

⁵Páant ĩ niijíchah joinít, Judasboó ĩ wǎhni júdunadi h Dioíh muúboó ãt yoh waadá bojop wut jĩ. Pánih yoh waadá péanit, biáboó bejnit, ãt míic jǵp wái wɸɸp wut jĩ.

⁶Páant ã yoh waadá bojnjiji júdunadi h ɸbnit, nin pah sacerdotewã ĩ maáta ĩt míic niijíp wut jĩ:

—Nin júduna, cáacdih mawat náahna, jwĩ jíib wǎhni beé. Páant ã jumɸchah, Dioíh muúboó jwĩ jéih jwejcan caá, ĩt niijíp wut jĩ.

⁷Páant niij míic wéhe péa, bac bejnit, wáam dah chǎjniíh bainí baácdih ĩt jíib chǎjap wut jĩ, biámant moón caán tátchina jib junít ĩ wɸɸchah, ĩ yohat pínah niijná.

⁸Páant ĩ chǎjachah, caán baácdih “Meép jumni baác”, jwiít jwípí niijná caá.* ⁹Páant ã yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapanit Jeremíaswã nin pah ĩt niij daacáp tajĩ: “Judíowã ĩ maáta caandih ĩ mawat pínah jíib treinta platajĩh ĩ chǎjniji júdunajeh ã jumɸp jĩ. ¹⁰Pánihna, caán

* 27:8 Hch 1.18-19

jíibjīh wáam dah chājniíh baácdih Dios weemdíh ã wútat pah ít jíib chājap tajī”, ít níj daacáp tajī.*

Maáh Pilato Jesúsdi h ã wúbh joyát

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.22-28)

¹¹ Páant ã chājat pónih, sacerdotewã Jesúsdi h ã wú jwibínachah ennit, Maáh Pilato caandíh nin pah át níj wúbh joyóp wú jī:

—¿Meém yoobópdih judíowã ã maáh níit? át níjíp wú jī.

—**Ma níját pah tigaá**, Jesús át níj jepahap wú jī.

¹² Obohjeéhtih, sacerdotewã ã maáta, jwí maáta biíc di h caandíh ã jwúbh naóh yacachah joiná yúhna, Jesús queétdih át jepahcap wú jī. ¹³ Páant ã jepahcah enna, Pilatoboó Jesúsdi h nin pah át níjíp wú jī:

—Páant meemdíh ã níj naóh yacachah, joiná yúhna, ¿queétdih ma jéih jepahcan níit? át níjíp wú jī. ¹⁴ Páant ã níjíchah joiná yúhna, dedé ã naóh yacat di h Jesús át jepahcap wú jī. Páant ã jepahcah ennit, Maáh Pilato búdí át jói wúhi bejep wú jī.

Jesúsdi h ã mao yohat tútat

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Pascua jummat pah Maáh Pilato biíc cáac nemat muúboó jumni, cáacwã ã bacaat túatnidih apí bacanap wú jī. ¹⁶ Caán láa búdí yéej chājni, chah wú yáani, Barrabás wú jumni, nemat muúboó át jumap wú jī.

¹⁷ Pánihna, dawá cáacwã ã pebhna ã jwibínachah enna, Pilato queétdih nin pah át níj wúbh joyóp wú jī:

—¿Dedih tigaá yeebdíh wã baca wúh bíi? ¿Barrabásdi h ã ní náah níit? ¿Jesús, Dios ã wahní Cristo ã níjnídi h níit ã ní náahap? át níjíp wú jī. ¹⁸ Dawá cáacwã Jesúsdi h ã

* 27:10 Zac 11.12-13

weñechah, sacerdotewã ï maátaboó caandíh tũbit ïjna, caandíh ït mawat túutur wut jĩ. Pánihatdih jéihnit, Pilato cáacwãdih páant át uúbh joyóp wut jĩ.

¹⁹ Pilato peéh chãjat pínahdih naóhni chúudatdih ã chúudat pónih, ãjeéh bóli papélah núojĩh caandíh nin pah mit niij daác wahap wut yuh jĩ: “Buu chei oo júmna, caandíh búdí úum náah jumnidih wã oo júmur be. Caán-boó yéej chãjcani caá. Pánihna, ma mawat túutca bojóo”, mit niijíp wut jĩ.

²⁰ Cáacwã Jesúsdi h ï náahachah yuhna, sacerdotewã ï maáta Barrabásdih bacaat túutnit, Jesúsboodíh ã mao yohat túutat pínah niijná, queétdih ït jac wutur wut jĩ.

²¹ Túttimah, cáacwãdih Pilato nin pah át jwúb niij uúbh joyóp wut jĩ:

—¿Deddi h tigaá wã bacaat pínahdih ñi náah? át niijíp wut jĩ.

—¿Barrabásdih ma bacaat túutú! cáacwã ït niij jepahap wut jĩ.

²² —¿Páant ñi niijíchah, Jesús Dios ã wahni Cristo ñi niijnídi h ded pah tigaá wã chãjbi? át niijíp wut jĩ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhni t, ma mao yohat túutú! ni hat ït niij jepahap wut jĩ.

²³ —¿Dépanihna? ¿Dedé tibeé ã yéejatji? át niijíp wut jĩ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhni t, ma mao yohat túutú! chah ït niij ñaacáp wut jĩ.

²⁴ Páant ï niij ñaacáchah joinít, queétdih jéih yap yohcan, chah ï íjatdihbut enna, mah pamapdi h ubni t, ni hat ï enechah, át téih chocop wut jĩ. Pánih téih chocnajeh, queétdih nin pah Pilato át niijíp wut jĩ:

—Nin newédih yeebjéh tigaá ñi mawat túutur. Páant ñi wutat jíib yeebdíhjih peéh chājat ā jum̄ naáh. Weémboodíh peéh chājat ā wihcan niít, cáacwādih át niijíp wut jī.*

²⁵ —¡Caandíh mawat jíib jwiít dih, jwī j̄imenádihb̄ut caán peéh chājat ā jum̄ naáh! nihat cáacwā it niijíp wut jī.

²⁶ Páant ī niiját túttimah, ī wutat pah Barrabásdih át bacaat túutur wut jī. Obohjeéhtih, Jesúsboodíh áih soldadowādih át ub bejat túutur wut jī, caandíh p̄anit, cruzboó péoh dodh̄nit, ī mao yohat pínah niijná.

Soldadowā Jesús dih yeejép ī deoh naáwát

²⁷ Pánih ub bejnit, Pilatoíh muá dítna Jesús dih it ub waad béjep wut jī. Pánih ub waad béjnit, caanjíh wapnit soldadowā Jesús pebh it ñuh p̄uda bojop wut jī. ²⁸ Pánih ñuhna, Jesús íh yégueh jih bóo chóodih too dugnit, maáh ā d̄wát pah jígoñni d̄uni chóodih caandíh it yacap wut jī. ²⁹ Maáh ā d̄wát júdu pah chājnit, óot pihdih péeb wao péanit, Jesús íh wao dáhdih it yacap wut jī. Maáh ā wēpat pah ā júutat pínah máa doóbhdih áih jéihyepmant bóo téihyajíh it tewat túutur wut jī. Pánih chāj péanit, maáhdih ípí chājat pah ā pebh it bódicha caj yoh ñajap wut jī. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nin pah caandíh it niij dehwep wut jī:

—¡Ma túi jum̄á, judíowā ī maáh! it niijíp wut jī.

³⁰ Páant niij deoh, caandíh coí jáhana, ā bíbohni máa doóbhdih jwúub ubnit, caán doóbhdih áih wao dáhdih dawá láa it p̄ñur wut jī. ³¹ Pánih deoh naóh péa, ī yacniji yéguehdih too dugnit, áih yéguehdihjih it jwúub yacap wut jī, páant m̄ntih. Pánih yac péa, cruzboó péoh

* 27:24 Dt 21.6-9

dodhnit, mao yohat túut niijná, caandíh ít ùb bac bejep wut jĩ.

Jesúsdih cruzboó péoh dodhnit, ï mawat

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² ï mao yohat pínah jeéboó ùb bejna, Simón, Cirene baácđih bóodih ít jwááap wut jĩ. Pánih jwááhñit, caandíh Jesúh cruzđih ít bewat túutap wut jĩ.

³³ Pánih bejnit, Gólgota wút jumapna ít juibínap wut jĩ. “Gólgota”, niijná, “Waó iidíp jeé”, niijná ít chājap wut jĩ. ³⁴ Pánih caanná juibínit, bijnijĩh widnit, ï ùb bejni jiwá iguĩh macđih Jesúsdih ít tóihyop wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, bainí déeb joinítjeh, āt babhcap wut jĩ.

³⁵ Caandíh cruzboó ít péoh dodhdop wut jĩ. Pánih péoh dodh péanit, áih yégueh chóojidih “¿Deh tígaa ā jumbi?” míic niijnít, tíhwat júđunabitjĩh ít yoh tíhwip wut jĩ.*

³⁶ Pánih chāj péanit, pái chúđnit, caandíh ít wapap wut jĩ, bita caandíh ï ùb bejcat pínah niijná. ³⁷ “JESÚS JUDÍOWÁ ï MAÁH CAÁ”, bita ï niúj daácñiji naadíh Jesús wao cháh cruzđih soldadowā ít nah péoh búđhdap wut jĩ.

³⁸ Chénewā nūmñítđihbut mao yohat túut niijná, bih cruznadih Jesús pebh ít péoh dodhdop wut jĩ. Bícđih ā jéihyepmant bóo bawámant, bihđih ā wáyámant bóo bawámant péoh dodhñit, queét tac yoób Jesúsdih ít péoh dodhdop wut jĩ. ³⁹⁻⁴⁰ Cruz pebh en yap bejnit, Jesúsdih nin pah yeejép ít niúj deoh naáwáp wut jĩ:

—¡Eneéh buca! ¿Dioh mūđih yohñit, biíc peihcanni yeó jáap táttimah, meém caán mūđih jwúub chājñi pínah niít? Pánihni jumna, Dios wūh yoobát jumna, wuncat túut niijná, caán ï péoh dodhdopmant meemjéh ma dei jūwá, ít niijíp wut jĩ.*

* 27:35 Sal 22.18 * 27:39-40 Sal 22.7; 109.25; Mt 26.61; Jn 2.19

⁴¹ Sacerdotewã ï maáta, Moisés ã wutajidih bohénit, jwĩ maátabut biíc yoobó ït deoh naáwáp wut jĩ.

⁴² —Bitadih túi teo wáacni jumna yuhna, caanjéh ã jéih míic teo wáaccan caá. ‘Judíowã ï maáh caá’, niijná, caán míicjeh ã dei jũúwúchah enna, caandíh jwĩ jepahbipna caá. ⁴³ ‘Weém Dios wũúh caá. Caandíh wã túi jenah joiná caá’, ã niiját jíib, Dios caandíh oina, ã túi ubu naáh, ït niijíp wut jĩ.*

⁴⁴ Æjeéh ï péoh dodhnit nũmñitbut biíc yoobó caandíh ït deoh naáwáp wut jĩ.

Jesús ã wunat

(Mr 15.33-41; Lc 8.2-3; 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Jesús cruzboó ï péoh dodhni ã ñuhuchah, yeó jáap tac yoób ã dupúáh bejep jĩ. Nihat baác dupúniji, biíc peihcanni horas túttimah, ã jwúub baáb jwúub bejep jĩ, páant muntih. ⁴⁶ Páant ã jwúub baabát pínah játihbit, Jesús nin pah ãt wép niij ñaacáp wut jĩ: **“Elí, Elí, ¿lemá sabactani?”** niijná, “¿Wíih Dios, wíih Dios, dépanih tiguaá weemdíh ma éemp bej?” Jesús ãt niij ñaacáp wut jĩ.*

⁴⁷ Páant ã niijíchah joinít, biquína caanjíh ñuhnit nin pah ït míic niijíp wut jĩ:

—Dios naáwátidih naóh yapani Elíasjidih bidna caá ã chäjap, ït niijíp wut jĩ.

⁴⁸ Biíc ïjeéh jumni ñáo ñah bejnit, páab chuí déedih ubnit, bijni jiwá iguñh macdih báah, máa doóbh yapatdih chéo búudh, júut ñahanit, Jesúsdiñh ãt wái nomat túutur wut yuh jĩ.* ⁴⁹ Obohjeéhtih, wái nomat túutnidih bita nin pah ït niijíp wut jĩ:

—¡Æ jumnu naáh! Elíasji nindih teo wáacadih ã jũúwúchah, jwĩ en jwuh jíih, ït niijíp wut jĩ.

* 27:43 Sal 22.8 * 27:46 Sal 22.1 * 27:48 Sal 69.21

⁵⁰ Páant ĩ niját túttimah, tūbit ñaácnit, Jesús át wunah bejep wut jĩ. ⁵¹ Páant ã wunuchahjeh, Dioíh muá díitboó ĩ jāh yaíhni búdí wúupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah át chāwáp wut jĩ. Pánihat pónih, baác búdí méména, jee dáhna át pah bejep wut jĩ.* ⁵² Pánihichah, cáacwāíh bácahjidih ĩ yohopji jeéboó ã búuh bejehah, Diosdih jepahnitji jwúub boo pud jūóhñit, dawá ĩt bacap wut jĩ. ⁵³ Pánihna, Jesús ã boo pud jūúwát túttimah, Jerusalén tútchina ĩ jwúub waad béjehah, dawá queédih ĩt enep wut jĩ.

⁵⁴ Páant baác méméatdih nihat bíh ã yapachah enna, Jesúsdih wapnit soldadowā ĩ maáh, ājeéh jumnitbut búdí úmñit, nin pah ĩt míic nijíp wut jĩ:

—¡Yoobópdih nin Dios wūúh tigaá át jumup! ĩt nijíp wut jĩ.

⁵⁵ Chibít yuúpbít dawá yaádhbut ĩt en ñuhup wut jĩ. Queét yaádh jwiít biícđih Galileamant jūóhñit, Jesúsdih teo wáacnitji ĩt jumup wut jĩ. ⁵⁶ ĩjeéh jumnit, Mágdala tútchidih bóli María, bíh wili Maríabut mit jumup wut jĩ. Caánt José, ã úud Santiago ĩ ĩin mit jumup wut jĩ. Bíh wili Zebedeo ã weh ĩin mit jumup wut jĩ. Queét bíic peihcannit yaádh ĩt jumup wut jĩ.*

Jesúih bácahjidih ã yohat

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Jesús ã wunat túttimah, caan chéyeh tōo ñáh jūúwát pínah játih, José, Arimatea tútchidih bóo, Jesúsdih jepahni, áih bácahjidih ub deyanit, yohat túut niijná, cruzboó át jubínap wut jĩ. ⁵⁸ Caanjíh jumñiji Pilatodih úúbúđih át bejep wut jĩ. Páant ã úúbúchah joinít, Jesúih bácahjidih Pilato áih soldadowāđih caandíh át wūhat

* 27:51 Ex 26.31-32; 2Cr 3.14 * 27:56 Lc 8.2-3

túutur wut jī. ⁵⁹ Páant ã jepahachah joinít, José cruz jumurpna jwúub jubínit, Jesúih bácahjidih ub deya, lino wút jumni quei wíhcanni yégueh chóojih át pinip wut jī. ⁶⁰ José ã wunachah, caandih í yohat pínah jeé ítdih átát baadát túutur wut jī. Caán ítdihjeh Jesúih bácahjidih át yohop wut jī. Páant ã yohat túttimah, caandih nemat túut niijná, caán ítdih waadápboó búdí jeé júdudih too pútú bejnit, caán ítdih át nemep wut jī. Pánih nem péanit, áih muná át jwúub bejep wut jī. ⁶¹ Páant ã chájachah, Mágdala tútchidih bóli María, bih Maríabut caandih ã yohatji jeé ít pebh ít en chúdur wut jī.

Jesúih bácahjidih ã yohniji ítdih soldadowã í wapat

⁶² Æ wunniji yeó jáap, chooát yeó jáap pínah jwípí ámohni yeó jáap ã jumur jī. Túttimah bóo yeó jáapdih sacerdotewã í maáta, fariseowābut Maáh Pilato pebhna bejnit, nin pah ít niíj wúbup wut jī:

⁶³ —Maá, caán yeeniboó jwíjeéh jum jwuhna, ‘Wunna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wã jwúub boo pud júóhbipna caá’, ã niijátjidih jwí náhnina caá.* ⁶⁴ Pánihna, caandih í yohopji jeé ítdih biíc peihcanni yeó jáapna ã nematdih míih soldadowādih ma túi wapat túutú, ã bohénit áih bácahjidih í numcát pínah niijná. Pánih numnít, cáacwādih ã boo pud júúwát dih íta naóh tagaá. Pánih naóhna, Jesús ã jwíh yeeatji chah í pée yee naawát áta jum tagaá, Pilatodih ít niijíp wut jī.

⁶⁵ Páant í niijíchah joinít, Pilato nin pah át niíj jepahap wut jī:

—Biquína soldadowādih numah bejnit, yeebjéh ñi jéi-hyat pah caán ítdih nemnit, queédih ñi túi wapat túutú,

* ^{27:63} Mt 16.21; 17.23; 20.19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

Pilato ãt niijíp wut jĩ. ⁶⁶ Páant ã niijíchah joinít, soldadowādih nūmah bej, caán ítdih José ã nemniji jeé júdudih buujcán nah chéonit, soldadowādih ít wapat túutur wut jĩ. Pánih chāj péanit, queét maáta ít jwúub bejep wut jĩ.

28

Jesús ã boo pud jūúwát

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Jwiít judíowā jwī chooát yeó jáap túttimah bóo yeó jáap ã baáb jéenechah, Mágdala tútchidih bóli María, biñh wili Maríabut Jesúih bácahdih José ã yohopji jeé ítboó enedih ít bejep wut jĩ. ² Páant caanná ĩ juibínachah, Dioñh ángel jeámant ã dei jūúwúchah, baác búdí ãt méménap wut jĩ. Pánih dei jūóhñit, José ã nemniji jeé júdudih pátú dodhñit, caanjíh ãt chúudur wut jĩ. ³ Caán ángel wedóat pah jígoñni ã jumuchah, áih yéguehbut túi yeh iigní ãt jumur wut jĩ. ⁴ Pánihna, caandíh enna, caán jeé ítdih wapnit soldadowā búdí úumna, méménit, wunnit pah ít buug ñájap wut jĩ. ⁵ Caanjíh chúudni ángel queét yaáhdih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—¡Ñi úumca bojoó! Cruzboó ĩ péoh dodh mao yohniji Jesúsdih ñi bidatdih wā jéihna caá. ⁶ Obohjeéhtih, ninjñh ã wihcan caá. ã niijátji pah jáantjeh ã boo pud jūúwúp be. ã lajapjiboó ñi en jūúwú. ⁷ Caandíh en péanit, waícanjeh ã bohénitjidih nin pah ñi niij naóhbi jwuhúú: ‘Jesús ãt boo pud jūúwúp tabeé. Galilea baácna yeebdíh waóh bej páina caá ã chájap. Caanná bejnit, caandíh ñi enbipna caá’, queétdih ñi niijí. Páant beé yeebdíh niij naáwádih wā jūúwúp be, ángel queét yaáhdih ãt niijíp wut jĩ.

⁸ Páant ã niijíchah joinít, queét yaádh yohopji jeé íttmant ít ñáo jwúub bejep wut jĩ. Pánih ñáo jwúub bejnit, úumna yuhna, búdí wēinit, ã bohénitjidih naáwádih ít

bejep wut jī. ⁹Páant ī bejehah, Jesús jwuh queét yaáhdih át jígohop wut jī.

—¿Ñi jũóhca beé? át niijp wut jī.

Páant ā niijchah joinít, áih jítcha pebh páah yoh ñajnit, áih wúudih pin teonit, caandíh ít weñep wut jī. ¹⁰Páant ī chājachah enna, queét yaáhdih nin pah át niijp wut jī:

—Ñi úumca bojoó. Wā úudwā panihnitdih nin pah ñi niij naóhbi jwuhúú: ‘Waícanjeh nin tútchimant bacnit, Galilea baácna ñi bejeé. Caánboó Jesúsdiñ ñi jwááhbiñna caá’, queétdih ñi niijí, Jesús át niijp wut jī.

Wapnit soldadowā ded pah ī yapatjidih ī naáwát

¹¹Queét yaádh tútchina ī jwáub bejat pónih, biquína caán íitdih wapnit soldadowāboó sacerdotewā ī maáta pebhna ít bejep wut jī. Í pebhna juibínit, ded pah ī yapatjidih queétdih ít naáwáp wut jī. ¹²Páant ī naáwáchah joinít, caán ā yapatjidih míic wéheat túut niijná, jwí déewā maátadihbut ít míic wáacat túut wut jī. Pániñ míic wéhe péanit, queét soldadowādiñ búdí ít jíib chājap wut jī, ded pah ā yapatjidih yoobópdiñ ī naóhcat pínah niijná. ¹³Pániñ jíib chājnit, nin pah queétdih ít niij wut wut jī:

—Bitadiñ nin pah ñi niijí: ‘Chei jwí úwat pónih, ā bohénitjiboó jũóhñit, áih bácañjidih ít nuumáp tabe’, ñi niijí. ¹⁴Páant ā yapatji doonádiñ Maáh Pilato ā joyóchah, jwíitboó caandíh jwí ámoh naóhbiñna caá, yeebdíh ā peéh chājcat pínah niijná, soldadowādiñ ít niijp wut jī.

¹⁵Páant ī niijchah joinít, ī jíib chājatdiñ ubnit, ī niijátji pah soldadowā ít naóh peetép wut jī. Páant ī niij naáwáchah joinítji, buu láabut páantjeh niñat jwí déewā ī yee naáwátjidih ípí jenah joiná yuh caá.

Jesús ã bohénitjidih ã péé wutat

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Queét yaádh tútchina jwíbínit, Jesús ã niiját túutatji pah jwiít ã bohénitjidih í naóh yapanap jĩ. Páant í naóh yapanachah joinít, jwiít once ã bohénitji Galilea baácna bejnit, Jesús jwiít dih ã bejat túutnji jeená jwĩ jwíbínap jĩ.* ¹⁷ Pánih caanná jwíbínit, Jesús dih ennit, Dios wūúh ã jumátdih jéihna, caandíh jwĩ weñep jĩ. Obohjeéhtih, biquína jwĩjeéh jumnit “¿Yoobóp dih Jesús jeh níit?” ít níj jenah joi jwáhup tajĩ. ¹⁸ Jwĩ pebh jwínít, Jesús nin pah jwiít dih ã niijíp jĩ:

—**Nihat wēpatdih wã íp weemdíh ã wūhup be.** Páant ã wēpat wūhni jumna, nihat jeáboó jumnit, nihat nin baácboó jumnitdihbut wutni wã jumna caá. ¹⁹ **Pánih wēpni jumna,** nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Wíih túini doonádih nihat baác dih moondíh ñi túi naáwá, jepahnit, weemdíh í túi péeat pínah niijná. Páant í jepahachah ennit, wã íp ã wēpatjĩh, wã wēpatjĩh, Túini Espíritu ã wēpatjĩhbut queétdih ñi daabánaá.* ²⁰ **Páant ñi daabánitdih ñi túi bohénaá,** yeebdíh nihat wã wutatjidih queétdih í jepahat pínah niijná. Páant ñi chājachah, yeó jáap jumátdih pah púúú péeni yeó jáapna páantjeh ñijeéh wã jumátdih caá. Páant wã naáwátdih ñi túi náhninaá, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

Páant bóojeh tigaá weém Mateo wã daacát.

* 28:16 Mt 26.32; Mr 14.28

* 28:19 Hch 1.8

Dios ã jáap naáwát tólih New Testament in Cacua

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cacua

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cacua

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 5 Mar 2019

34c9543b-57a6-5290-ab7b-4fa15529a7e2